Gràcies, Pere Hortós

Gràcies, Pere Hortós

Mataró, 2016

Amb la col·laboració

Foto de la portada: Santi Carreras

Per què un llibre dedicat a en Pere Hortós

Quan una persona es mor i ens és coneguda ens dol. Quan l'hem apreciat, ens dol més. I quan a sobre ha estat part de les nostres vides i ha fet aportacions a la comunitat, que valorem importants, és de bona gent retre-li record i gratitud. És el cas del metge Pere Hortós i Cuní.

Alguns feia molt temps que no el vèiem, d'altres l'hauríem volgut anar a veure quan no s'ho passava tan bé. Les malalties que tan bé coneixia li varen passar factura. La seva mort discreta, quasi anònima, ens va colpir profundament.

I ara aprofitem per fer un recull d'aquelles coses que no li vàrem poder dir, i de les que ell va deixar escrites.

El nostre agraïment, en primer lloc, a la família d'en Pere i a totes les persones que han contribuït amb els seus escrits de record a en Pere Hortós. Segur que altres persones l'han conegut molt, i els hauria agradat afegir-hi les seves pensades. Però hem arribat on hem pogut.

Volem deixar constància de la col·laboració que ens va significar que les revistes *Capgròs* i *El Tot Mataró,* es fessin ressó de la crida a col·laborar en aquest recull.

Agraïment, també, a l'Ajuntament de Mataró pel seu ajut en l'edició del llibre.

I deixar ben clar que sense la col·laboració de l'amic Francesc Costa, en tot allò que fa a l'edició dels papers que teniu a les mans tampoc ens n'hauríem sortit.

Gràcies, a tots els que de manera més o menys anònima ens heu esperonat.

Però de tota manera el que preval és el resultat: un sentit homenatge i expressió de gratitud per en Pere, l'espòs, el pare, l'amic, el company, el metge, el ciutadà en el sentit ampli de la paraula.

Joan Batlle, Pep Illa, Miquel Maresma, Manuel Mas, Ramon Prujà, Miquel Reniu (Grup Promotor)

Recordar-lo passejant feliç per camins

El 29 d'agost del 2016 ha fet quatre anys que es va morir en Pere, després d'un seguit d'incidències que durant uns anys li van anar restant qualitat de vida, i el van conduir cap el seu final. Ell, en adonar-se'n va deixar-nos ben clar que, un cop mort, no volia que es celebrés cap mena de cerimònia ni comiat, coherent, com sempre, amb el seu fonamentat ateisme i la seva visió lliurepensadora de la vida. Òbviament, això ho vam fer, llevat d'un acte només familiar.

Per a en Pere, la seva feina ho era gairebé tot. Quan els fills érem petits, sovint el vèiem poc, just quan nosaltres acabàvem de sopar i anàvem cap al llit. Apareixia des del despatx, amb aire cansat i sense massa ganes de gresca: en realitat, però, l'exercici de la medicina l'apassionava, i la feina d'informació sexològica i contraceptiva, aleshores tan necessària i, alhora tan difícil! Vivíem amb intensitat les prohibicions de conferències, les intimidacions diverses. L'anecdotari d'aquests anys és llarg.

Quan es va matricular de nou a la Universitat, aquest cop per estudiar Filosofia i Lletres a Bellaterra encara el vèiem menys, però no podia ser d'altra manera: ell creia que sense un sòlid humanisme, no hi havia metge que valgués. Quan es va jubilar, sempre que li esmentaven el fet, ell deia que ell no es jubilava, que el jubilaven. No va admetre mai que el motor de la seva vida (el seu ofici, les converses i la complicitat amb els pacients, la possibilitat d'ajudar) hagués d'aturar-se per allò que ell considerava una mesura convencional i arbitrària.

A nosaltres ens agrada recordar-lo passejant feliç per camins i camps del seu paisatge més estimat, l'Empordà, en família i, sempre, amb amics, amb el *macuto* penjat de l'espatlla i donant-li joc a en Dick, un gos amb qui s'adoraven mútuament. Per defensar l'amo, un cop, en Dick va desfer en deu segons un enorme ramat d'ovelles que pasturava per allà!

També somriem en recordar-lo amb el cabàs d'anar a plaça al mercat de Palafrugell o La Bisbal, remenant melons i sospesant

xíndries, xerrant i rient amb les pageses. Després, a casa entrava a la cuina, feia l'estesa, i preparava amanides gegantines per a la concurrència, que solia ser molta.

A nosaltres ens costa molt parlar d'en Pere en altres termes que no siguin els del contacte quotidià i les vivències familiars. Sabem, però, que en Pere va ser una persona important per a molta gent. I és per això que estem contents i agraïts que se'l recordi. Hem estat informats de tots els passos que s'han fet per a la celebració d'aquest homenatge, i en la persona d'en Pep Illa, gran amic del pare i de la família i que ha estat qui ha tingut la feina de mantenir-nos-en al corrent, volem agrair el treball i la disposició de tothom qui ha participat en l'organització i també la dels que, d'una o altra manera, hi participaran.

La família d'en Pere

Memòries d'amics

El camí fet amb en Pere Hortós

No puc parlar d'en Pere Hortós sense parlar de mi. En la meva vida he notat la influència, principalment, de tres persones: del meu avi Matas, del meu pare Miquel i d'en Pere Hortós, que em va ser com un germà gran.

Vaig conèixer en Pere el 1970, quan jo tenia disset anys i ell trenta-set, arran d'un fet. A Arenys ens calia algú, un metge, que fes una conferència sobre sexualitat a la Setmana de la Joventut, l'agost d'aquell any. La Teresa Arrufat, amiga de la Mercè Clascà, ens hi va adreçar, i la conferència es va fer, un dijous de la segona quinzena d'agost del 1970, amb un gran èxit. La gent, el jovent, va copsar de seguida que aquell metge no era pas com els altres, que es mullava, que intentava d'entendre la realitat deformada per la dictadura i per la versió oficial de la religió catòlica i que donava la informació sexual que llavors ningú no donava.

Des d'aleshores vam ser amics, vàrem compartir estones de feina o de vacances amb uns altres amics, a Verges, i moltes coses i molta gent més. Hi va haver moments de la vida que ell ho sabia tot de mi i jo ho sabia tot d'ell. La relació es va perllongar fins a la seva mort, amb algun interval més o menys llarg de pèrdua de contacte, coincidint amb el naixement i la criança de les nostres filles, meves i de la Dolors, que va ser secretària seva durant uns quants anys.

Progressivament vaig anar fent relació amb tota la seva família: l'Elena, la seva dona, els seus tres fills, en Pere, l'Helena i en Joan; també vaig conèixer la tia Agustina. En Pere em va parlar del seu oncle, en Joan Pla, marit de la tia Agustina; el matrimoni tenia una filla, la Montserrat, casada a Girona. Per cert, la primera cirurgia que vaig veure va ser una operació que van fer a la Montserrat. En Pere va voler que hi anés amb ell; per mi, estudiant novell de medicina, va ser fantàstic ser-hi. D'en

Octubre de 1952. Barcelona. D'esquerra a dreta Pere Hortós, l'oncle Joan Pla i un amic

Joan Pla en va parlar sempre amb admiració i agraïment, em va dir que s'havia mort jove, a la seixantena, d'una malaltia hematològica, no he oblidat mai més la proteïnúria de Bence-Jones; tampoc no he oblidat mai més les sensacions que en Pere em va dir que va sentir de no poder guarir el seu oncle, l'oncle que l'havia fet metge, ajudant-lo en tot i per tot en els estudis, i

que també l'havia ajudat quan de petit havia tingut l'accident del Petromax a Can Tria, que li va cremar la cara i les mans.

Abans de morir l'oncle, sabent en Pere el mal pronòstic de la malaltia, van fer tots dos un viatge a Itàlia amb l'Elena, concretament a Florència, perquè l'oncle era un professional i un apassionat de l'art i de la cultura. Fou un viatge de comiat. La nostra professió té moments personals, a voltes, massa durs.

L'Elena ha tingut cura d'en Pere, especialment aquests darrers deu anys, d'una manera que no us podeu pas imaginar. Estava per ell en tot i per a tot. A voltes, no dormia ni menjava; n'estava sempre pendent. Com aquell qui diu, més que no pas viure pendent d'en Pere, en Pere era la seva vida. Estimar deu ser això: això que l'Elena ha fet amb en Pere.

En Pere era una persona molt sensible i emotiva, amb una gran capacitat de transferència afectiva i de compromís amb les persones, això el portava a tenir alts i baixos, com tothom, però de vegades potser més, perquè s'hi implicava molt, a diferents nivells, és clar, -en alguns casos, per ajudar algú, involucrant-hi, fins i tot, la família i els amics-; lògicament sentia molt la joia d'una trobada, però també la ferida d' una pèrdua, tot plegat ho afrontava sempre, això sí, amb la seva gran i extraordinària capacitat de racionalització.

En Pere, la seva medicina i jo

Quan vaig conèixer en Pere Hortós jo ja havia decidit que volia fer medicina, però no hauria estat la mena de metge que he estat si no l'hagués conegut. Potser no hauria ni arribat mai a ser metge, si ell no m'hagués injectat la força, la tenacitat, la disciplina, la perseverança que em calien, ateses la meva biografia personal i la situació política i social d'aquella època.

En Pere em va donar convicció, capacitat de racionalitzar, determinació i una visió de l'exercici de la medicina que em va motivar i atreure.

En Pere em va fer veure, i això em va entusiasmar de seguida, que calia entendre la persona en la seva integritat psicofisio-biològica, igual que la sexualitat, a partir d'un coneixement científic del fet humà i d'un coneixement del context històric i social en què aquest ésser humà es desenvolupa, viu el seu conflicte i emmalalteix o es guareix. Els estudis d'història, més la seva visió de la medicina, avançadíssima en relació amb la

societat hispànica del final de la dictadura, li donaven una amplitud de mira monumental: la de la medicina psicosomàtica i moltes més coses.

Pensem que la medicina que es feia en ple franquisme era, i més encara la general, una medicina de tractament simptomàtic i no gaire res més. En canvi, qualsevol persona que anava a la consulta d'en Pere, a part disposar d'una prescripció farmacològica absolutament posada al dia, n'obtenia un plus, un plus que volia dir capacitat de racionalitzar i d'objectivar per a entendre la influència del context en la simptomatologia que aquesta persona li explicava; a més, ajudava aquesta persona a saber gestionar el seu símptoma en el seu context personal, sense descuidar-se mai de descartar o de confirmar l'etiologia de base orgànica de la simptomatologia que pogués presentar.

Entre els medicaments importants que varen sortir a l'època hi ha els anovulatoris, que igual que el Seat 600, com deia en Pere, varen contribuir a la llibertat sexual de les persones, especialment de les dones. En Pere es va mullar en això i molt. Encara tenim les receptes d'anovulatoris segellades de les farmàcies de tota la comarca, en què hi havia la frase: "tractament a fer durant 12 mesos" o "tractament il·limitat, a dispensar sempre que el pacient ho demani", fixeu-vos que avui es fa així, si fa no fa d'aquesta manera. Varen ser moltes les noies, els nois i les parelles que reberen informació sobre la matèria i sobre la seva sexualitat o sobre qualsevol aspecte de la seva vida personal, a la seva consulta o a través de les conferències sobre sexualitat que va fer per tota la comarca, unes conferències que mereixen un capítol a part.

Les conferències sobre sexualitat

Després de l'esmentada setmana de la Joventut d'Arenys de Mar del 1970, amb l'èxit corresponent, li vaig voler fer una entrevista, sobre sexualitat és clar, però no hi havia manera de trobar el moment de fer-la. Finalment, va respondre per escrit: quatre o cinc respostes llarguíssimes que, de tan denses que eren, eren com sengles articles, es varen publicar a "Arenys/Vida Parroquial", i això va fer augmentar encara més entre el jovent la convicció que havíem de fer més conferències sobre sexualitat, i així li ho vàrem fer arribar. Ell hi va respondre amb una excel·lent proposta d'un cicle de quatre conferències, que es

varen fer a final d'agost i a principi de setembre del 1971, el divendres de cada setmana. La sala del Casal Parroquial d'Arenys de Mar era plena de gom a gom, no tan sols de gent i de jovent d'Arenys, sinó també de Canet, Calella, Malgrat, Arenys de Munt i fins i tot de Mataró. Cal dir que aleshores el rector de la Vila, i per tant responsable del Casal Parroquial, era un altre mataroní, mossèn Joaquim Comas.

Això va fer que l'èxit de les conferències i el prestigi del metge Pere Hortós ressonessin per tota la comarca i que els mateixos joves que havien vingut a Arenys aconseguissin que en Pere els fes, bo i actualitzant-lo, aquest cicle de conferències als pobles i viles de la comarca durant els vuit, deu, anys posteriors. D'aquests cicles, se'n van fer molts, amb una seixantena de

conferències pel cap baix, als quals s'han d'afegir els programes radiofònics de Ràdio Barcelona, amb en Castelló-Rovira, i les conferències a la Universitat Autònoma, amb el Dr. Conill Serra, que llavors acabava de tornar d'Alemanya.

En Pere oferia una informació científica de la sexualitat humana i assenyalava com la societat, influïda per la religió catòlica, havia deformat i frustrat la realització sexual i personal dels individus que en formaven part fins al punt de despersonalitzar-los i, així, poder exercir el control polític i social ; i com, d'aquesta despersonalització, se'n derivaven moltes més, com el consum de drogues, que contribuïen a alienar les persones i la societat. La recepta d'en Pere era clara: calia arribar a un coneixement de si mateix a través de la ciència, analitzar la societat i assumir la pròpia coherència de sentiments i emocions, malgrat les contradiccions que cadascú pogués traginar en aquella societat que sortia d'una dictadura de més de quaranta anys.

El coneixement científic era fonamental en el pensament d'en Pere, i si bé al país ja començava a haver-hi força publicacions molt importants en tots el camps, calia passar la frontera i anar al mateix país a cercar llibres, discs, films… amb la idea de compulsar les idees que la dictadura, encara viva, no deixava entrar a casa nostra, i de poder atènyer una formació adequada al món de després del maig francès. És per això que en Pere i alguns dels seus col·laboradors, entre els quals em comptava, havíem anat a Perpinyà a comprar, per exemple, les obres de William H. Masters i Virginia Johnson, traduïdes al castellà i editades a l'Argentina. També hi havíem adquirit un llibre que es titulava *Positions*: un aplec de fotogravats, en blanc i negre, de posicions del coit humà. Doncs bé, amb alguns d'aquests fotogravats en Pere il·lustrava les conferències comarcals adreçades al jovent, gràcies a les diapositives que en Ramon Manent n'havia fet. Ara, com que, a les conferències, solien assistir-hi el rector del poble o membres del consell pastoral o de l'ajuntament, saltàvem les diapositives o no, segons com veia en Pere que aquests reaccionaven mentre les projectàvem: si en Pere no deia res, fèiem servir les diapositives de *Positions*, però si es treia el mocador de la butxaca i s'eixugava el front en projectàvem unes altres, d'una sèrie alternativa, segons el pla previst. En Pere també projectava els gràfics de *La resposta*

sexual humana de Masters i Johnson per raons d'ordre científic, com suara dèiem, i que ell contextualitzava sociopolíticament.

Un aspecte d'aquestes conferències era el del permís governatiu. En Pere veia clar que s'havia d'aconseguir, fos com fos, legítimament és clar, un permís que aleshores només donava el governador provincial, no pas l'ajuntament, encara que anava molt bé que l'ajuntament posés el segell i el vist-i-plau a la instància. A banda el permís, calia passar censura prèvia, i tenir en compte que el censor es podia presentar al local el dia de la conferència. Com s'ho feia en Pere? Doncs presentava a govern civil de la dictadura un guió amb la matèria a tractar, redactat per ell mateix de manera que el censor governatiu el pogués autoritzar sense pegues. Per exemple, si s'havia de parlar de pornografia, hi deia: "Tema 4.-Erotismo espontáneo y erotismo dirigido", que sempre colava. Aleshores algú de nosaltres o de l'organització local el portava a govern civil (al costat de l'Estació de França; jo mateix hi havia anat unes quantes vegades) i l'hi entrava amb les famoses pòlisses enganxades; allà el segellaven i calia esperar que, ni que fos al darrer moment, arribés el permís a l'ajuntament corresponent. No és del meu record que s'hagués presentat mai cap censor a la sala; això no vol dir que no n'hi vinguessin, sinó que no s'havien fet conèixer. De totes maneres, prou censura feien els rectors i capellans de pobles i viles o algun membre dels consells pastorals o els carques i reaccionaris de la comarca. Sí que hi hagué, tanmateix, alguna cosa més forta en la quarta i darrera conferència del primer cicle d'Arenys de Mar, el 1971. El rector Comas va rebre una amenaça anònima d'un grup ultradretà: si no suspenia les conferències, li trencarien totes les portes de vidre d'accés al Casal Parroquial, com aquell qui diu acabades d'estrenar. Això va fer un rebombori molt important durant totes les vint-i-quatre hores anteriors a l'acte, però gràcies a la decisió valenta de tots plegats: jovent organitzador i, especialment d'en Pere i del rector Comas, es va fer la conferència; això sí, vigilada, paradoxalment, a una certa distància, per la guàrdia civil. (Insisteixo en l'actitud del rector que, si bé no compartia certes idees, va defensar la llibertat d'expressió contra l'atac feixista.)

Un punt d'inflexió de les conferències, el marcaren les del barri de Cirera. En Pere es va pensar que seria un públic amb unes característiques diferents de les dels pobles i viles del Maresme. Per això va comentar que, si fins aleshores havia explicat les

coses de dintre a fora, en aquest cas, donades les característiques del barri mataroní, les hauria d'explicar al revés, de fora a dintre. Amb aquest propòsit va cercar unes altres imatges i no va voler refiar-se tant dels gràfics per fer-se entendre. Ara, com que no va trobar les imatges adequades a la seva idea, ni aquí ni enlloc, va decidir de retratar-nos a nosaltres mateixos: les diapositives, fetes pel fotògraf professional de la plaça de Cuba, eren de persones d'edats i sexes diferents; en Pere, hi sortia com a metge, amb uns guants de metge de l'època, quan volia assenyalar algun detall anatòmic concret, però els altres hi sortien, sense cara, amb un llençol verd de cirurgia de fons. Tot va ser molt polit i la conferència va anar molt bé. No recordo pas que al barri de Cirera hi hagués cap interferència eclesiàstica i s'hi van poder passar totes les diapositives. Aquell dia vàrem entendre que no calia anar a buscar gaire lluny, que la sexualitat la portàvem nosaltres mateixos a sobre cada dia.

Dues poblacions que també van destacar-se en els cicles de conferències foren Canet i Calella, on hi havia grups de joves culturalment i políticament molt actius i amb moltes ganes d'aprendre a conèixer la realitat sexual. I no voldria pas descuidar-me dels entusiastes amics d'Argentona, d'Arenys de Munt, de Malgrat de Mar o de Sant Vicenç de Montalt, ni de demanar disculpes a tots els qui no esmento.

L'aportació d'en Pere Hortós a la medicina general mataronina i a la catalana

En Pere Hortós va ser, en el seu moment un referent, un referent de compromís professional i d'un canvi en l'exercici de la medicina general. De seguida va demostrar que es podia exercir d'un altra manera: des d'un enfocament psicosomàtic, però també més tècnic, cercant sempre la possible etiologia de la patologia. Per això es va recolzar durant molts anys en els especialistes i en els serveis mèdics i quirúrgics de l'hospital de la Creu Roja de Barcelona. Cal dir que l'alt nivell, professional i tècnic, dels actuals especialistes de Mataró no té res a veure amb els dels anys 60, 70 o 80, amb totes les honroses excepcions.

A la sexologia maresmenca, de la qual fou el pioner i el referent, va aportar-hi la seva gran capacitat de comunicar i de divulgar científicament la sexualitat humana. A la sexologia catalana (tot i partir d' una òptica freudiana i recuperant Jeroni de

Moragas), va aportar-hi el concepte de la necessitat clínica de conèixer la realitat científica, tan contrastada com fos possible, per poder establir una proposta terapèutica adequada a les necessitats del pacient, facilitar l'accés a tota la tecnologia disponible, farmacològica o no, i afavorir, així, la realització personal de cadascú,sense oblidar el context sociopolític. L'aportació, la féu directament com a membre, des del moment de la fundació, de la Societat Catalana de Sexologia de l'Acadèmia de Ciències Mèdiques i de la Salut de Catalunya i Balears o després a través dels seus diguem-ne deixebles (alguns dels quals han estat membres i algun, fins i tot, president de la Societat Catalana de Sexologia), que encara transmeten aquest llegat professional a través de la societat de sexologia i, com a professors de sexologia, als alumnes del Màster de Sexologia Clínica i Salut Sexual de la Facultat de Medicina de la Universitat de Barcelona, un màster, avui per avui, amb ressó internacional. En Pere, quan es va morir, molt a prop dels vuitanta anys, era president d'honor de la Institució Catalana de Salut Sexual.

Miquel Maresma Matas, metge (Arenys de Mar, juliol, 2016)

Amic estimat

Recordo l'última vegada que ens vam veure amb en Pere. Sortien de la Plaça de Cuba amb l'Elena i tornaven cap a casa. Feia temps que no ens vèiem. Jo feia més de dos anys que tenia cura de la salut dels meus pares, la mama ja no hi era i pel meu pare, sense ella, la vida tenia un altre sentit.

Vam parlar una bona estona, de tot. I tot i el bon ànim d'en Pere la minva de la salut era evident. Vam quedar per veure'ns a casa seva i xerrar més còmodament que al carrer. Va ser la darrera abraçada i l'últim somriure junts. Amb uns quatre mesos de diferència d'aquell 2012 van morir el meu pare i en Pere.

Vaig saber la mort d'en Pere. Tristor i solitud. No va voler cap cerimònia amb elogis, com no els va buscar en vida. Sempre li vaig veure fer allò que creia que havia de fer. Fins al final coherent amb els seus principis!

Seran sempre nostres les hores i hores de converses al despatx-consultori, en part consulta mèdica, en part confidències d'amics. Converses a fons sobre la vida, la coherència possible, la consciència i els factors "psico-somàtics" -oi, Pere?-en la frontera d'allò que en diuen malaltia i salut. Gràcies per ajudar-me a construir i ampliar espais de llibertat que ens permeten navegar pels camins que ens ofereix la vida.

Converses que es mantindran en reserva, com corresponen al deure del secret mèdic. Sempre hi eres quan calia!

M'ha explicat l'Elena que en Pere quan sentia propera la mort els va dir que el dia que ja no hi fos li agradaria que els fills i ella anessin a fer un sopar a "La Granota" en record seu. I aquell dia no els hi demanava el cor, però després d'escampar les cendres en un indret que li agradava molt de petit a en Pere, sí que es van reunir a "La Granota" per complir el seu desig.

Aquest Setembre de 2016 anava un dia a La Bisbal a buscar un medicament natural que faig servir com a antiinflamatori. A la rodona de la N-II on hi ha l'accés a "La Granota" no he resistit fer-hi cap. Vaig estar parlant amb els amos, les preocupacions que havien patit amb les obres de l'autovia en que es transforma la carretera. Van recordar la presència que hi feia en Pere, tot indicant-me que ara feia temps que no hi venia.

Els vaig dir el perquè i em van mostrar la seva taula preferida, al costat del pou de la vella cuina, davant la pica i encarada als fogons, amb rajoles de 300 anys.

I havia anat de res que no va a terra per les obres. Les fotos aèries per fer els plànols del Ministerio les havia fet una empresa de Madrid. Va identificar part de l'edificació del mas de 300 anys com a "muros" que es podien enderrocar per tirar la nova autovia pel dret. Ho han apanyat, però els han quedat obres a sis metres de La Taberna, l'espai obert que a l'estiu fan servir.

Vaig pensar que t'emprenyaries si ho veiessis i diries que aquesta manera de fer recorda el temps de la Dictadura i que no hem avançat pas prou!

Però, pocs dies després, els meus fills ens explicaven un seguit de projectes que tenien referents a estudis i treballs. I em vaig sentir optimista. Hi ha coses en què si que avancem!

Pere, en les nostres converses havíem especulat si, a partir del cos energètic humà, objectivable, s'allibera energia del cos en el moment de la mort i, més difícil encara, si aquesta energia pot ser

portadora d'una consciència individual. No ho sabem. O, tu ara ho saps… O no…

Si és possible, m'agradaria tornar-nos a trobar i, si no, gràcies pels trossos de vida compartits i pel molt que m'has donat.

Has sigut per a mi un referent ètic i més de cinquanta anys d'exemple i coherència.

Pere, amic estimat, et trobo a faltar! Gràcies!

Setembre 2016

Josep Ros (en Pere sempre em va dir Josep, mai Pep. És com em va conèixer i com sempre em va dir).

Recordant en Pere Hortós

Bé, que hi diré jo! Va ser durant molts anys el metge de capçalera de la meva família. Era una persona que sempre escoltava. Així captava molt bé els seus pacients.

Sempre mostrava interès per ajudar-te, tant en els problemes de salut com en els estats d'ànim. Era com si fos el teu confessor.

La seva pèrdua em va afectar molt. La seva humanitat i saber estar amb tu quan necessitaves alguna cosa més que un remei. El confort d'aquelles paraules era el que t'ajudava a seguir endavant.

Benvolgut Pere, per mi sempre seràs el meu estimat metge de capçalera.

Paquita Cot

Benvolgut Pere Hortós

Era un quart d'onze de la nit i encara quedaven tres visites. La discreta sala d'espera del despatx d'en Pere Hortós, ara quasi buida del tot, havia bullit de visites tota la tarda i tot el vespre. Feia uns vint minuts que en Pere, el metge,havia sortit del seu despatx per anar a fer un mos. Com sempre, aprofitava el breu sopar per a resoldre alguns temes pendents del GEM, del

setmanari El Maresme, dels seus estudis i treballs d'història a la Universitat o de qualsevol altre tema que, en aquell moment, el tingués ocupat. Els seus interlocutors, a l'hora de sopar, eren sovint en Manuel Mira, l'Emília Morin, alguns companys de curs o, com en el cas d'avui, uns xicotets d'Argentona que venien a demanar la seva participació perquè havien organitzat unes jornades sobre la llibertat sexual.

Després, en Pere, tornaria al despatx i atendria les tres darreres visites de la nit. Normalment, aquestes darreres visites havien estat sol·licitades aquella mateixa tarda, poques hores abans; en Pere no sabia dir que no, i cada dia el seu despatx s'omplia de visites fora de programa, que el feien anar a dormir ben tard. Les darreres llums enceses del carrer de Sant Benet eren les del seu despatx.

Eleccions municipals 1979. D'esquerra a dreta Pere Hortós, Antoni Manau, Josep Reniu, Lourdes Pujol i Lluís Terricabres (Terri).

L'endemà, al matí, més visites al despatx o a l'hospital i, amb el seu inefable sis-cents, les visites a domicili dels seus pacients, sobretot als vells, que l'adoraven per la seva bonhomia i simpatia. Després de dinar, sant tornem-hi, de nou al despatx. Malgrat aquesta intensa dedicació als seus pacients, en Pere tenia

temps de posar-se al dia de tots els avenços de la medicina, i mantenia una molt bona relació amb alguns especialistes clínics. Els nous tractaments i les noves molècules que els especialistes clínics experimentaven no li eren mai estranys. No sabria pas dir com s'ho feia.

Era un metge, en Pere, absolutament convençut de la cientificitat de la seva professió i, com els antics metges de la Paideia grega, sabia que l'entorn i/o molts altres factors incideixen en una explicació científica de la salut de la polis, dels ciutadans. Per tant, no rebutjava la influència de l'entorn, ni la dels sentiments, de la psique, en la manifestació somàtica de les malalties.

Estava fermament convençut de la fenomenologia psico-somàtica de les malalties i de la salut. I, filant més prim, de com la repressió sexual somatitzava conductes i sentiments fins a situació de malaltia. En Pere era un fervent seguidor de les tesi de Erich Fromm, de Masters & Johnson i, sobretot, de Wilhem Reich.

Les visites d'en Pere eren llargues i no es resolien, només, amb la recepta d'un antibiòtic o d'una cortisona; intentava arribar a la causa primera, quan intuïa que la malaltia era d'origen psíquic, en el sentit més ample d'aquest terme. En Pere era un home culte, com ho eren abans altres professionals liberals (arquitectes, advocats...) i això facilitava enormement el seu contacte amb els pacients. El seu consell era ben rebut i la cura del cos anava, sovint, acompanyada de la cura dels neguits, sentiments frustrats o de les repressions més bàsiques que enterboleixen la psique.

Pel seu despatx, aquells anys finals de la dictadura, varen desfilar moltes parelles joves i no tan joves a la recerca de salut i llibertat i, altres, de consell i salut pels "trips" poc afortunats en època de flors i revolució.

El nostre metge era un home d'esquerra, un home d'esquerres no gens convencional i poc amic de partits, més aviat llibertari, però no assembleari. Creia que la revolució personal era l'autèntica garantia del canvi col·lectiu. Només una vegada, obertament, va col·laborar amb un partit polític, formant part de la candidatura municipal d'ERC, per amistat i idees compartides amb els altres membres de la llista, bo i sabent que el resultat seria escadusser.

El despatx d'en Pere Hortós era el d'un metge privat, però era el despatx més públic de tota la medicina privada i pública

d'aquells anys a Mataró. D'una medicina privada ràpida i de qualitat i, en molts casos, quasi o absolutament gratuïta. La seva feina, la seva generositat, les seves idees i actituds que va exposar i defensar en actes, xerrades i conferències el varen convertir en un metge i en una persona molt coneguda i estimada. Va morir en la més absoluta discreció, sense cap acte o reconeixement públic i això el fa encara més gran i estimat.

Miquel Reniu (19, juliol, 2016)

Els meus Pere Hortós

El doctor Hortós. Metge de capçalera.

Als anys 60 la Seguretat Social no cobria tota la població. La meva mare, modista. El meu pare agent comercial (aleshores en dèiem representant) d'una fàbrica de teixits. Sí, allò que es feia a les fàbriques d'aquest país abans de les crisi del 73, 93, 2008…

El pare i la mare no tenien Seguretat Social i per tant els fills, dues noies i jo, tampoc.

A casa teníem de metge un senyor que es deia Hortós. El doctor Hortós. Era nebot d'un amic del pare: el senyor Pla, amb qui anava amunt i avall amb el tren a treballar a Barcelona. Eren una autèntica penya.

Quan jo vaig fer catorze anys vaig agafar la varicel·la, un xic grandet. Sembla que em va agafar molt fort. I el doctor Hortós un dia va dir als meus pares si els feia res que em retratés l'esquena. Que no havia vist cap erupció tant virulenta. I d'aquesta, els meus dorsals i lumbars varen anar a parar a un congrés mèdic a Amsterdam.

És el primer record del doctor Hortós. Després les angines, els grips, els mals de panxa... i la pressió, que l'acostumava a tenir molt baixa. Quina mà d'Efortil!

A aquelles alçades de partit el doctor Hortós s'havia convertit en un amic de la família.

Quan acabava el batxillerat a l'Institut de Mataró tenia ganes d'estudiar Medicina. No sé si per la mort d'un germà petit al cap d'un mes de néixer o per la professionalitat d'aquell doctor que

s'havia convertit en el que aleshores en dèiem metge de capçalera.

I sí, vaig començar estudis de medicina al Clínic. El doctor Hortós em recomanava que anés a Sant Pau, la facultat de medicina de la nova Universitat Autònoma. No li vaig fer cas. Qui sap si a hores d'ara seria metge. El cas és que no vaig acabar ni el primer curs. Va ser l'any de les ocupacions de càtedres, quan els alumnes feien fer les classes a professors joves en comptes del catedràtic franquista que li corresponia. També d'un dels estats d'excepció, el1969, que el general Franco decretava quan li semblava que hi havia massa contestació. Dos anys abans s'havia constituït el Sindicat Democràtic d'Estudiants de Barcelona. Va ser el temps de les primeres Comissions Obreres infiltrant-se al Sindicat Vertical.

En fi, uns moments en què molts joves descobrien que per ser un país normal calia acabar amb la dictadura. I en lloc de medicina vaig voler estudiar sociologia, que aquesta sí que només es podia estudiar a l'Autònoma. Hi va tenir molt a veure en la decisió el doctor Hortós.

A l'Autònoma amb "600". O de com el doctor Hortós passarà a ser en Pere, o l' Hortós.

A l'estiu del 69 xerrant amb el doctor Hortós li comento que no seguiré estudiant medicina, i ell em fa saber que vol estudiar sociologia.

- Ostres, jo també!
- I on?
- Doncs a l'Autònoma que sembla que hi ha un planter de professors joves i que havien estat represaliats o expedientats per les seves activitats polítiques. I a més també alguns exiliats republicans que havien tornat.

Xavier Rubert de Ventós, Antoni Jutglar, Gabriel Ferrater, Enric Lluch, Josep Termes, Josep Fontana, Joan Solà, Juli Busquets, Jordi Nadal, Joaquim Maluquer de Motes, Borja de Riquer, Eva Serra, Anna Sellés, Irene Castells, Ramon Garrabou, Miquel Barceló, Miquel Izard, José Manuel Blecua, Francisco Rico, Dolors Garcia Ramon, Pilar Benejam, Jordi Borja... aquests eren alguns del noms dels, aleshores joves professors de la Facultat de Filosofia i Lletres que tenia la seu al monestir de Sant Cugat.

El planter era molt engrescador. I ens vàrem animar l'un a l'altre.

Però Sant Cugat quedava lluny. No hi havia l'autopista. La comunicació en tren volia dir dues hores d'anar i dues de tornar.

- No t'amoïnis, hi anirem amb el meu "600".

I també s'hi varen apuntar l'Àngel Tarrés i en Ramon Prujà.

Quan aparcàvem a la plaça del monestir i coincidíem amb l' Izard, enTermes i en Blecua que arribaven amb el seu R-12, sovint ens saludaven dient:

- Mira, la "fauna del 600".

Això venia dels tips de riure que ens fèiem a tothora i a tot drap. Vaja, que quan arribàvem se'ns notava.

En Pere sempre amb texans, fumant "LOLA" que jo li "gorrejava". Els seus comentaris d'algunes classes eren d'antologia, sobretot perquè venien de la seva maduresa i alhora proximitat.

Recordo com si fos ara la seva presència a la conferència homenatge a Jaume Vicens Vives, amb motiu dels deu anys de la seva mort, l'any 1970 al claustre de Sant Cugat, amb en Jordi Nadal, Josep Fontana i altres exalumnes de Vicens Vives. Va ser una manera de reconèixer els orígens de moltes de les coses que sentíem a les aules.

I vàrem acabar estudiant història!

Hostal de la Granota, sopar de fi de curs.Estiu de 1970.

Aquell projecte universitari, la UAB, va ser per molts de nosaltres una escola de llibertat, però amb la companyia d'en Pere ho va ser molt més. Ens portava 19 anys d'avantatge i això volia dir l'experiència dels anys més durs de la dictadura. Ens ajudava a descobrir el que eren avenços en el camí de la conquesta de les llibertats.

Quan fèiem tercer ens traslladàrem al campus de Bellaterra. Una facultat nova "de trinco". I altre cop sort del "600".

L'any 1973 em tocava anar a la "mili" i vaig acabar a Maó. Però em vaig matricular igualment. I en Pere m'enviava regularment els apunts d'Història Medieval musulmana del professor Miquel Barceló. Fotocopiats, amb la seva lletra de metge. Mai em va voler cobrar aquella quantitat de fotocòpies. Segur que em va servir per acabar entenent les grafies dels alumnes que he tingut al llarg de trenta set anys de fer de mestre.

Quan es va acabar el parèntesi militar, el curs 1974-75, vaig començar a treballar al GEM. Una escola que havia nascut en ple franquisme per recuperar l'herència pedagògica de la República i amb voluntat d'escola catalana. En Pere també va ser un dels seus impulsors amb en Manuel Mira i la seva esposa l'Emília Morin i altres mataronins.

Aquets anys les seves xerrades sobre sexualitat en múltiples llocs de la comarca ens varen obrir els ulls a una sexualitat, ja no entesa com a pecat. Una sexualitat com a relació humana lliure entre persones.

En Pere Hortós, metge de la Sanitat Pública

Després de la mort del dictador en Pere es va reincorporar al "seguro". I els meus pares el varen escollir com a metge de capçalera. Més tard la meva companya i jo, també. Va ser la prova evident que la medicina pública també es podia fer d'una manera diferent. El temps que calgués per la visita. I sortir pensant que a part de la malaltia sorties més segur de tu mateix.

Quan van néixer els nostres fills vàrem canviar de metge, per recomanació seva, perquè el pediatre que ens tocava el trobava massa buròcrata. I ens va aconsellar el nou metge de capçalera en funció del pediatre que li mereixia més confiança.

Aquest va ser, segurament, el fet que a partir dels anys "90" ens veiéssim molt menys.

Tot i amb això hi ha encara un altre Pere Hortós. El que es va posar malat i que no vaig trobar el moment d'anar a visitar.

Vaja que des de la meva infantesa en Pere Hortós Cuní, metge, i amic, em va acompanyar en moltes etapes de la meva vida, d'una manera molt i molt significativa i em va ajudar a créixer en el millor sentit de la paraula.

Pep Illa (Juny, 2016)

Pere Hortós, el cosí

De jove vaig tenir un novio que es deia Ramón que em deia: tinc un cosí... tinc un cosí que t'agradaria conèixer i a qui vaig acabar coneixent. El cosí va resultar ser una persona molt especial. Es deia Pere Hortós, de professió, metge.

Jo tenia setze o disset anys quan el vaig conèixer i ell en deuria tenir trenta i pocs. Per a mi era una persona gran, un adult però mai, mai, vaig sentir la distància o la por que, una encara adolescent, podria sentir per un tot senyor metge. Mai va ser així, de seguida es va apropar, sabia com empatitzar fossis qui fossis. I de seguida es va manifestar un respecte mestre-deixeble inevitable, però per damunt de tot el que em va fer conèixer i experimentar va ser l'amistat. L'amistat, un tipus d'amor que en Pere coneixia i sabia practicar. L'amistat que no té fronteres ni edat ni sexe.

L'amic amb qui es podia parlar de tot, que em recomanava llegir les poesies del Pere IV o que escoltes a la Guillermina Mota a qui vaig conèixer al seu menjador, aquell racó petit tan entranyable on vaig passar moltes vesprades plenes de paraules. De paraules sobre la vida sobre la societat, sobre el món en general i en particular. Sobre tot.

Era un senyor metge que potser sense saber ho, connectava amb la tradició humanista més pura. Ell no només pensava en la utilitat de la ciència sinó amb els pacients que era per damunt de tot el nucli de la seva atenció. Primer la gent, les dones i els homes, i desprès el protocol mèdic.

Humà seria l'altre paraula que el definiria, humà per damunt de qualsevol altre valor.

Vaig aprendre molt d'ell i li tenia molt respecte, però un respecte de cor, no de jerarquia.

El meu germà gran no entenia com podia tenir amics amb tanta diferència d'edat i era difícil d'entendre perquè en Pere era únic, poca gent he conegut amb tanta bonhomia, amb tanta empatia, capaç de no jutjar a ningú i acceptar la gent tal qual era, fos qui fos, tingués la edat que tingués. Un bon mestre, un bon amic a qui li podies preguntar de tot i sobre tot com quan i com s'havia cremat l'orella.

Amb ell podies parlar de qualsevol cosa i sabies que mai et posaria pegues que sempre et contestaria i aconseguia fer-te anar mes enllà, molt més enllà del que la teva tímida pregunta t'hagués pogut portar mai.

Va acabar sent el meu amic, aquell cosí. Un oïdor privilegiat, especial, paradigmàtic. Un luxe que vaig disfrutar tot el que vaig poder. En sabia molt d'escoltar.

No oblidaré mai un dia a Arenys de Mar on donava una conferència sobre sexualitat. El local estava ple, de gom a gom, malgrat que ell havia estat amenaçat, si la feia, pel grup ultra dretà dels "Guerrilleros de Cristo Rey".

En Pere s'estava dret davant d'una pissarra parlant de sexualitat, dels genitals, de l'aparell reproductor, del que era tenir relacions, passant diapositives de com era una vulva... I ho explicava davant d'un públic atent i, com no podia ser d'una altre manera a l'època, del capellà.

El capellà del poble que es va posar també davant de la pissarra, al seu costat, i, intentava, portar el fil de la científica xerrada cap a la església, cap allò que es podia i no es podia fer, cap a la espiritualitat del sexe. Va ser magnífic poder ser testimoni del diàleg entre la ciència i la religió, l' humanisme versus l'obscurantisme i encara que fos una conversa de l'època franquista avui en dia encara seguiria vigent. Tals eren els temes que s'hi tocaven.

En Pere somreia mentre rebatia al capellà, el públic seguia amb un mig somriure, no es podia riure de cap més manera. La por encara hi era molt present i el tema de la sexualitat era oficialment tabú, però allà estava en Pere, parlant clarament sense embuts, rebatin tots i cada un dels comentaris del capellà del poble com si estigués no a mitjans del segle XX sinó al segle XIX quan els metges progressistes, científics, i tal vegada maçons, s'atrevien a enfrontar-se amb l' església.

El Pere valent, que parlava de la sexualitat amb aquell fervor del que sap quan necessari és aquesta informació per la felicitat de tots, pel benestar de l'altre.

El benestar de l'altre, una de les seves obsessions.

En Pere l'erotòman que trobava l'erotisme bell i necessari per a la vida.

Amic també de la seva dona, la Elena, de qui va ser sempre fidel i enamorat. I em resulta difícil separar los, eren en Pere i l'Elena. Sempre junts, confidents, còmplices.

En Pere que ens aconseguia els anticonceptius i els receptava sense manies i que quan anaves a comprar-los a les fosques farmàcies franquistes i no te'ls volien proporcionar, s'enfadava i deia: -ves i pregunta per tal antibiòtic que no només és perillós sinó que té un preu elevat i segur que t'ho donen sense recepta ni prescripció mèdica. ¡Malparits, hipòcrites!-.

Malparits hipòcrites, podien haver estat les seves paraules per resumir aquella societat franquista catalana que ens va tocar viure, però ho hagués dit amb un mig somriure, sempre reia, era de riure fàcil, com de delicat i fràgil se sabia que n'era. I tendre. Era molt tendre.

A en Pere seria difícil fer-li una missa per a la seva ànima, no ens ho perdonaria, "malparits, hipòcrites" ens diria. I no li fem. Per a ell, un homenatge civil és el que ha de ser.

El meu Pere, el cosí, el meu amic de l'ànima, de qui només puc dir que l'he estimat. T'estimo, Pere. Us estimo Pere i Elena. Així ha estat fins ara i sempre ho serà.

Mercè Clascà (Setembre, 2016)

Qui era en Pere (Dr. Hortós)?

El metge "progre" de Mataró. Home savi. Generós. Amic dels seus amics. Entregat a fer el bé, disfrutant de la medicina a "tope".

En uns moments difícils va ser el metge que va receptar anticonceptius a moltes dones fent que poguessin disfrutar d'unes relacions sexuals plenes i sense temors, creant molta complicitat

metge/pacient que no es podia trobar en altres "professionals" que es negaven a receptar-les.

Era un metge de família com cal.

Jo vaig ser infermera seva, va ser un plaer compartir la feina amb ell. Però no només vaig ser la seva infermera, també vaig ser una amiga.

Un bon dia parlant a la consulta vàrem decidir que ens havíem de cuidar i fer esport per tenir bona salut. I anàvem a córrer a les pistes d'atletisme. Ens entrenava el senyor Cruañes. Ens ho vàrem agafar amb molta afició i rèiem molt.

Vaig conèixer també la seva família. L'Elena, la seva dona, una gran persona. I els seus fills, en Pere, l'Elena i en Joan. Posteriorment vaig conèixer en Nona, el seu gendre, i en Pere petit que era de l'edat de la meva filla i jugaven junts a Can Marchal.

Tenien una casa a Calonge que generosament em varen deixar per disfrutar unes vacances d'estiu amb la meva família. A en Pere li agradava molt anar-hi.

Pere, encara hi ha molta gent que em pregunta per tu. Quan dic que has mort diuen:

-"Quina pena! Era un gran metge i una gran persona".

Jo tinc molt bon record teu i un a gran estima. Et trobem a faltar.

Infermera i amiga,

Teresa Ebri (Abril, 2016)

Donar-li les gràcies

Em dic Josep Soler i vaig viure al Barri de Cerdanyola de Mataró, ell (el doctor Hortós) va treballar molt de temps al CAP de l'Avinguda Gatassa i vaig tenir la sort de tenir-lo com a Metge de Capçalera durant la meva infantesa i puc dir que cada vegada que hi anava amb la meva mare sortíem de la seva consulta amb una sensació de tranquil·litat i seguretat que mai vaig poder explicar, t'escoltava et demanava pel pare, per la família, et diagnosticava i parlava amb una serenitat que qualsevol infant,

per molt malat que entrava a la seva consulta, tenia la sensació de sortir-ne quasi guarit del que portava a sobre el marrec .

Només el vaig conèixer aquell curt temps, però em va deixar orfe. Si, orfe perquè desprès mai he pogut trobar un metge que hem donés aquella tranquil·litat .

Fins avui no coneixia la seva faceta de filòsof i em fa pensar que era això també el que addicionava a la seva feina de metge, la paraula, tant tranquil·litzadora i curativa que a vegades fa molt més que certs medicaments. Jo puc dir avui que soc d'aquelles persones que no va poder donar-li les gràcies en vida, per això li dic ara: Gracies, Senyor Doctor, Mestre, Periodista i excel·lentíssima persona Pere Hortós i Cuní.

Josep Soler Fernández (24, febrer, 2016)

Una llum per anar fent camí

Molts joves dels anys setanta i vuitantes varen trobar amb en Pere Hortós una llum per anar fent camí pels foscos camins de la dictadura espanyola de torn. La medicina psicosomàtica, la sexologia, la psicoanàlisi, la història, la nostra història la varen descobrir molts joves -dèiem-, amb la seva llum.

Vaig anar a veure al Pere, a casa seva, en una habitació plena de llibres i de fum, per demanar-li que fes una xerrada sobre Sexualitat. Sexualitat, política,... formava part dels interessos de molts joves durant l'última fase del franquisme: la misèria en ambdós àmbits era molt palpable. Jo formava part del 'Grup de Cultura' del 'Grup Gimnàstic Els Lluïsos', entitat ubicada al pati entre l'Esplanada i el carrer de Los Àlamos, molt diferent, aleshores de com és ara. No va poder ser. Però ell sempre es mostrava accessible, amb una humilitat que t'emocionava i una energia intimidatòria.

Però jo el vaig conèixer abans, amb un altre nom. M'hi va portar la meva mare. A la meva mare li van recomanar, a inicis dels anys seixanta que anés a veure al "MÉDICO DE LA OREJA MENOS" (que en andalús sona més o menys així: "*el-médico-de-l'oreja-méno'h*" (tot seguit). Jo patia als cinc anys una bronquitis crònica enquistada per manca de medicaments eficaços i a casa ja

havíem esgotat els medicaments que ens pertocaven segons la cartilla de la Seguretat Social d'aquella època. Després d'aquell episodi, ell en bata blanca, sempre el vaig associar a la fi d'una infantesa malaltissa. Un quart de segle després va ser el meu metge de capçalera al CAP de la Ronda Gatassa, on hi havia la companya i amiga Teresa Ebri, la seva infermera. Llavors en Pere Hortós, ja no era el "MÉDICO DE LA OREJA MENOS", sinó "el médico de LA MANO QUEMÁ", aquella mà seva tan característica. Amb la seva indumentària, jaqueta texana i pantalons a joc, amb el seu "macuto" a l'esquena, em tractava de col·lega perquè jo també era llicenciat en Filosofia. No li vaig referir mai que ell em va curar de petit, però no calia: sempre et feia sentir important amb aquella afectivitat d'adolescent canós que mai no el va abandonar.

Joan Ortiz Olmedo (20, febrer, 2016)

Llibertat extrema

D'en Pere Hortós apreníem sempre.

Ell era un pedagog genuí, nat, dels que eduquen amb la saviesa irrebatible de l'exemple. Però també amb la paraula i els silencis. I amb el seu profund coneixement del món i de l'ésser humà: cos, psique, sentiments, sexe i ànima com un tot.

Ell era una mena de guru dels joves que avui en tenim seixanta o més, d'anys. Dic una mena perquè no era un líder, ni un guia, ni un oracle. Es limitava a mostrar-nos camins, i cadascú triava el seu. Així apreníem una de les coses més difícils de la vida: decidir amb criteri.

El record més punyent que guardo d'en Pere és, precisament, el d'una decisió. Immersa en una gran crisi emocional, em llevava a diari convençuda que, per a mi, era més difícil viure que deixar d'existir. No podia més. El patiment m'havia robat el riure, les il·lusions, els estímuls per seguir respirant, el desig (qualsevol), les energies, els sentiments... tot.

Ell m'escoltava, només això: m'escoltava. I no deia res.

Un dia li vaig dir que em semblava injust no poder decidir deixar de viure per la por a patir de manera encara més intensa si

portava a terme aquesta decisió. Llavors, ell va agafar un paper en blanc i, lentament, va escriure-hi alguna cosa. Em va atansar el paper. El vaig llegir, i vaig comprendre. "Gràcies", vaig dir. Ell va somriure, em va mirar dolçament i em va acompanyar a la porta.

A la nit em va ser una mica més fàcil dormir tot pensant que era un xic més lliure. Aquella va ser la decisió més dura que he pres mai: no en va m'hi anava la vida. Passaren dies sense fi, llarguíssimes setmanes... Fins que vaig decidir quedar-me. I aquí em teniu encara, contenta de la meva tria.

Mai vaig fer ús, ni junts ni per separat, dels tres medicaments que hi havia escrits en aquell paper enllaçats per signe "+". Però vaig conservar el seus noms com un testimoni sempre viu de l'immens respecte que en Pere tenia per la vida i per la llibertat individual. I també jo.

Isabel Tirado (24, febrer, 2016)

En Pere, que ho hauríem d'oblidar

Molt bon dia!

Una idea excel·lent això del llibret, doncs en Pere va ser una persona que no hauríem d'oblidar.

La primera vegada que el vaig veure (després va ser el meu metge molts anys) va ser quan vaig anar totalment acollonida a la seva consulta a demanar una recepta d'anticonceptius (m'havien dit que ell en feia sense problemes), em va mirar i em va dir "és una vergonya que hagis de venir aquí per això", de poc que em desmaio, però va afegir ... "ho hauries de poder comprar al supermercat !"

Una petita anècdota, només una espurna, del tarannà d'una persona que va fer, per a moltes altres, que uns temps negres de debò fossin uns mica més suaus.

Gràcies per la vostra iniciativa.

Salut !

Àngels Timoneda (25, febrer,2016)

Tenía la palabra amable

Me dicen que estáis recopilando datos, anécdotas, vivencias etc. etc. para publicar un libro sobre Pere Hortós, me alegra mucho que alguien se acuerde de un personaje entrañable, respetado y querido entre los ciudadanos de los barrios de la periferia de Mataró donde su trabajo como médico en los duros años 60-70 fue importantísimo y vital para muchas personas, faceta esta que no es conocida por la mayoría de la gente. Siempre tenía la palabra amable, el consejo amigable y sus conocimientos como médico, para resolver situaciones personales y familiares delicadas y complicadas, lo recuerdo con su maletín y su 600 por las calles de la incipiente Llàntia visitando a los enfermos, tanto a los de la Seguridad Social como a los que no tenían seguro, nunca cobró. Creo que es de justicia, tener este recuerdo con un hombre bueno.

José Mª López Blánquez (1, març, 2016)

Sempre trobava un amic

El vaig conèixer a en Pere, al Sr. Doctor, quan ens preparàvem per anar a la facultat de Filosofia i Lletres de la Universitat Autònoma de Barcelona, aleshores la més progressista de les dues que hi havia, i en ser prou lluny de Barcelona, on anaven a parar els professors antifranquistes que eren el millors, o així ens ho semblava…

El cas fou que durant cinc anys vaig tenir el transport assegurat a la facultat i en horari intempestiu, a qualsevol hora, nomes havia de coincidir amb les assignatures i els horaris d'en Pere, que després d`estudiar medicina va tenir la força d'estudiar la mateixa carrera que jo: Filosofia i Lletres a la Autònoma. Amb aquell pla podíem triar assignatures, varem triar historia en Pere, en Pep i jo mateix amb psicologia. En Ramón en comptes de historia, va triar sociologia, *heus ací el grupet de Mataró*, com ens coneixien alguns companys de facultat i algun professor.

Hi havia bon rotllo, alguns professors pujaven i/o baixaven de casa seva en el mateix cotxe d`estudiants i barrejat amb ells...

allò que en pensàvem de que era la millor de les facultats que hi havia, era cert, era veritat en quant a l'autonomia i en quant als plans d'estudi i a les persones.

Estrenàvem facultats... -Bellaterra estava en recent construcció- Bellaterra. Un bon matí del segon any em va agafar,... -no s'havia presentat en ma vida, curta sí, però la meva- una *plorera descomunal*, acompanyada d'una estranya *afàsia.* La plorera, que no tenia res a veure amb la conversa que devíem tenir al petit *sis cents* blanc, que era el cotxe d'en Pere. Ell em va recomanar: "avui no vagis a classe...., a cap . Els companys de cotxe ja et vindrem a veure".

A Mataró en Pere va receptar-me una ració complerta de vitamina B (B-1, B-2, B-6, B-12...) i descansar en una habitació fresca i a les fosques. Mes tard se li va ocórrer una gran idea: aquell incident em podria salvar de la "mili". I dit i fet, amb la seva valuosa col·laboració, la d'uns quants neuròlegs amics i un munt de pastilles de tots colors, em vaig presentar al tribunal militar... Que em va lliurar de la "mili". Sí que només jo sé els neguits i "intrigulis" passats, però és ben cert que sense els seus informes precisos i preciosos no me'n hagués sortit.

En Pere no feia sentències, i malgrat que era d'esquerres mantenia un profund respecte, que no vol dir submissió, vers els principals líders, fossin homes o dones, que coneixia, ens va inculcar, donant-ne testimoni, els seus valors entre els quals la paraula llibertat presidia.

Vaig acudir a ell per aclarir dubtes, sempre trobava un amic i un bon consell.

Àngel Tarrés Castellsaguer (1, març, 2016)

Un carrer per en Pere

He llegit al "Tot Mataró", la vostre intenció de recollir records, testimoniatges, etc. per tal d'editar un llibret de record del Pere, del Dr. Pere Hortós i Cuní.

Be, doncs, abans que rés, permeteu-me que us expressi la meva felicitació per l'esmentada idea. I, seguidament, voldria aportar el testimoniatge de la relació del Pere, amb la família Soler, músics:

Molt probablement sabreu que el que fou (doncs és mort) tiet meu, en Salvador Soler, dibuixant i músic, fou gran amic d'en Pere, del qui també en va ser pacient. Aquesta doble relació va perdurar fins la mort d'en Pere. En Salvador, persona sensible, agraïda, li va composar una sardana al Pere, de la que no us puc donar més referències, doncs tot el seu llegat de composicions i obres està dipositat a l'Obra Social de la Caixa Laietana. Per altre part, va esculpir una Venus, de la que sempre recordem la família el comentari que va fer la "senyora de la neteja" de casa l'Hortós: Pere, ¿dónde pongo este muñeco desnudo?...

També el meu avi, l'avi Soler, ja de gran, va tenir relació amb en Pere: Òbviament és de suposar que una persona dedicada a la música, a fer de músic d'aquells temps; ja sabem: els mal anomenats "pasacalles"; oficis religiosos, sardanes, balls, etc. li comportaren infinitat d'anècdotes. Bé, doncs, el meu avi anava a la sala d'espera de les visites i allà explicava als pacients les curioses, divertides anècdotes, ajudant a crear un clima personal distès que anava molt d'acord amb el tarannà professional del Pere.

Be, de fet jo mateix en un parell d'ocasions vaig rebre els seus consells, sempre tant professionals, però d'una gran categoria personal. Em sap greu no poder aportar cap imatge, encara que si cal es pot anar a la ex-"Laietana" a cercar l'escultura dedicada al Pere, doncs el meu pare va dedicar molts dies a ordenar i catalogar tot el seu extens arxiu.

Altre vegada, el meu recolzament per aquesta justa idea; però us voldria proposar alguna cosa més: En Pere, va fer una important tasca social a Mataró i encara que, torno a dir, la idea del llibret em sembla excel·lent, crec que el Pere encara es mereix més; crec que Mataró te un deute amb ell.

I per això, us voldria suggerir que encapçaléssiu una llista de signatures per tal de que, mitjançant els necessaris tràmits, s'aconseguís el públic reconeixement de la tasca del Pere i se li atorgués el nom d'un carrer de la ciutat: Carrer del Dr. Pere Hortós i Cuní.

Ben cordialment,

Francesc de Paula Soler (2,març, 2016)

Estimat Pere Hortós

En Pere per molta gent va ser un personatge molt notable. Les visites en el seu consultori eren peculiars. Sabies quan entraves, però no quan sorties. Era un gran comunicador, sabia escoltar, aconsellar, ajudar i comprendre, i també un apassionat de tots els temes socials.

Vaig començar a visitar-me amb ell de molt joveneta, encara recordo que ho feia a casa una tia seva, em sembla que al mateix carrer Sant Benet. Després ja vaig continuar les visites al consultori on vivia.

Els anys 60 quan la "píldora" anticonceptiva era un tabú, jo acabava de tenir una filla. Amb la ignorància d'aquell temps, vaig demanar consell al ginecòleg, perquè volia saber quin mètode era millor per no tornar aquedar embarassada. Aquell senyor al sentir el que li demanava em va obrir la porta de la seva consulta, i em va fer fora, dient-me. "Està prohibit pel Sant Pare".

Els consells d'en Pere varen ser la solució, i per moltes dones d'aquells temps, molt difícils per nosaltres.

Pere et recordaré sempre.

Assumpció Mínguez Huguet (8, març, 2016)

La modista d'en Pere

Truquen a la porta i vaig obrir i és en Pere Hortós que necessita els meus serveis. Diverses vegades a l'any s'acostava a casa meva i em portava feina, i sempre era la mateixa. Anys setanta quan els 'tejanos' eren els pantalons que havies de portar i en Pere li agradava que, tot i la informalitat de la 'prenda', ajustés de manera perfecte, com molt estrets. Així que jo havia de fer el miracle de convertir uns pantalons de sèrie en un producte únic, que quan en Pere davant el mirall se'ls posava veiés que feia patxoca. Però a vegades el xicot menjava més pa amb tomàquet amb pernil del que calia, i a mi em tocava la feina de fer veure que a la roba no l'hi havia passat res.

Rafaela Garcia (13, juny, 2016)

FARMACIA
PERE HORTÓS I CUNÍ
METGE
SANT BENET, 46 - TELÉFON 390 28 45
MATARÓ
MATARO
tractament sense limitació
Dp/ Eugynon comprimits 1 capsa
FARMACIA AMARGÓS
Avda. J. Antonio, 566 - BARCELONA
8 MAR. 1972
FARMACIA AMARGÓS
Avda. J. Antonio, 566 - BARCELONA
5 JUN
CENTRAL ESPECIALICOS UNIVERSIDAD
Farmacia Martín Soler
Pl. Universidad - Tallers
Teléfono 222 55 56
FARMACIA Y LABORATORIO DE LA MERCED
JUAN ALSINA
Aragón, 25 y Aviñó, 60
Tel. 222 54 52
BARCELONA
21-IX-71
FARMACIA
PEDRO PASCUAL
ARGENTONA

Recepta d'anovulatoris de l'any 1971. Segellada 10 vegades. Hi consta tractament il·limitat.

Un alè fresc enmig de la grisor

Era el curs 70-71, estudiant Preu a Santa Anna. Jo tenia 16 anys. El compromís social i polític se'ns estava desvetllant en paral·lel a la descoberta de les relacions sexuals lliures i plenes. Com podia ser que ens ho haguessin amagat? Com podíem tenir tants tabús? Perquè ens havia tocat viure en una societat tan falsa? La rigidesa de la dictadura anava aparellada amb la de

monges i capellans dels nostres col·legis. I apareix el Pare Torrents, que ofereix un alè fresc enmig de la grisor: una hora a la setmana, exposició de temes preparats pels alumnes. El tema que triem el meu grup d'amigues: la sexualitat. Sabíem que en Pere Hortós en feia xerrades, jo hi tenia accés perquè ell estudiava a la universitat amb el meu company ... i el vam anar a veure. La conversa amb ell ens va embadalir, tot era senzill, planer, natural ... Crec que la vam repetir fil per randa als companys de classe i ens vam sentir realment provocadores. El curs següent em vaig afegir al grup mataroní d'estudiants d'història de la UAB i el contacte amb en Pere es va fer més regular. També es va convertir en el meu metge, encara que des de feia anys ja ho era de la meva família. I va ser el meu subministrador de receptes d'anovulatoris que a casa calia tenir amagats. Després s'havia de trobar la farmàcia on te'ls venguessin sense posar-hi pegues. Em sento formant part d'una generació que li devem una joventut sexualment sortosa i feliç.

Imma Font i Llinés

La força del teu llegat

Intentar resumir totes les vivències amb l'amic Pere en unes ratlles, és del tot impossible. El meu amic Pere, i dic el meu amic Pere, perquè tots el que vàrem tenir el privilegi de compartir part de la nostra vida creixent sota la seva bonhomia i mestratge, tenim diferents amics Pere, tots tenim un amic Pere, perquè tots tenim vivències úniques, que un dia vàrem compartir amb ell. Jo vaig ser un d'ells, i el seu mestratge m'ha marcat per tota la vida, en Pere ha estat la persona que més ha influït amb mi. He estat molt afortunat, passaran els anys i el seu mestratge seguirà tan viu, com aquella relació que va començar l'any 1970, quan un procés d'ansietat (en aquells anys era com un estigma) va fer que en passés un curs en blanc a la Universitat. Ell, com el bon metge que era, va entendre ràpidament la jugada, i va començar a reconduir tot aquella angunia fins donar-me la seguretat amb mi mateix per continuar estudiant i no tirar la tovallola. " Quan més preparats esteu, més podreu canviar les coses i fer que aquest

món sigui mes just¨ Aquesta frase en va quedar gravada al cap per sempre.

Els millors anys de la meva vida varen ser els que vaig poder compartir amb ell, a casa seva, en aquelles nits de llargues converses amb la Elena (ella també es mereixedora d'un reconeixement) l'amic Miquel Maresma, en Pere Cases, els Jutglar, els Mira i molts altres que entraven i sortien d'aquella casa, en busca de consell o per fer-li confidències, perquè en Pere no era només un metge que ajudava a curar malalties, sinó que curava sentiments trencats, frustracions, pors, i tot allò que no es veia. Las parets del seu despatx, estan plenes de confidències, plors i alegries, tota mena de sentiments. L'amic Pere, no tenia mai un no per ningú, el seu optimisme i vitalitat desbordada, feia saltar totes les barreres, sobretot en els temps difícils de la dictadura. No vull parlar de les moltes facetes que l'amic Pere tenia, segur que altres ja ho han fet. Jo vull parlar només de la seva gran humanitat i de la seva influència en la gent de la meva generació, tot això mentre anaven creixent l´Heleneta, en Pere petit i en Joan, envoltats d'aquella atmosfera plena de enceses i apassionades converses

Les classes al GEM, els estius a Verges, l'accident a Girona, les mans miraculoses d'en Pere Cases, les corredisses i la vigilància que feia en Miquel i algun atrevit més, quan l'amic Pere donava les xerrades sobre sexualitat, aquell sis-cents blanc B.604303, camisa a quadres i texans, barba canosa, maletí en bandolera, fent domicilis, llargues tardes al despatx, sopar a les ¨quinientes¨ i xerrades comentant la jugada, varen conformar una època per mi, inesborrable

Era un home valent, vitalista, amb una gran capacitat de comunicació, recordo el seu riure, franc, clar, net. En Pere arribava i entrava dins nostre com aquell ganivet que s'enfonsa en la mantega. Tenia una gran capacitat de persuasió. Seria en el llenguatge que es fa servir avui a les xarxes socials, un "influencer". I tant que ho era, però el que vull destacar per damunt de tot era que en Pere sabia escoltar, el que ara es diu "escolta activa" feia anys que l'amic Pere ho practicava. Això que les paraules no curen, no es cert, en el meu cas, les seves paraules eren la millor teràpia per un noi que encara no havia encarat el rumb de la seva vida. L'amic Pere, ha estat el millor mestre que la vida m'ha donat, el millor amic que he tingut mai.

Però una cosa no vaig fer-la bé, potser quan més ho necessitava, no vaig voler veure com aquella personalitat arrasadora, aquell home que era com un mite, s'anava apagant. No tenia la seva valentia per anar a visitar-lo, vaig ser un covard, no volia veure'l perquè no volia que en veies plorar. El ¨Jefe¨ com l'anomenaven l'Helena i els seus fills havia decidit que ja era temps de reposar, que ja havia fet prou, però per una vegada, s'equivocava, ell, l'amic Pere, no em podia deixar orfe de la seva humanitat, encara tenia molta feina per endavant, però potser era jo el que estava errat. En la seva saviesa, em deia, que ja em tocava espavilar-me sol, així ho procuro fer , però sempre amb aquella sensació de que et manca alguna cosa

Espero, segur que si, que allà, on ell està de vacances, quan jo hi arribi, em rebi amb aquella abraçada càlida, amb aquell riure franc i net i em digui, ¨Que m'expliques Jordi¨

Jordi Ferri

Tot recordant en Pere Hortós Cuní

Començar a escriure aquestes línees es com obrir un calaix amb un munt de coses que he d'ordenar ja que el pas del temps ha deixat un xic difuminades

Els meus records em porten a mitjans dels anys 60s, quant tot estudiant medicina vaig tenir la sort de conèixer una persona, en Pere Hortós, metge sensible, afable, extrovertit, vital, que hem va ajudar a mi i a altres estudiants d'aquella època, a descobrir dimensions i aspectes de la medicina lligats a sentiments i sensibilitats i que ningú ens ensenyava en les fredes i científiques classes de la Facultat de Medicina i Hospital Clínic. Amb els pas dels anys penso que llàstima que aquesta visió humanista de la medicina no hagi estat mai una assignatura obligatòria, que ajudi a no perdre de vista que tractem malalties en persones i per tant sensibles i amb fortes càrregues emocionals davant la incertesa del dolor, la malaltia o la mort.

Cal dir també que tota una generació de mataronins, joves d'aquella època, recordem amb profund agraïment aquest

enfocament humà i carregat d'empatia, en la medicina que practicava en el seu despatx del carrer St. Benet.

L'altre record que tinc ben viu era el seu mestratge com normalitzador de la sexualitat humana en una època fosca en la que en el desconeixement científic mèdic s'ajuntava la pressió amb que la dictadura i el nacionalcatolicisme oficial, integrista i ranci castigaven i amagaven tot el que no fos tradicional i beneït per ells. Varen ser nombrosíssimes les xerrades que va fer a escoles, associacions de veïns ... explicant, normalitzant, divulgant els nombrosos aspectes lligats amb la sexualitat humana i les relacions de parella.

A part de les col·laboracions que de forma periòdica va publicar en el setmanari "El Maresme", he tingut la sort de trobar una entrevista que li va fer en Manel Cusachs, l'any 1979, en la que resumeix tots aquests aspectes. Tot llegint-la i rellegint-la, he sentit com si els records que tinc d'ell s'anessin fent més vius, una mica com si tornés a estar prop seu escoltant-lo i conversant.

En Pere en aquesta entrevista diu "Políticament soc anarquista intel·lectual, sols a nivell intel·lectual eh! i Metge de medicina general per casualitat ja que anava per psiquiatre". S'identifica com defensor d'una medicina socialitzada que no va poder practicar, ja que l'any 1957 quan va acabar la carrera de Medicina, diu aquesta era una "mera utopia i el 'Seguro Obligatorio de Enfermedad' no estava pensat comptant amb les necessitats del poble i la llibertat de les persones"

A la pregunta de com voldria que s'organitzés la Medicina Pública a Catalunya explica: "... sense ingerències no catalanes, amb estudi sociològic de les nostres comarques, amb metges ben preparats, creació de Centres Hospitalaris en nuclis de les comarques amb comunicació ràpida i servei ampli d'ambulàncies dia i nit, serveis d'Urgències eficaços, amb professionals amb dedicació exclusiva i ben preparats. Lliure elecció de metge per part dels pacients i estudiar els aspectes econòmics per fer arribar de la millor manera possible una medicina ben feta a tothom".

Va abocar-se al terreny de la sexologia ja que diu que "durant els vint anys d'exercici de la medicina em trobava amb problemes mèdics derivats de la practica d'una sexualitat més intuïtiva que no pas resultat d'uns clars coneixements, el que em va portar a estudiar-ho (la sexualitat humana) sota els aspectes científic, sociològic, psicològic i fins i tot històric". Cal recordar que en aquest sentit en Pere Hortós va ser un ferm divulgador del

treballs de Williams Master i Virginia Johnson que varen plasmar en el llibre "La resposta sexual humana" de la editorial Intermédica de Buenos Aires, Argentina, i que anava regularment a comprar-lo a Perpinyà per distribuir-lo quant calia.

Molta era la feina a fer per normalitzar una concepció de la sexualitat marcada per aquest desconeixement a nivell científic i la realitat social d'aquella època, que tal com ell com ell descriu "....Les persones varen fer com a realitat absoluta la 'brutícia' de les relacions sexuals mes diverses: la homosexualitat tant masculina com femenina era una perversió, motiu de burla, gresca, marginació i condemna social. Les relacions extra-conjugals una condemna per a la dona i per l'home una gesta masclista a festejar amb els amics. El 'prometatge' una institucionalització en la que era permès una certa llibertat i a partir d'ella un desig no realitzat, excitació fàcil i tensió sexual... / En la sexualitat de la dona ni s'hi pensava.../ El matrimoni fet amb el ritme catòlic era la porta a la festa de l'amor del qual ni ta sol s'havia fet l'aprenentatge.../".

Per sort moltes coses han canviat en el nostre país en aquets 40 anys, que ens fa veure aquestes afirmacions ara com anacròniques.

En relació a l'avortament deia... "No es pot parlar de ser o no partidari, l'accepto, quan es l'expressió, la majoria de les vegades, de situacions límits per la dona, originades per una civilització que no ha donat els elements necessaris per a la realització personal, que ha escatimat informacions precises i ha anat mantenint tabús sexuals increïbles al llarg dels segles"

Parlant del divorci deia.. "L'amor entre l'home i la dona suposa sempre una situació dinàmica, mai estàtica i psicològicament amb un potencial de canvi i modificació... La convivència (conveniència?) de la rescissió d'aquest contracte em sembla ben lògica. El divorci és el nom d'aquesta rescissió i l'hauríem de veure com una pràctica ben natural".

Parlant sobre drogues (alcohol, tabac, haixix,LSD, cocaïna, heroïna) i la drogoaddicció (fenomen inicial en aquella època) deia... "No es pot generalitzar sobre un grup de persones que es droguen, cada persona te les seves motivacions, cada persona te el seu món intern prou complicat.../ No he cregut mai que la repressió fora un mitja adequat per solucionar cap problema... Calen accions positives.. una informació exhaustiva sense escatimar mitjans tècnics ni científics... Això és tasca d'un bon

govern... Així com en el camp de la sexualitat hem hagut de conèixer primer la pornografia, en el camp de la droga hem hagut d'atendre les conseqüències del seu abús".

Revivint el record i les paraules d'en Pere Hortós en aquesta entrevista, parlant de temes ara afortunadament molt normalitzats, torno a veure i reviure la imatge d'aquell home, d'aquell metge vital, optimista, lluitador convençut i empàtic amb la gent, de rialla forta en les converses planeres, sempre acollidor fos a l'hora que fos, entregat plenament a la seva tasca de metge amb un fort sentit humanista i de sexòleg científic, valent i desmitificador, convençut que la normalització de la sexualitat humana era un aspecte bàsic per el desenvolupament personal i de la parella i tot això fet en l'època fosca de la dictadura, en la que la repressió policial era ben present convivint amb tot el pes de la religió catòlica que maldava per seguir controlant pors, pensaments i voluntats.

Gràcies Pere pel teu mestratge com a metge, sexòleg i humanista, per la valentia arriscant comoditat i a vegades prestigi personal, per trencar velles i inútils normes i convencions socials i també per l'esforç per intentar aconseguir un mon més humà i amb menys tabús i barreres que separen a la gent.

Voldria que tot l'esforç que vareu fer tu i gent com tu, no quedes en l'oblit.

Joan Batlle Diaz (Argentona, abril, 2016**)**

Escrits i activitats d'en Pere

Exemplificant les activitats d'en Pere Hortós com a divulgador d'una cultura sexual sana per la comarca, tenim l'exemple d'Argentona. I la mostra que aquells anys les "forces vives" no eren gaire partidàries de la manera d'entendre la sexualitat que ell representava.

En Bernat Calvo, en el seu llibre *El Centenari del Centre Parroquial (1914-2014)* (Ajuntament d'Argentona, 2015), a la pàg. 85 dins l'apartat dedicat a la revista CRIT, diu:

"Durant aquesta nova etapa, es va ampliant la distància entre el sector jove del Centre, i per tant de *Crit*, i l'equip directiu de l'entitat. Un exemple es dóna quan la Junta reprova que el Local de Joventut pretengui portar a terme unes xerrades sobre sexualitat sense consultar-los; si bé no critiquen tant fer la xerrada en si mateix, sinó que se'ls censura que les organitzin sense tenir-los en compte." (...)

"Les dues bandes estan en desacord pel que fa a l'enfocament de la persona que ha de fer de conferenciant, **el doctor Pere Hortós**. La resposta d'un dels que havia estat un dels membres més joves de la Junta del Centre, en Josep Arenas –que havia escrit un article criticant la negativa de l'entitat a fer el cicle de conferències sobre sexualitat–, que critica l'actitud i el to de la carta de la Junta a la revista Crit nº 30, fou que no es podia presumir de mala intenció en l'actuació del Local de Joventut i censura l'excessiva tutela del Centre sobre els joves del Local, en negar-se sense raonar que un conferenciant hi parli sobre sexualitat. Per a més informació, vegeu la revista *Crit* números 30,31 i 32 -abril, juny i agost de 1972."

I hem buscat i l'hem trobat. A la revista *Crit*, num. 30, d'abril del 1972, pàgina 14:

Manca una resposta

"Per més voltes que se li dongui resulta insostenible des de qualsevol punt de vista la postura que ha pres la Junta del Centre

respecte a una sol·licitud elevada per quasi una cinquantena de joves. L'havien enviat amb les seves respectives firmes demanant un cecle de conferències sobre sexualitat a càrrec del doctor Pere Hortós, de Mataró.

Concretament, en aquest paper que s'havia redactat després de vàries discussions, es demanava, a més a més, que la Junta dongués una resposta a la sol·licitut.

Si bé és cert que la Junta va reunir-se durant més de dues hores per tractar exclussivament d'aquest tema, i que va concluir amb una votació de resultat negatiu, malgrat dos vots a favor, no és menys cert que els representants d'aquesta entitat que –segons els recents estatuts– "es constitueix d'Apostolat religiós", no varen dignar-se a donar una resposta. Els fets canten.

¿Potser no tenien arguments per justificar aquesta rotunda negativa? No ho sé.

¿Potser la Junta considera que no ha de donar explicacions a ningú? Tampoc ho sé.

Ara bé. El que sí sé és que –tal com va dir el bisbe Capmany en l'Assemblea parroquial– "fa molta falta el contacte interpersonal" i que per altra part "no hem de tenir por de les coses noves o desconegudes".

Josep Arenas

La discussió segueix més de cinc mesos... Al número 33 de la revista, d'octubre del 1972, "el Consell Parroquial dona per acabada la polèmica entre la Junta del Centre i un redactor de la revista" (en Josep Arenas). Sembla prou clar que l'activitat pedagògica d'en Pere Hortós no agradava pas a tothom.

No va ser fins el juny de 1976 que es va poder fer el cicle de conferències "Curset d'aproximació a la sexualitat" a Argentona, organitzat per l'entitat *Llaç d'amistat*. Els títols de les sessions eren: "Concepte de sexualitat", "Característiques funcionals del sexe masculí i femení", "La resposta sexual humana. La resposta masculina", "La resposta sexual humana. La resposta femenina", "Concepte de pornografia" i "Visió històrica de la sexualitat".

***

Sexualitat

En parla: Pere Hortós (Metge)
per Miquel *(Miquel Maresma)*

Hi ha un fet o una sèrie de fets que tots sabem, però que encara no ens hem atrevit a afrontar. Hem refereixo concretament a la repressió sexual, o sia tallar, amagar, i falsejar tot el que es refereix al sexe i a l'amor.

Per exemple: - Mare, d'on vénen els nens?

- De París. bufó.

Ara parlarem amb en Pere Hortós a veure què opina ell sobre aquests punts.

1. ¿De quina manera influeix la sexualitat en la personalitat de l'individu?

- No hi ha pas una resposta breu, puix cal tenir en compte diversos aspectes que es troben relacionats en el context humà. Fonamentalment però, el coneixement d'un mateix porta aparellat una consciència de la sexualitat que a la vegada, si la informació i educació rebuda són les adequades esdevé realitat (sense mites ni tabús que ajuda a la personalització. Personalització que esdevindrà autèntica, sense falses autojustificacions davant situacions conflictives. Si hi han conceptes clars en la problemàtica personal, la projecció a comprendre i sentir la col·lectivitat serà una realitat alhora espontània i amb dimensions precises. El desgavell que resulta de viure una sexualitat deformada per la manca d'informació o desfigurada per unes orientacions errònies porta a la inseguretat personal, a la necessitat de trobar justificacions en explicacions morals, i en una paraula, a la despersonalització.

2. Què opines de l'educació sexual en la família actual?

- En la família actual no hi ha possibilitat de fer una educació sexual neta i coherent, sense mitificacions i sense perjudicis pel fet de no haver rebut els pares una informació clara en el temps de la seva educació a l'escola. Varen haver d'improvisar aquesta realitat humana de la manera que varen poder. Aquella frase "...això no es pregunta, que t'ho digui el mestre», o bé aquella "...quan vagis a la "mili" ja ho aprendràs», o aquella altra,

"...quan et casis ja sabràs com va tot"són fórmules per desfer-se de la responsabilitat i valentia de parlar del sexe com a cosa normal, inherent a la definició de l'home i que dissortadament fou separat de les facultats intel·lectives com una cosa baixa, bruta i inclús dins l'ambigu concepte de "los bajos instintos». Ha estat problema parlar del sexe per diversos motius: a) per manca d'una informació científica adient; b) per perjudicis religiosos que feien veure tot allò referent al sexe com una cosa bruta, i c) per considerar que no era necessari per la definició de la personalitat i que les vivències sexuals semblaven cosa de gresca sense cap repercussió en el psiquisme de les persones. Els pares no poden parlar del sexe als seus fills si han rebut una educació que els hi va negar una informació clara i sense perjudicis, quan ells tenien els problemes psico-biològics que comporta el desvetllament de la sexualitat i havien de recórrer a vivències que els donava la majoria de vegades un fort sentit de culpabilitat, puix no hi havia un Nord ben clar.

3. I de l'escola?

—A l'escola, avui, encara no es parla del problema sexual com cal. Hi han massa limitacions i tabús i massa perjudicis religiosos socials per encarar-se amb valentia davant una realitat humana. Haver d'entendre el mecanisme sexual de la reproducció amb la comparança botànica de la transformació de la flor en fruit, em sembla una barbaritat. Fent excepció d'uns certs tipus d'escola més adients al desenvolupament psíquic dels nens i nenes, els esquemes clàssics de tipus religiós, segueixen essent buits de la necessària informació del sexe i de la seva descripció ordenada segons l'edat de l'alumne. Per una part de persones dedicades a l'ensenyament, el sexe és vist encara com una cosa vidriosa i tèrbola de la que val més no parlar-ne, deixant que cadascú el descobreixi i el visqui a la seva manera, la qual cosa vol dir crear confusió, vacil·lacions, dubtes, sentiments de culpabilitat, i a la fi, originar una lluita forta dins el Jo, on el sexe sembla constituir una potencialitat demoníaca que cal combatre. Prescindir de les explicacions ordenades envers el sexe, segons l'edat, és fomentar la despersonalització progressiva, que a la llarga arriba a originar un trastocament dels valors humans i l'acceptació de formes de viure acomodatícies sense pensar massa en la dignificació personal.

4. Possibles solucions?

- Només n'hi ha una: informació exhaustiva, sense pors, ben detallada, proporcionada a l'edat de cada noi o noia, fugint de comparances absurdes i excessivament puerils. Amb la mateixa tranquil·litat que es descriu el funcionament de l'aparell respiratori amb esquemes i abundor de detalls, així haurien d'ésser explicats els genitals masculins i femenins. La informació sana, neta. No hauria de fer por. No oblidem que biològicament l'home és home en quant hi hagi una correlació hormonal precisa i que la dona és dona quan la seva fisiologia ve regulada també per una correlació hormonal que li dóna els caràcters morfològics específics. Aquests informació a les generacions que pugen la podem donar si fem un canvi de mentalitat i si els encarregats de l'ensenyament es poden deslliurar de tots els perjudicis i condicionaments que trobaren un dia quan preguntaven allò que ara se'ls pregunta a ells. Si no es capta això, és impossible poder donar la informació precisa de la sexualitat.

5. Quins tipus de repressió trobem a l'escola i a la família?

- Per a mi és fonamental la repercussió del fet de trobar-se ignorant davant una sèrie de vivències i haver de donar una resposta a les palpentes, és a dir: viure una realitat sabent que no és explicada i que es viu sense cap informació clara i valenta. Això comporta no ja una repressió sexual sinó una frustració sexual des d'un bon començament. El noi o la noia que descobreixen el sexe per ells mateixos, amb els esquemes educatius clàssics, han d'ésser uns autodidactes enfrontats a una llarga sèrie de limitacions i culpabilitats si volen viure allò que brolla de forma biològicament natural en el seu desenvolupament normal. Fomentar o mantenir la ignorància, ja sia per covardia o per uns interessos socials burgesos a una joventut que vol creure en la vida i pretén una resposta honrada a molts "per què?"crec que és un intent integracionista a un sistema o forma de viure on fan por els conflictes i les postures honrades i valentes i on cal que hi hagi un immobilisme de consciència a fi de mantenir un ordre establert.

6. I a la societat?

- Jo no parlaria, potser, de repressió sexual dins la societat, més aviat diria que les opcions que ofereix a viure la sexualitat són diverses i amb uns tributs diferents. És a dir: o un es troba

integrat al sistema social o intenta fugir d'aquest condicionament. Si un es troba integrat al sistema, l'aventura que suposa trencar uns motllos estructurals per viure la mitificació sexual, eI compensa i li amaga la seva pròpia definició humana i aleshores la repressió sexual no és més que una realitat a la que cal oposar una habilitat especial per vèncer-la. L'individualisme creix en forma egoista i les persones deixen d'ésser considerades com persones: ens aboquem a viure els al·licients típics de la societat de consum. Pel qui intenta trobar-se a si mateix, i ensems vol fugir d'un integracionisme destructiu de la pròpia personalitat, el cam és aspre i esdevindrà un "rara avis"puix cercarà el to humà a les persones i voldrà conseqüències en els seus actes. Sense voler, constituirà un exemple acusador a les formes hipòcrites i als convencionalismes. No crec pas que la repressió sexual sigui massa profunda en un individu així.

7. ¿Què creus que pretén la societat de consum amb aquest tipus de repressió?

- Com he dit abans, més que parlar de repressió cal referir-nos a les opcionalitats que ofereix la societat de consum sota la mistificació del sexe. No crec pas que la pretensió sigui altra cosa que subjectar la presa de consciència individual i col·lectiva a fi de no trencar l'ordre establert i fer del confusionisme de cadascú la plataforma sòlida per arribar a una despersonalització, on el dubte, el sentiment de culpabilitat i el desgavell de valors humans constitueixen els pilars del viure quotidià sense poder posar esment en els aspectes de millorament de la col·lectivitat.

8. ¿Com influeixen en la personalitat de l'individu les repressions de l'escola, de la família, i de la societat?

- Sense dubte, quan es possibilita la ignorància sota diverses disfresses, a les vivències humanes, fugint de les informacions ajustades a cada moment del desenvolupament de l'individu, no es fa res més que possibilitar la incoherència dels fets humans i amb ella la dificultosa tasca de trobar-se un a si mateix. Això comporta viure sense pensar, creure en uns valors trastocats i no veure el sentit veritable de la realització de l'home com a home. Es desdibuixa l'individu i com que el sexe queda reduït a una cosa semi-prohibida, molt excitant, vàlid només en els moments de viure unes relacions íntimes, hom creu -o arriba a creure- que el sexe no és una cosa important i que és indiferent viure'l d'una

forma o altra. Es passa per alt la realitat de la necessària definició personal. De fet, en un sistema integrista, allò que es pretén no és res més que romandre muts i sense crear conflictes: seguir essent peces petites d'un engranatge monstruós on la vocació de l'home s'ofega i esdevé mera anècdota.

Miquel Maresma, entrevista a Pere Hortós. *Vida Parroquial*, nº 290 (Arenys, desembre, 1970, any XXVI).

***

Qüestionari Proust

Dr. Pere Hortós, metge.

Presentem avui en la nostra secció una persona, potser no tan coneguda, per no ser tan gran el seu grau d'incidència dintre l'àmbit mataroní, per no ser ni molt popular, ni ocupar un càrrec que tradicionalment ha estat i és de relleu -com els nostres dos anteriors entrevistats-, però que no per això ens mereix menys interès. El Dr. Pere Hortós, doncs d'ell es tracta, és home que porta a terme a més a més de la seva activitat especifica do metge i, diria jo com a complement d'aquesta, una actitud valenta davant les contradiccions de la nostra societat, davant les situacions d'injustícia i davant vells costums que han esdevingut arcaics i que poden ser anquilosadors per al total desenvolupament de l'home. En el camp on s'ha manifestat més externament aquesta seva activitat és, potser en el de les relacions sexuals. Les seves xerrades i conferències de primer varen sobtar; desprès es va fer un públic que l'esperava amb fruició -joves sobretot- que buscava decantar-se de cigonyes, París, enganys, repressions, tabús, desavinences matrimonials, problemes psicològics i que volia tractar el sexe i els dits "misteris de la vida" amb normalitat i senzillesa, entenent el sexe com a font d'estabilitat i satisfacció i no com a "baixes passions" que calia ofegar.

(El Dr Hortos va donar una conferència a l'Associació *Antics Alumnes de l'Escola Pia* l'any 1969).

- *El principal tret del seu caràcter?*
- L'espontaneïtat sincera i apassionada alhora.

- *La qualitat que prefereix en un home?*
- La sinceritat resultant d'una racionalització de les coses.

- *En una dona?*
- La mateixa que prefereixo en l'home.

- *Que estima més en els amics?*
- La critica valenta i pensada enfront dels meus actes i davant l'exposició de les meves idees.

- *I el seu principal defecte?*
- Creure en les persones malgrat les vivències personals negatives.

- *La seva ocupació preferida?*
-Tota aquella conversa que em porta a establir una comunicabilitat de persona a persona.

- *El seu somni de benestar?*
- Viure en una societat on el treball es vegi com una circumstància personal, on el sentiment de propietat no existeixi, on no hi hagi una jerarquització de poders més o menys opressius i en la qual tots ens veiem persones.

- *Quina fóra la seva principal desgràcia?*
- Perdre la fe en la possibilitat de trobar-se l'home a sí mateix.

- *Què voldria ser?*
- Una petita espurna de conscienciació col·lectiva.

-*On desitjaria viure?*
- En el país on visc, amb més valentia i autenticitat per part de tots.
- *Quin color prefereix?*
- Prefereixo les tonalitats resultants de la mescla dels colors base, sempre que em produeixin un ressò estètic.

- *Quina flor profereix?*

- Sense dubtar-ho, les que creixen al camp a la primavera.

- *Quin ocell?*
- Cap en concret.

- *Els seus autors en prosa?*
- Pedrolo, Moravia (si la traducció és bona) dels d'ara, per dir-ne dos com a novel·listes Com a assagistes, la llista és mes llarga.

- *Els seus poetes preferits?*
- Salvat-Papasseit, Espriu...

- *Els seus herois de ficció?*
- -No ho he pensat mai.

- *Les seves heroïnes de ficció?*
- Potser dos personatges de novel·la: l'Araceli Bru, d'una novel·la de l'Odó Hurtado, i la Martina, d'una novel·la d'en Pedrolo.

- *Els seus compositors preferits?*
- Diversos, sense massa afecció per a uns determinats. Ara penso en Rachmaninov, Prokofiev...

-*Els seus pintors predilectes?*
- Miró, Picasso, tots els impressionistes...

- *Els seus herois en la vida real?*
-Tots els qui de forma callada saben enfrontar-se amb el seu jo i saben conèixer els condicionaments que han fet possible la seva no-realització d'home com a home.

- *Les seves heroïnes en la vida real?*
- Totes aquelles que s'han enfrontat amb el seu jo i han cercat la seva autenticitat malgrat els impediments forts de les estructures.

- *Quins noms prefereix?*
- Cap en concret. Generalment l'estètica d'un nom o la preferència vers un nom em ve donada pels fets humans.

-*Que detesta més?*
- La ignorància posada com a arma opressiva i a l'ensems disfressada per a obtenir un confusionisme covard, aclaparador a la gent a fi d'obtenir un immobilisme social.

- *Quins fets històrics menysprea més?*
- La llista és interminable, molts.

- *Quin fet militar admira més?*
- Cap.

- *Quina reforma admira més?*
- Cap en concret. Cadascuna en el seu temps històric ha jugat el seu paper.

- *Quins dons naturals voldria tenir?*
- No ho he pensat mai.

- *Com li agradaria morir?*
- El fet biològic de morir no em preocupa gens, i la forma o la causa d'ell les considero del tot circumstancials, sense massa importància

- *Estat present del seu esperit?*
- Preocupat per a assolir una autenticitat en els propis actes, per conflictiu que això resulti, en el diari enfrontament amb coses, que per intuïció o per racionalització no s'hi està pas d'acord.

- *El seu lema?*
- Un lema com a fita de la mateixa activitat personal, cap. Crec en un dinamisme vital, sempre renovador que no es pot concretar en cap posició ideològica estereotipada, ni molt menys tipificada.

Josep Puig Pla: "Qüestionari Proust" preguntat a Pere Hortós. Al *Butlletí dels Exalumnes de l'Escola Pia de Mataró,* número 161, de gener-febrer de 1972, pàgina 3. signat per J. Puig (Josep Puig Pla, a qui devem la localització de la publicació).

***

Ara
(poema d'en Pere Hortós)

Jo porto el desvetllament cru
de tantes hores fosques
que han fet molts anys perduts en la por.
Jo porto l'esguard
ple de l'angoixa de tanta violència
sota senyeres imperialistes.
Jo porto la fúria
de les ones embravides
-com tants altres companys-
En el parany on fineix el somni.
Ho porto tot als dies d'ara, a la gent d'ara
a la necessitat de la lluita
a la necessitat de la presència de nosaltres.
Per a fer un mateix camí
junts en la coneixença,
en el coratge,
en la valentia,
per a trobar la força de moure la grisor
dels nostres camps i trencar la llosa de la impotència
per a fer del gemec un cant
per a fer la veu més forta
per a fer el gest lliure del tot.

11/maig/1976

***

El Dr. Hortós, la sexualitat i les drogues

"I parlant de joves no voldria deixar de citar un personatge singular que va esdevenir un far enmig de les tenebres. Em refereixo al Doctor Pere Hortós, flagell dels ortodoxos del sexe i la religió i un crític, també, i pedagog sobre el món complex de les drogues (legals o no). Ell va esdevenir el conseller sexòleg, psicòleg de més d'una generació. Les seves conferències d'orientació sexual van coure. Es van fer populars per tota la

comarca. I el seu consultori mèdic particular esdevindria un "confessionari" on molta gent hi anava a confiar-se, a obrir-se, a buscar solucions. Eren els anys de la "píldora", de l'alliberament de la dona. Quasi tota la progressia mataronina ha passat pel seu despatx professional del carrer de Sant Benet. Ell sintonitzà amb els aires renovadors dels anys que estem tractant sobre un tema tabú que el nacional-catolicisme havia explotat de forma inquisitorial, repressora i castrant. La ignorància i la desinformació sobre el sexe foren armes poderoses per sotmetre la societat. I ell mateix ha deixat escrit quina era la seva opinió sobre la situació al Maresme en l'època que tractem en aquest llibre:

"En molts pobles del Maresme s'iniciava a cavall del pas dels anys 60 als 70 l'organització de xerrades sobre sexualitat, havent-se'n de fer algunes en la clandestinitat i d'altres anant a cercar amb prou feines i treballs l'autorització al Govern Civil de Barcelona, encarant-se amb una xarxa d'impediments burocràtics increïbles. Fonamentalment, l'estructura política, per una part imposava la represssió; mentre l'estructura religiosa, per l'altra, deixava entreveure la seva disconformitat i el seu recel i, quan no, la seva oposició. Aquestes estructures anirien posant en joc al llarg de la dècada dels anys 70 tota mena d'obstacles per deixar esmorteït aquest moviment conscient, renovador, de tota una població jove que amb el seu neguit posava en evidència la manera de ser hipòcrita i la ignorància sobre la sexualitat, mantinguts de forma inevitable per una generació que no havia fet res més que sobreviure durant anys".

I pel que fa al món de les drogues i en el mateix escrit va dir, resumint, el següent:

"La irrupció del consum de drogues 'noves' apareixia al Maresme, concretament a Mataró, a l'inici de la dècada dels 70, si bé de forma insidiosa, per adquirir un fort increment a partir de l'any 1974, en el qual s'hi afegiria l'heroïna de forma gairebé imperceptible. Mentrestant, el tabac (droga amb certes característiques estimulants) ha seguit consumint-se malgrat ser causa algunes vegades de càncer bronquial i d'altres, d'afavorir malalties circulatòries.

Val a dir que el consum d'alcohol ha anat incrementant-se al llarg dels darrers deu anys, i que l'estructura social ha anat menyspreant el seu consumidor (l'alcohòlic), mentre ha estat

afavorint tota mena de propaganda directa i ensems indirecta del seu consum 'habitual' (...)"[1]

Cusachs i Corredor, Manuel: *De súbdits a ciutadans. Mataró, del 1960 al 1980. (Crònica periodística de la transició de la dictadura a la democràcia).* Col·lecció Caps de Bou, 29. Patronat Municipal de Cultura. Mataró, 2003. Pàgines 50 i 51.

Pere Hortós, metge: Per la llibertat sexual total

Pere Hortós té 46 anys, està casat i es pare de dos fills. Es metge de medicina general quasi per casualitat ja que ell anava per psiquiatra. Políticament es defineix com anarquista intel·lectual "però sols a nivell intel·lectual, eh?", i per això no anà a votar el 15-J ni ho pensa fer el 6-D per la Constitució. Es declara ateu "perquè la idea de Déu no em preocupa" i hi toca molt en sexologia.

[1] Pere Hortós, "La personalitat i l'estructura". *El Maresme*, num. 100. 30-XI-1979, p. 86.

Deixem que ens expliqui ell el seu currículum. "Vaig estudiar als Maristes de Sant Josep primer i a Valldemia després, becat a partir de segon curs. Del 1951 al 57 vaig fer la carrera de Medicina i vaig especialitzar-me en medicina del treball el 1966-67. Un any després iniciava Filosofia i Lletres a l'Autònoma i faig la llicenciatura amb una tesi sobre "Religió i medicina a la restauració de Barcelona. 1875-1900" en català, la qual s'envià a Madrid" .

Hortós va aprofundir la sexologia sobre la qual donà 22 conferències i cicles per la nostra comarca (Mataró, Arenys de Mar, Calella, Malgrat de Mar, Vilassar de Mar, Vilassar de Dalt, Argentona, Canet de Mar, Arenys de Munt, St. Vicent de Montalt) i a Barcelona a l'Autònoma. També n'ha fet sobre psicologia infantil, medicina infantil i les drogues. Va començar l'any 1969 i encara segueix.

Enraona per les butxaques, és extrovertit i gesticula quan parla. No para de fumar "per què fumo? doncs perquè potser m'agrada el gust de la nicotina a la boca".

Li agrada fer afirmacions rotundes, radicals, encara que tot seguit les voldrà matisar perquè quedi ben reflectida la seva idea "mira, que quedi ben clar, eh?" .

D'aquí ve que aquesta entrevista sia espontània i elaborada a l' ensems ja que l'ha volguda revisar tant sí com no, abans de ser publicada. El que ha perdut en espontaneïtat ha guanyat en profunditat.

És un home que no té temps lliure i per tant no practica cap esport. "Ara estic fent la tesi doctoral i quan puc me'n vaig al cinema. A veure pel·lícules "S", sí i també les d'art i assaig" .

És un home molt independent "tingues en compte que els de la meva promoció no vam tenir cap oportunitat de treballar en equip, ara és diferent".

Ell està per una medicina socialitzada i és d'aquells metges que no es farà ric amb la seva professió malgrat tenir més pacients dels que humanament pot atendre.

Amb Pere Hortós hem parlat de tres temes, sobre cada un dels quals necessitaríem dedicar tot l'espai. Malgrat veure que els hem de tocar per sobre, ho hem fet. Aquests temes són: Medicina, sexualitat i drogues.

Aquí teniu el que pensa Pere Hortós.

De Freud a la medicina

- *Per què elegires la medicina?*
- Influït per la lectura de Freud tot acabant el batxillerat i atret per les possibilitats investigadores de la psicoanàlisi, vaig voler dedicar-me a la psiquiatria i per arribar-hi calia fer primer la carrera de medicina. Però una vegada situat en l'exercici lliure de la meva professió em va motivar molt més el tracte més ample amb els meus pacients que no pas especialitzar-me . També em va influir el fet d'adonar-me que calia sortir del pas per assolir una bona preparació científica i en aquells anys això era una aventura per a mi inabastable.

- *Et consideres un metge independent tant de la Seguretat Social com d'altres sectors que treballen en grup?*
- Et diria que potser m'hi he anat trobant en aquesta circumstància sense haver-la previst. Veuràs: en acabar el període acadèmic a la Facultat de Medicina al 1957, si bé havia estat en diferents departaments a l'Hospital Clínic, com que no tenia decidida l'especialitat mèdica que volia exercir, tota vegada que cursant l'assignatura de psiquiatria ja havia començat a veure-la sense massa entusiasme, no vaig mai situar-me de ple en un marc hospitalari.

"El franquisme va truncar els intents pedagògics de sexualitat iniciats iniciats durant la República"

Per altra banda com tants d'altres col·legues de la promoció 1957 m'atreia molt la pràctica de metge com fins aleshores dominava, és a dir: el metge que tenia la seva consulta i que de mica en mica es podia anar fent una, diguem-ne clientela. En aquells anys, la idea d'una medicina socialitzada era una mera utopia i el SOE (Seguro Obligatorio de Enfermead), per als post-graduats apareixia com una solució econòmica més que no pas com una organització pensada i imposada comptant amb les necessitats del poble i en la llibertat de les persones.

- *Tus vas fugir-ne del SOE, oi?*
- Bé: aquest és un episodi de la meva vida professional que ara

és mera anècdota i que en el seu temps se'n va parlar potser massa i fou fins i tot mitificat per les persones. Jo vaig estar dins el SOE potser uns 16 o 17 mesos ocupant de forma interina una plaça de Medicina General.

La medicina a Mataró i a Catalunya

- *Com veus la Medicina a Mataró, avui?*

- La resposta és molt complexa ja que hauríem d'estendre'ns des de qüestions sociològiques a consideracions tècniques i àdhuc a consideracions mèdico-pedagògiques.. . Més, volent fer una síntesi global, et diré que la veig com a altres pobles del nostre país: necessitada d'una reforma a fons; amb la necessitat d'una estructura àgil, amb la necessitat d'unes instal·lacions mèdiques tant en l'aspecte tècnic com en la preparació i dedicació professional, que sorgissin d'un coneixement clar de les exigències dels seus habitants si més no; amb unes instal·lacions d'urgència impecables. Tingues present que avui l'anada a Barcelona a un centre mèdic eficaç pot suposar un trasllat de mitja hora solament.

-*Com voldries que s'organitzés la medicina a Catalunya?*

- Em fas una pregunta que té una resposta molt extensa i que no podré pas detallar ben bé. Malgrat això m'atreveixo a fixar, unes premisses per a mi molt elementals i encara que amb això em senti al·ludit quan en Lluís Llach canta "Somnieu", te les diré:

- gestió lluny de tota mena d'ingerència no catalana com una tasca bàsica de la nostra nacionalitat.
- estudi sociològic actual de les nostres comarques.
- creació i manteniment d'una bona feina d'aprenentatge a les facultats de Medicina a fi de comptar amb metges ben preparats amb feina especifica.
- creació a cada ciutat d'un servei d'urgències eficaç, en quant a instal·lacions, personal professional amb dedicació exclusiva i ben preparats científicament.
- lliure elecció del metge per part del pacient.
- creació de centres hospitalaris en els nuclis de les comarques on s'hi pogués anar amb vies de comunicació ràpida i formació d'un ample servei d'ambulàncies dia i nit.
- estudiar els aspectes econòmics per fer arribar de la millor manera possible una medicina ben feta a tothom.

- *Coneixes els projectes de la Generalitat en aquest aspecte?*

- Molt poc, tota vegada que avui per avui sóc completament escèptic amb això dels traspassos de gestions i competències a la Generalitat.

La sexualitat i l'Església

- *Per què has escollit la sexologia dins la medicina?*

- No és pas ben bé això . El fet que durant uns vint anys d'exercici professional em trobés amb problemes mèdics derivats de la practica d'una sexualitat mes intuïtiva per part de cada un de nosaltres que no pas com a resultant d'uns clars coneixements em va motivar a estudiar-la sota l'aspecte científic, psicològic, sociològic, històric fins i tot. Molts en el nostre país hem conegut allò que s'anomena pornografia abans que la descripció objectiva dels fenòmens sexuals. I això ha capgirat la personalitat originant falses interpretacions; actituds errònies.

El fet de començar tota una sèrie de xerrades sobre la sexualitat allà on se'm va sol·licitar, va respondre a col·laborar en una tasca informativa com a pas previ per a moure una certa conscienciació sobre aquesta temàtica i afavorir un criteri personal de cadascú sobre aquest aspecte de la personalitat. Tanmateix, l'anada a l'Autònoma a cursar Sociologia i Història en la carrera de Filosofia i Lletres em va reportar la metodologia i criteri expositiu necessaris per a poder explicar una temàtica que en els anys que vaig fer Medicina ni se'ns havia esmentat.

- *Seguint en el tema sexual i en una perspectiva de 10 a 15 anys, creus que s'ha millorat quelcom?*

- Depèn dels sectors de la població a que et puguis referir. No hi ha una resposta global, vàlida per a totes les generacions d'ara. Per exemple, deu anys enrere érem ja molts els qui travessàrem els Pirineus moguts per tota una iconografia cinematogràfica i no érem pas els pioners d'aquest pelegrinatge. El fet de la gran profusió de revistes anomenades pornogràfiques que hom detecta té un valor informatiu a nivell d'uns fenòmens genitals, però la sexualitat té una dimensió molt més ample, això és important eh?, i fixa't que ni en el programa oficial d'EGB. ni en el BUP es tracta aquesta qüestió. La manca d'una exposició científica de la sexualitat a tota la població escolar i als adults fa que encara la

informació estigui reduïda a l'àmbit d'unes revistes o uns films determinats, fent excepció de tots aquells grups de joves que han volgut saber les coses des d'un prisma seriós i han cercat fonts informatives objectives i de tots aquells mestres que des d'una iniciativa personal han volgut donar unes explicacions que segons en quins casos els originà greus problemes.

-Quin paper ha jugat l'Església Catòlica en relació amb el sexe?

- Home, tingues present el codi sexual del cristianisme, que és molt restrictiu, recorda el concepte de pecat, la metafísica de la carn fundada sobre la constricció de la sexualitat, les diferents publicacions tant a nivell de normes com a través d'Encícliques, i tot això durant segles i et faràs idea de com un aspecte de la personalitat de l'individu ha estat sotmès a increïbles distorsions. La dimensió d'aquesta pregunta que em fas impossibilita poder donar uns conceptes amb brevetat; exigeix tota una llarga exposició que s'escapa del marc d'aquesta entrevista. Recomanaria un estudi de les religions i una anàlisi del seu contingut doctrinal i contraposar-lo al fet d'ésser home o dona i conèixer la seva realitat psico-físic-biològica encarada en uns pressupòsits que no sorgiren pas de la necessitat humana de la llibertat i de la felicitat.

- Creus que ha evolucionat l'Església en aquests últims anys?

- L'Església com a institució jerarquitzada em sembla que no; el contingut doctrinal és el mateix, les prohibicions fonamentals son les mateixes ... potser en casos molt concrets en alguns dels seus membres hi ha hagut una postura diferent de l'oficial que s'ha traduït en unes activitats personals que poden haver portat a seriosos conflictes persona-institució... Hi ha una espècie de pugna dins dels creients entre la religió que creuen i haver d'acceptar els pressupostos d'aquesta religió i que van en contra de la seva naturalesa. És la gran batalla que hi ha dins del cristianisme, vist des d'un punt de vista descriptiu a nivell històric, eh? Si parles de la religió islàmica el concepte d'erotisme és molt diferent. Llavors hem de dir forçosament que cada religió en el temps i en el lloc té unes característiques determinades. Hi ha religions que de l'orgasme en fan un èxtasi, una trobada amb Déu.

Franquisme i sexualitat

- *I la llarga repressió franquista, com ha incidit en la sexualitat?*

- Com ja he dit abans, la sexualitat forma part de la personalitat i se'n ha ressentit fortament, sota la dictadura del general Franco. En primer lloc, a conseqüència del 18 de juliol es trencava al nostre país la línea científica marcada pels intents pedagògics d'un Jeroni de Moragas qui, al 1934, ja feia la diferenciació entre "sexe amb amor" i "amor sense sexe" com a situació derivada d'una absurda educació religiosa; i amb altres, que refuso de parlar-ne ara per no fer massa extensa aquesta entrevista. A partir del 1939, coexistint generacions trencades, es tornà a un obscurantisme demencial, comparable a uns temps inquisitorials ja pretèrits, però molt "hispànics". "La moral y buenas costumbres" s'imposà a la mentalitat dels qui encara es refeien de la desfeta de la nostra cultura i costums. Si la repressió només hagués estat a un nivell de manca d'informació, la cosa no hauria estat massa greu.

Potser hagués estat necessari establir una situació memorística, com en el film "Farenheit 451" de Truffaut. Però les coses anaren més a fons: es donà la genitalitat com a sexualitat, sense cap necessitat d'una iconografia pornogràfica. Les persones varen fer com a realitat absoluta la "brutícia" de les relacions sexuals més diverses: l'homosexualitat, tant masculina com femenina, era una perversió, un motiu de gresca i de burla i de marginació i condemna social. Les relacions extraconjugals, una condemna per a la dona, inexorable... per a l'home, una gesta masclista a festejar amb els amics. El "prometatge", una institucionalització en la qual era permesa una certa llibertat i a partir d'ella, el desig no realitzat, l'excitació fàcil, la tensió sexual, trobaven un lloc perquè l'home es desfogués: el prostíbul. Ni es pensava en la sexualitat de la dona; per ella tornar a casa aviat; donar excuses si s'arribava tard i, en alguns casos, rebre tota mena d'amenaces d'uns pares frustrats.

El matrimoni fet amb el ritme catòlic, era la porta a la festa de l'amor, d'un amor en el qual ni tan sols s'havia fet un aprenentatge. Els fills, el treball, l'home amargat, els problemes econòmics, la por, la necessitat d'un treball segur; varen fer la resta: l'home i la dona es deshumanitzaren i a cavall de films nord-americans (reaccionaris i falsos) censurats, amb un

"doblatge" arbitrari, s'originà el fenomen sociològic de la dona llesta encarada a l'home mal dibuixat (i ara me'n recordo d'en Sisa), fent sorgir tota una "picaresca hispànica" que en contacte amb una altra forma d'entendre la vida aquí a Catalunya (en podem dir altra cultura?) donà lloc a una situació de domini masclista. El procés immigratori originà greus problemes a uns i als altres; la incomunicació fou el resultat d'una situació política. S'aprengué a jugar amb el sexe, a fer vàlida la mentida i a fer frívola una relació extra conjugal. Però, mentre, naixien fills d'aquestes generacions trencades i a poc a poc es feren grans... finia una dictadura quan ja el clam de molta gent jove feia trontollar una forma de viure i de fer. ..la covardia, la no definició, l'especulació, el joc fàcil, el "chiste" verd, la mentida tot rient; el desconeixement de la sexualitat: heus ací els resultats d'un temps històric. I només apunto uns trets.

Pornografia, erotisme ...

- *Fent un salt en el temps veiem com l'evolució sociopolítica actual ens ha portat les Emmanueles, les pel·lícules "S", revistes, consultoris sexuals, sex-contacts, etc. Com ho valores?*
- Com una mena de grip inevitable i ben necessària per a establir un criteri sobre la pròpia sexualitat.

"Hem conegut abans la pornografia que la sexualitat"

- *Una pregunta tòpica: on és la delimitació d'erotisme i pornografia?* .
- No és pas una pregunta tòpica...és contraposar uns mots que han estat motiu de moltes innecessàries puntualitzacions. Per a mi, bo i acceptant definicions tant autoritzades com les de Lo Duca, són mots que reflecteixen una mateixa realitat. Per exemple a Florència hi ha grups escultòrics en el Palazzo Pitti que si els trobéssim en un altre marc; en lloc d'obres d'art, potser hi veuríem unes grolleres actituds En aquest cas el fet de tractar-se d'unes obres d'art esborra qualsevol tipus de pornografia. Una vivència sexual ben fotografiada, on els genitals estan mig dissimulats, la podrem etiquetar "d'eròtica". La mateixa escena però veient el comportament dels genitals de forma natural, ens pot semblar pornogràfic. En un cert sentit, la pornografia és un mot inventat amb una finalitat clarament política i que no fa res

més que ajudar al manteniment d'una situació col·lectiva en la qual la ignorància en matèria sexual li dona tota una suggestió que resulta molt rendible per una comercialització del sexe . Ultra un cert sentit estètic a estones difícil de definir fa que les situacions vivencials sexuals tinguin un cert encant i que a l'hora de posar-les a la pràctica, sense els additaments decoratius precisos esdevinguin situacions vulgars i que ofenen un absurd sentit del pudor... la societat capitalista de consum s'ha encarregat ben bé d'associar al sexe uns clars elements complementaris assequibles a través d'unes possibilitats econòmiques determinades. A més a més la dita pornografia ve a resultar una espècie d'etiqueta tan flexible com les normes polític-morals en un moment determinat. Mentre confonguem la sexualitat amb la genitalitat hi haurà pornografia.

Pares i fills

-Així com veus les relacions pares-fills?

- Primer hauríem de concretar el sector social per parlar-ne a fi de no caure en consideracions superficials, però hi ha una constant molt freqüent en aquestes relacions: per un costat comprovar com el principi d'autoritat paterna està en franca devaluació i els incerts intents de fer-se amics amb els seus fills, esdevé una actitud molt nova que no sempre s'acompanya de l'èxit degut a què això exigeix una mentalitat diferent de la que s'ha pogut adquirir sota la dictadura, per part dels pares, que per altra banda no sempre cauen bé com amics dels seus fills. De fet el xoc generacional d'ara no és pas un fenomen rar; des d'un punt de vista sociològic et diria que el fenomen era inevitable.

- Però els pares tenen experiència i els fills no. Això no pot crear barreres per aquesta amistat que tu pregones?

- Ep! Compte aquí, l'experiència dels pares és a nivell personal, adquirida dins un temps històric determinat que ara ja es cosa passada i que només serveix per a ells. I en la majoria de casos, com a records que porten un regust d'insatisfacció i àdhuc de fracàs . Pels fills, el temps d'ara és l'ocasió temporal d'iniciar una vida i de voler una experiència personal. Les barreres hi són, però més fortes si per part dels pares hi ha una actitud convençuda i immòbil del seu temps. Cal acceptar, pels qui tenim fills de 14 o més anys, que som nosaltres, la generació trencada (una més) i

que potser podem portar del nostre temps la repressió del marc històric en el qual vàrem desenvolupar unes certes activitats i l'adquisició d'una professionalitat. Pensa que no hem pogut o no hem sabut crear uns trets nous, renovadors, al llarg d'aquestes dècades, per donar unes motivacions vitals als nostres fills. L'amistat és possible si es dóna una relativització de l'experiència dels pares, si no es fa definició contundent de tot una manera nostra d'obrar. En una paraula, si sabem sentir-nos encara aprenents a la vida.

El divorci: l'amor, situació dinàmica

- *La noia avui, continua marginada en l'aspecte sexual?*

- No crec pas que estigui marginada . El que passa és que no han variat substancialment les coses. La mentalitat en alguns sectors segueix essent la mateixa i encara no s'ha fet cap trencament fort, a nivell individual, suficientment nombrós, per a portar una presa de consciència col·lectiva que esmicoli tots els trets que suposen la repressió a la mínima llibertat personal.

- *Com creus que cal acceptar la homosexualitat, tan masculina com femenina? com un fet natural? com una desviació?*

- Senzillament com una possibilitat de vivència sexual de les persones.

-*Ets partidari de l'avortament?*

- No crec que es pugui parlar de ser-ne partidari o no; més aviat crec que val la pena dir que l'accepto en quan és l'expressió, la majoria de les vegades, de situacions límit per a la dona originades en el si d'una civilització que no ha donat els elements necessaris per a la realització personal, que ha escatimat les informacions precises, que ha anat mantenint "tabús" sexuals increïbles al llarg dels segles.

- *Creus que el matrimoni ha de ser etern o admets el divorci?*

- Totes les persones portem un dinamisme vital que suposa l'existència d'afectes, d'amor, variable segons les experiències que es viuen . L'evolució dels trets de la personalitat porta a noves necessitats afectives, a noves amistats; l'amor entre home i dona suposa sempre una situació dinàmica mai estàtica i psicològicament amb un potencial de canvi, de modificació. El

matrimoni, i et cito la definició de Rinaldo Pellegrini en el seu tractat "Sexologia", és "un contracte (i sagrament per a l'Església) establert entre dues persones de sexe diferent que té com a finalitat primordial la procreació i l'educació dels fills; com a finalitats secundàries: *il remedium concupiscientiae* i l'ajut recíproc entre els conjugues". El que passa és que no es llegeixen els termes d'aquest contracte quan una parella es casen. Inicialment tot poden ser flors i violes: la festa del casori, les il·lusions d'un amor etern, les perspectives de tenir algun fill... però com que uns moments d'amor no és fossilitzen, com que l'evolució de l'home i de la dona sol ser diferent, s'arriba en la majoria de casos a l'avorriment mutu i a comprovar la inconsistència d'aquest contracte. La conveniència de la rescissió d'aquest contracte em sembla ben lògica. El divorci és el nom d'aquesta rescissió; l'hauríem de veure com a pràctica ben natural, tota vegada que abans hi ha hagut un contracte establert com un fet ben natural.

- *I si et proposessin formar part del jurat per elegir Miss Catalunya? Ho acceptaries?*
- M'hi nego rotundament. Totalment. Ja em coneixes prou... (diu tot rient escandalosament).

Les drogues, tema d'actualitat

- *Passem a un altre tema igualment apassionant i d'actualitat: les drogues. Per què creus que hi ha gent que es droga?*
- Crec que les motivacions són molt diverses i que poden tenir en molts casos, plena justificació a nivell personal. Ara bé, amb la droga s'experimenten sensacions noves gratificadores a curt termini, d'un cert benestar que psicològicament es poden necessitar.

"Per no caure en els transtorns de l'abús de les drogues, caldria una educació des de l'escola"

- *Només és mouen per a trobar un benestar o bé el consumidor busca una evasió, un no afrontar els seus problemes?*
- Crec que coexisteixen les dues situacions. De fet l'ús de la droga no es pas una cosa nova; cada època ha tingut una o unes drogues que han estat consumides per un cert nombre de

persones. Crec que no es pot generalitzar cap conclusió sobre un grup de persones que es droguen. Cada persona té les seves motivacions. Cada persona té el seu món intern prou complicat.

- *Amb què es droga la gent?*

- Amb l'alcohol, amb el tabac, amb l'haixix, amb l' LSD, amb la cocaïna, amb l'heroïna, segons les possibilitats de l'ambient en el qual es mouen les persones; i segons el coneixement que es tingui d'una droga ja sigui de forma atzarosa, o ja sigui de forma experimental.

- *Per què hi ha drogues tolerades (vi, tabac...) i d'altres que són perseguides?*

- Amb tot això, jo intueixo que és la resultant de la incidència de diversos factors tan històrics, com econòmics i fins i tot polítics. En tota conjuntura político-social hi ha hagut una sèrie de fenòmens de molt difícil interpretació i que només en una perspectiva d'uns anys no s'hi pot veure l'entrellat. Certament hi ha tractats sobre les drogues que intenten analitzar aquesta problemàtica però en llegir-los tens la impressió que mai no s'arriba al fons de la qüestió. D'ací ve el fer-nos pensar que hi ha tot un engranatge econòmic molt fort, que implica a molta gent i que s'aprofita d'unes circumstàncies històriques conflictives o poc definides per obrir mercats clandestins.

- *Davant del fenomen de la droga què creus que cal fer, reprimir el seu consum o tolerar-la?*

- No he cregut mai que la repressió fora un mitjà adient per solucionar cap problema. Crec que per a aconseguir un us de les drogues sense caure en els trastorns que l'abús origina, seria iniciar una ampla exposició ja a l'escola de què és la droga, quines classes hi ha de drogues, les quantitats de les quals no perjudiquen, les quantitats que son perilloses, en fi: una informació exhaustiva, sense escatimar mitjans tècnics i científics. Això és la tasca d'un bon Govern,.. però noi tampoc en el programa oficial de l'EGB. ni en el BUP se'n parla de res d'això. El mateix que ha passat en el camp de la sexualitat, ha passat en el de la droga: la manca d'una informació clara, objectiva i exhaustiva ha portat a un capgirament clar. Així com en el camp de la sexualitat hem hagut de conèixer primer la pornografia, en el camp de la droga hem hagut d'atendre les

conseqüències del seu abús, abans que les característiques del seu ús. Si això es donés, si els anys d'escolaritat anessin formant un criteri objectiu ben clar, en trobar-nos amb una instrument que ens ajudes a saber pensar, l'existència de les drogues sense cap mercat clandestí, donaria opció a una veritable llibertat de l'individu, que s'hi podria decantar o no. Seria una altra història.

"A vegades, psicològicament, les drogues poden ser necessàries"

- *Quina actitud cal prendre, davant un drogoaddicte?*
- Crec que és un problema de sensibilitat personal, de conscienciació d'una realitat social, d'una idea clara del moment present, que influeixen a l'hora de considerar un drogoaddicte (si és que cal prendre alguna actitud, jo diria). Sí que hi hauria d'haver un pla higiènic-preventiu a nivell mèdic, prou eficaç per atendre els casos d'intoxicacions per l'abús de les drogues, cosa que avui per avui és mera utopia en el nostre país, dissortadament.

Pere Hortós ens ha rebut en el seu despatx professional, que és el seu món i que té una mica de refugi d'anacoreta. Allí hi passa la major part del dia ja sigui visitant, estudiant, o mantenint una llarga conversa amb algú.

El seu despatx està carregat de llibres i la seva taula està curulla de papers, medicaments, receptes, i altres andròmines.

Si passeu algun dia pel carrer Sant Benet podreu veure el llum encès del seu despatx a hores intempestives. Segur que està atenent algú, o bé estudia o simplement llegeix...

Manuel Cusachs
Foto: S. Carreras

Bibliografia

1.- *Textos fundamentales para la historia*. Miguel Artola. Biblioteca de Política y Sociologia, Revista de Occidente. Madrid 1068 (pag. 15-51)

2.- *Historia del erotismo*.- Lo Duca. Ed. Ed. siglo veinte, Buenos Aires.

3.- *La lutte sexuelle des jeunes*.-W. Reich Ed. Maspero, París.

4.- *La revolución sexual*.- W. Reich, Ruedo Ibérico.
5.- *Sexo, magia y perversión*.- Francis King. Ed. Felmar, Colección Abraxas, Madrid.
6.- *Uno de cada veinte*.- Bryan Magee. Ed. Grijalbo.
7.- *El sexo en el confesionario*.- Norberto Valentini-Clara di Meglio. Ed. Grijalbo.
8.- *Aspectes històrics de la crisi de l'Occident*.- Antoni Jutglar. Ed. Fontanella.
9.- *Política sexual*. Kate Millett.- Ed. Aguilar.
10.- *Respuesta sexual humana*.- William H. Masters-Virginia E. Johnson. Ed. Inter-Médica. Buenos Aires.

El Maresme, nº 52. Del 17 al 3 de novembre de 1979.

***

Pere Hortós amb *Els Comediants*

En Pere Hortós era un humanista. Res del que era humà li era aliè. El cine, el teatre, la música... L'article de fons sobre "Els Comediants" n'és una bona prova.

Els Comediants

Amb aquest grup, la dècada dels anys 70 té la gran originalitat de fer possible la comunicació dels uns amb els altres, tot enderrocant la por a les paraules i a les expressions naturals durant els llargs anys de la postguerra civil. Els "Comediants" romandran incorporats a la història d'aquesta dècada, tan conflictiva i tensa, com un fenomen artístic i humà sociològicament important pel desvetllament que ha suposat a nivell individual i col·lectiu per trobar el gust a les expressions lliures, a les manifestacions espontànies d'uns sentiments.

Des de l'estrena "oficial" a Olesa de Montserrat de l'espectacle *"Non plus plis"* a la tardor del 1971, fins a les representacions al Teatre Lliure de Barcelona, de l'espectacle *"L'apoteòsic Sarau de Gala de Tòtil 1r. Tocatdelala"*, hi ha tot un temps de creativitat constant sorgint del contacte amb els públics diversos i

de l'afany d'establir una comunicació senzilla, no gens complicada ni gens convencional i plena d'una intencionalitat a estones crítica i a estones irònica.

El contacte constant amb el públic porta tots els components del grup a no fer representacions estereotipades, fixes, sinó que hi ha lloc per a la improvisació i el treball d'una idea inicial que anirà coneixent formes noves d'expressió. No hi ha mai pràcticament, l'estrena d'un espectacle acabat i que s'anirà repetint de forma inexorable. El comportament dels espectadors, la idiosincràsia de cada poble i de cada nacionalitat, els dóna el coneixement precís per a establir una comunicació, a través d'una imatge o d'una composició de moviments i colors, amb l'acompanyament d'una música concreta. L'espectacle que han representat al Teatre Lliure s'iniciava l'any 1976 a Mallorca, al barri de Sa Calatrava, a Palma, partint d'una idea que ha anat evolucionant a través d'un treball imaginatiu i analític de tots els components.

Els inicis dels anys 70 varen suposar una alenada d'aire fresc, renovador i valent encarant-se amb la forma tradicional d'interpretació d'un text i d'un autor. Fou un repte decidit, i en una línia coherent al llarg dels anys, "Els Comediants" s'encaren a la dècada dels anys 80 com un grup artístic i humà amb una sensibilitat madura i receptiva a les individualitats i a les col·lectivitats, no gens encarcarada i amb una possibilitat expressiva que arriba a l'espectador nou i fa sentir-se renovats els qui ja els coneixen.

La forma sensacional de finir el seu espectacle al Teatre Lliure és l'evidència d'una línia honesta: s'agrupen amb els espectadors per respectar la son d'en Tòtil 1r. i conviden a deixar-lo amb tranquil·litat... no hi ha provocació per a rebre els aplaudiments d'un públic que ha seguit pas per pas l'espectacle sense cap desànim.

Els espectadors ens sentim amb ells amb la impressió de no haver pogut traduir el nostre goig de forma adequada. I és en aquesta actitud de no-explotació del seu protagonisme, quan allò que diuen, allò que fan, arriba a la sensibilitat d'un públic que ja ha descobert l'estètica en les coses més senzilles en aparença, però treballades. I que potser reconeixem que ens han ajudat a cercar l'expressió nostra amb autenticitat, amb senzillesa i sense recargolaments.

I potser al llarg dels anys de la dècada dels 70 "Els

Comediants" han representat un agrupament humà on hi havia la il·lusió per a la vida com a ocasió de viure-la senzillament, sense parar en transcendentalismes ni en passotismes estranys, i amb l'afany de treballar allò que s'intuïa com un mitjà comunicatiu amb els altres. Certament, en alguns moments, espectadors i actors es fonen en una manifestació única. I en cada representació hi ha el dinamisme vital d'unes persones que, vivint juntes, són capaces de coordinar la pròpia individualitat per projectar-se als espectadors com una síntesi expressiva on no hi ha lloc per a l'individualisme competitiu. Actualment, els qui fan possible aquest cant a la llibertat, a la senzillesa i al treball creatiu, tot cercant l'estètica espontània de l'expressió de la gent, són "Els Comediants". (pàgina 16)

"Els Comediants", un per un, confessions a cau d'orella.

Un bon dia, "Els Comediants" fugiren de la gran ciutat i s'instal·laren a la línia de la costa. D'ençà aleshores, en el seu refugi maresmenc de Canet de Mar, han recobrat la màgia de la "Commedia dell'Arte", dels bufons de circ, de la festa col·lectiva, de la música i el joc, de les titelles i les ombres xineses, dels gegants i capgrossos, de les cuques i els dracs... Des de l'any 77 han voltejat mig món fent versemblant a Bérgamo o a Rennes, a Itàlia o a Polònia, a Islàndia o a Berlin el seu llenguatge universal. Viuen en comú, com una família ben avinguda que va augmentant dia a dia. Els nou actors que començaren a "Non Plus Plis", han passat a ser disset. Després de 10 anys d'experiència col·lectiva, "Els Comediants" -com una giràndola de focs d'artifici- continuaran viatjant per carrers, places i pobles assegurats als campanars més alts. Abans de marxar cap a Austràlia, Japó, Estats Units i Cuba, "Els Comediants", un a un, fan petar la claca...

Joaquim Mas i Gibert, 25 anys pertany al grup des del 1974

- *Com és la vostra vida quotidiana?*

- De fet no es pot parlar de vida quotidiana perquè no en tenim. Segons l'època de l'any varia profundament. A les èpoques diguem-ne més estables, quan estem actuant a prop de casa, ens fem el dinar, un dia l'un, l'altre dia un altre, el sopar és més aviat "free". El mateix que compra el dinar compra la teca perquè

cadascú pugui fer-se un sopar lleuger. A l'hivern ens agrada seure al voltant de la llar de foc a fer-la petar, a l'estiu ho fem al jardí a la fresca dels til·lers.

Com que cadascú té la seva habitació, sovint ens convidem com aquell qui et convida a anar a casa seva.

- *Quin és el vostre secret que us fa viure en comunitat després de tants anys quan la majoria de comunes han fracassat?*

- Per mi la raó és molt simple, encara que no ens haguem estabilitzat comunitàriament, és a dir, que de passar pot passar tot. Doncs bé, la raó és que mai no hem tingut pretensions comunitàries. Vàrem començar a viure en comunitat sobretot per necessitat. La nostra projecció no és la vida comunitària sinó el nostre treball. Si el treball va bé ens suportem feliçment.

Anna Muñoz-Suay i Arrazola, 24 anys, al grup des del 1977

- *Hi ha moltes parelles al grup?*

- En aquest aspecte hem anat fent una evolució. Fa uns anys hi havia més parelles. Poc a poc ens hem anat adonant de la necessitat de tenir tothom un espai individual, i les parelles com a institució tancada han anat desapareixent. Hi ha un fet important, que és que la circumstància de viure i de treballar amb la mateixa gent et fa replantejar el sentit que pugui tenir el fet de viure en parella en l'accepció tradicional.

Joaquim Pla i Planas, 31 anys hi és des del 1973

- *Com definiries el vostre grup?*

- Potser la definició que més s'hi adapta és la de "família nombrosa emparentada per un ideal comú".

- *Què t'ha aportat el fet de viure junts?*

- Obre al màxim les possibilitats de les relacions entre les persones que formen el Grup i al mateix temps potencia l'esperit de la col·laboració, bàsic per a obtenir bons resultats a l'hora de treballar.

Els Comediants i Canet

Jaume Bernadet i Munné, 25 anys, al grup des del 1975.

- *Els Comediants, sou de Canet?, Per què hi viviu?*
- Actualment, i després de sis anys de viure-hi, Canet és el nostre poble. Som, però, d'altres indrets de Catalunya (Capellades, Igualada, Olesa de Montserrat...) i de l'Estat Espanyol (Jaca, Madrid) i de l'estranger (Itàlia). En un principi, assajàvem a la Sala Villarroel de Barcelona i quan va estar oberta al públic no ens permetia l'assaig diari.

En aquell temps el grup de Teatre de la Cooperativa "La Unió de Canet de Mar" ens portà a actuar al seu teatre Odeon. Aquest grup de teatre, per les raons que sigui, va plegar i ens oferí la Sala Odeon per a qualsevol cosa. Així vinguérem a l'Odeon i així cercàrem una casa a Canet.

- *Què ha representat i representa l'Odeon per als Comediants?*
- En un principi era el nostre local d'assaig; després, junt amb part del jovent del poble i gent del grup de teatre de la Cooperativa, ens vàrem engrescar per obrir la sala i el cafè al públic. Actualment l'Odeon vol seguir essent un dels pocs centres d'activitats culturals per a Canet i tot el Maresme.

Montserrat Català i Mir. 27 anys, hi és des del 1975.

- *A Canet, com et sents amb la gent, en general?*
- Amb la gent amb qui tenim una relació quotidiana, com els botiguers, he passat temporades ben diferents, n'hi ha que quan hi vas a comprar sovint et fan més bona cara, d'altres que sempre et fan bon pes i t'arreglen el preu. Dins d'aquestes relacions, n'hi ha que s'interessen pel nostre treball, demanen quins projectes té el grup, etc... i n'hi ha que només te'n parlen quan et veuen pel televisor, i d'altres només quan ens comprem una furgoneta nova.

- *Amb quines relacions esteu amb el "poder" de Canet?*
- Doncs bé, les relacions amb l'Ajuntament són fredes i buides.

Els Comediants i el procés de creació

Joan Font i Puig, 32 anys, s'incorporà al grup el 1971.

- *Com es crea un espectacle o un nou treball en el grup?*
- Comediants mai no ha estat del no-res. sinó que cada treball, cada espectacle, cada etapa del grup et porta directament a una nova situació. Depèn fonamentalment, per crear, del moment pel qual travessa el grup, del temps disponible real, de les propostes de l'exterior, de la situació econòmica, etc, etc.

- *Quan les circumstàncies i condicions són bones, com s'engega un nou treball?*
- Hi ha aportacions de temes i idees diferents que es discuteixen i es valoren. I es posen a la pràctica les que semblen més interessants. Naturalment, aquest tipus de creació és més lent que el "normal" (text i autor), ja que hem de construir tota la història, tots els elements. Però ens sembla més vàlid, ja que la creació és diària. Treballem les sensacions, les idees, les improvisacions, els futurs textos, la música...

Andreu Sànchez i Gil, 27 anys, està en el grup des del 1973.

- *Per què no feu muntatges d'autor?*
- La nostra manera de fer teatre ve determinada des d'un principi per la improvisació i la interrelació entre els actors, començant per nivells més primaris de comunicació. D'aquesta manera es remouen les capes més profundes d'allò que nosaltres entenem per drama. És, per tant, teatre en temps present el que interessa, i només després s'hi afegeix la part literària.

- *Així doncs, preferiu fer ballar gegants que no "recrear" Shakespeare?*
- Com a motivació és evident que ens queda més a prop la "patum de Berga" que no un autor com Shakespeare. Tanmateix hem arribat a aquestes conclusions més aviat per una sèrie de necessitats que no pas a través d'un estudi exhaustiu. No és l'afany de copiar, sinó la voluntat de tractar el teatre pel punt més proper i comú del nostre entorn tradicional.

Una plaça convertida en escenari de lluites entre un cavaller i un drac és indiscutiblement un fet dramàtic ancestral i, encara que avui no coneguem els mòbils directes d'aquests fets, hi ha un punt de cerimònia que val la pena recuperar i tornar a tastar.

Carles Elmeua i Just, 23 anys, hi és des del 1975.

- *Com va arribar Comediants al carrer?*

- El primer muntatge del grup era pensat per a un públic adult i per representar-lo en un teatre. El segon espectacle va ser pensat per a nens, i em vam fer després una adaptació per als adults. L'espectacle culminava amb un ball dins el teatre, però el teatre es feia petit i així, amb el so d'un bombo, se sortia, fora del programa, al carrer. El fet d'actuar al carrer ens atreia molt a causa de l'heterogeneïtat del públic (cosa que no vèiem dins el recinte del teatre) on a la fi de l'espectacle et podies trobar ballant junts un senyor amb corbata, una nena i un noi de cabells llargs. Veure que, en l'espectacle que fèiem, hi participava tot tipus de gent i que era al carrer on es produïa aquest fet, ens portà a construir espectacles pensant en el carrer.

- *Quina repercussió va tenir aquest fet?*

- Al començament de treballar al carrer, la gent que ens contractava ho feia perquè compartia aquesta necessitat nostra de transformar un dia normal en un dia de festa. Eren grups de gent jove a qui el seu poble els semblava massa seriós o mancat de festes al carrer. Alguns d'aquests organitzadors, veient la nostra capacitat de fer bellugar la gent, de crear climes festius, ja no sols ens demanaven que anéssim a fer l'espectacle, sinó que volien que participéssim directament en les festes del poble o que anéssim a recuperar-les si s'havien perdut.

Jordi Balbuena i Moreu, 33 anys, hi és des del 1972.

- *En aquests 10 anys de la vostra història, quantes persones han arribat a formar el grup?*

- Actualment som 17 persones i aquest grup, amb alguna petita variant, ja fa 5 o 6 anys que som els mateixos. De totes maneres, cal pensar en 47 persones més que en diferents etapes s'havien incorporat per desfer-se'n al cap d'un cert temps.

- *Podries explicar com neix un espectacle vostre?*

- Fins ara els nostres espectacles han nascut com la concretització d'unes idees, d'unes necessitats de dir determinades coses que estan a l'aire entre nosaltres i que en un moment determinat, a través d'improvisacions, d'una música, amb la creació de materials, a partir de xerrades a l'hora de dinar... van agafant forma, i un cop estan mínimament estructurades, allò que se'n pot dir "tenir cara i ulls", les comencem a representar i aleshores s'inicia el que en podríem dir "evolució de l'espectacle", fins arribar al punt que notes que l'espectacle ja està acabat i que ja ha assolit una forma gairebé definitiva. Llavors el continuem representant per un temps tal com és i tot just ja comencem a parlar d'un altre. S'inicia el procés de nou fins que la darrera idea "mata" la vella i així successivament.

L'economia, l'organització i els viatges

Paca Solà i Franch, 32 anys, pertany al grup des del 1977.

- *Quin és el règim econòmic intern de "Comediants"?*

- El sistema econòmic del grup és molt senzill d'explicar, encara que una miqueta més complex de portar. D'una forma general, en podríem dir que el basem en la "caixa comuna", d'on tothom té dret d'agafar el que creu que necessita. A la pràctica, funciona de la següent manera: cada persona del grup disposa de 10.000 ptes. al mes per a les seves despeses personals el menjar es paga d'una bossa comuna, tant si mengem a casa com a fora (restaurants...). Hi ha fins i tot un cistellet amb diners sempre a casa i agafem el que ens cal i alhora ho apuntem en una llibreta per tenir una idea a final de mes de quant necessitem per menjar.

Les despeses de material d'espectacle es fan sempre a criteri del qui ho necessita i s'apunten també en una llibreta destinada a això. Això mateix es fa en altres conceptes, com vehicles, metges... Es parteix de la confiança que ens tenim els uns amb els altres, i també, si la quantitat és molt important en el criteri de tots, així com també de la persona encarregada dels assumptes econòmics.

- *Podries dir-nos quines ajudes econòmiques heu rebut?*
- Avui, dimarts dia 27 d'octubre del 1981, ens hem assabentat per la Tevé (TV) que la Generalitat de Catalunya ha subvencionat el grup Comediants amb quatre milions de pessetes, diners que encara no ens han estat confirmats oficialment. Seria la primera subvenció en els deu anys de la nostra història. Fins ara la nostra única font d'ingressos ha estat el nostre espectacle, la qual cosa significava no deixar de treballar mai ni tenir la possibilitat de temps per rumiar noves coses i noves recerques artístiques.

Anna Lingua i Caranzano, 25 anys, hi és des del 1975.

- *Quin sistema feu servir per escollir les gires?*
- Per mi que, juntament amb la Paca, organitzo les actuacions a l'estranger, aquest és de vegades un gran problema. Generalment tenen preferència totes les propostes que siguin per nosaltres interessants i estimulants, tant des del punt de vista de treball com de relació humana. També ens és un al·licient el fet de conèixer països i d'entrar en contacte amb societats molt diferents de la nostra. Per descomptat que el factor econòmic també és molt important a l'hora d'escollir, encara que no és el de més pes.

- *Com decidiu els preus dels vostres espectacles?*
- Encara que intentem mantenir uns preus fixos decidits de comú acord i que s'ajusten al pressupost econòmic que fem cada any, sempre hi ha excepcions. Creiem que qui té diners ens ha de pagar bé, i això ens permet anar a altres llocs on la part econòmica seria un greu problema.

Julio Martín i Pérez, 32 anys, hi és des del 1975.

- *Existeixen especialitats concretes dins el treball d'un espectacle?*
- Sí; dins el treball en general hi ha especialitats concretes. Per exemple, en Joan s'encarrega de la coordinació i ordenament de la part "dramatúrgica"; en Quim Mas coordina la part musical; l'Andreu i en Jordi l'escenografia i vestuari. Jo mateix, m'encarrego de la part tècnica de la construcció dels diferents elements de l'espectacle.

- *Així doncs, la teva feina en un dia qualsevol del grup, quina és?*

- Doncs és bastant variada. Per una part, el manteniment del material de l'espectacle, la reparació dels gegants, capgrossos, màscares... o d'un focus que no funciona, el micròfon que ha caigut el dia abans... Per una altra part, el manteniment de la casa: control del funcionament de les estufes, lampisteria, etc.; i els altres l'assessorament sobre els materials i formes d'utilitzar-los en el treball de cadascú.

Antoni Gerona. 30 anys, al grup des del 1976.

- *Què representa pel grup el fet de conèixer món, en aquest cas, Espanya i Europa?*

- En principi, la nostra forma de viatjar ens fa conèixer el món d'una manera diferent dels turistes. D'entrada, vas a un lloc perquè hi ha una gent que et coneix, té un interès pel grup i t'espera. Això representa que només d'arribar és molt més fàcil conèixer i connectar amb la gent. Aquest coneixement repercuteix en dos nivells en nosaltres: com a grup i individualment. La forma de reaccionar de la gent, tant en el moment de l'espectacle com fent la vida quotidiana, ens ajuda a conèixer nous móns i a partir d'ací ens fa replantejar la manera d'incidir-hi.

- *Podries donar el teu punt de vista de treballs paral·lels importants, com va representar per a molts la famosa sèrie "Terra d'escudella" a través de la Tevé?*

- Realment ens ho hem passat molt bé fent ximpleries i improvisacions davant la càmera i ha estat molt important a nivell creatiu pensar i fer molts programes diferents, un per setmana. En certa manera és com si féssim cada vegada un espectacle nou... però al mateix temps estàvem immersos en un món de tècnica i de tècnics, d'horaris fixos i de repetir cinquanta vegades la mateixa escena: ara era una perruca torta, ara la càmera no funcionava o es despistava el del sol... o ara se t'han enfosquit les idees i s'ha de repetir per culpa teva. Un dels fets més importants que ens plantejàvem en aquells moments era si val la pena que el nen estigui mirant la tevé dissabte al matí, encara que el programa sigui pedagògic, o és millor que jugui

amb els seus amics al carrer...#

Les opinions dels "Comediants", Angel Julián, Ramon Calduch, Matilde Muñiz i Jin Hua, les publicarem en el número proper.

El Maresme, nº188. Del 6 al 12 de novembre de 1981.

Confessions a cau d'orella
***Els Comediants*, un per un (i 2)**

El pas a *Comediant*

Àngels Julián i García, 33 anys, hi és des del 1971.

- *Com vas entrar en el grup i per quina motivació?*

- Per poder respondre bé ens hauríem de traslladar a uns dotze anys enrere, quan jo volia fer teatre però d'una forma diferent a la que coneixia. Vaig pertànyer a diferents grups, vaig anar a l'Institut del Teatre i més tard a l'Escola d'Expressió Corporal, del carrer Aribau, a Barcelona. Allí va ser on vaig conèixer gent que per estimació, afinitat, coincidíem tots en unes mateixes necessitats. Decidírem treballar junts, basant-nos en improvisacions i utilitzant màscares, gegants i capgrossos. D'aquest primer assaig va néixer "Comediants" i el seu espectacle "Non plus plis"

- *Creus, doncs, que sense espectacle existiria el grup?*

- Jo crec que la base principal i fonamental és el teatre. I en dir "teatre" englobo tot allò que per nosaltres ho és: música, dansa, carrer, festa, joc, crítica. Si ens sentim a gust amb els espectacles, la convivència és més enriquidora... és el punt d'unió de les diferents individualitats que constitueixen el grup.

Ramon Calduch i Mayol, 25 anys. S'hi integra el 1981.

- *A nivell professional quin canvi ha representat entrar a Comediants?*

- Fins ara només havia treballat amb grups exclusivament musicals i esporàdicament amb algun grup de teatre, però com a músic només. Entrant a Comediants, la música per mi ha canviat; he sortit d'un món on la música és potenciar-te individualment.

Ara és molt diferent, no solament és música, és espectacle, és una manera molt especial de fer.

I a nivell humà?

- Es la manera de viure, que va lligat totalment al professional. Abans tenia molt diferenciat el treball de la vida quotidiana, però el fet de viure amb la gent amb qui treballes et suposa una dedicació quasi absoluta al grup i canviar moltes de les relacions amb l'exterior. És una vida gairebé monàstica.

Matilde Muñiz i Navarro, 33 anys, hi és des del 1980.

- *Com veus les feines no artístiques del grup?*

- Són les menys agraïdes i les més pesades, per això es procura que siguin rotatives. Hi ha responsables de l'economia, dels vehicles, de les organitzacions de gires i actuacions, d'arxiu de fotos i articles de la premsa, de vestuari, neteja i conservació de vestits així com de la seva confecció. Hi han responsables del rebost, magatzem de vi, oli, llenya... La cuina es fa diàriament rotativa amb un àpat tots junts. La neteja general, sia setmanal o mensual, la fem entre tots, procurant que sigui un joc.

- *Què representen els espectacles per tu?*

- És la realització del meu món: el conegut i el no conegut. És com somniar despert i el somni es fa veritat. És la transformació de molts "jos" cap a fora. És deixar-se anar tots nosaltres i el públic cap a una altra dimensió, el món no-real, la fantasia, la il·lusió... Es podria dir de moltes maneres, però mai no seria idèntic a allò que se sent.

Jin Hua i Kuan, 26 anys, hi és des del 1980.

- *De quina manera vas entrar al grup?*

- Vaig veure per primera vegada els Comediants l'any 78 a Milà i em deixaren entusiasmada; després els vaig trobar a Sant Arcangelo a Bolònia, on jo vivia, i més tard una altra vegada a Milà. Em vaig enamorar d'en Jaumet i per Nadal del 79 vaig venir a trobar-los a Canet. Em deixaren tan encisada de la vida i del funcionament del grup i del treball (era exactament allò que havia anat somniant i buscant feia molts anys) que, sense cap dubte, vaig decidir de deixar-ho tot i no tornar a Itàlia.

- *Quin canvi ha suposat per tu, essent estrangera, nascuda a Sardenya, de pare xinès, l'entrada al grup?*

- Un canvi radical en tots els aspectes. Tot em semblava gran: des de les olles a la visió de les coses. Abans vivia en una casa molt petita, feia treballs de tota mena per mantenir-me, estudiava arquitectura a Florència, seguia experiències para-teatrals grotowskianes... i ara em trobo vivint amb 17 persones, amb parella (el funcionament i els temps de la parella són molt diferents del sentit tradicional). El treball m'ha anat engrescant de mica en mica; em va fascinar la forma no tradicional i fresca. Amb els Comediants vaig anar descobrint Catalunya i les seves històries i he anat trobant els elements mediterranis comuns entre Catalunya, Itàlia i Sardenya, on vaig néixer i he viscut durant 16 anys.#

El Maresme, nº 189. Del 13 al 19 de novembre de 1981.

Articles publicats al setmanari *El Maresme* sota l'epígraf: *Sanitat*

La comunicació de la generació actual (1)

Recordatori als progressistes. D'infern abans ja no n'hi havia i ara encara n'hi ha.

Xavier Rubert de Ventós.

— "Ofici de Setmana Santa" Ed. 62,1978.

Quan parlem d'una "generació actual" no podem pas referir-nos a una edat precisa. Certament, no hi ha límits concrets per a incloure una joventut ni una maturitat en unes dades cronològiques, tota vegada que la complexitat de la persona trenca els motllos establerts com a situació lògica dins un context biològic. Per altra banda, en allò que fa referència a la sexualitat, l'edat de la persona no vol pas dir que tingui una opció privilegiada en quant a riquesa de coneixements sexuals, car en el

nostre marc històric més recent, els anys poden donar una connotació de fets humans expressius a nivell sexual, però no pas una definició del fet sexual assolit plenament.

La sexualitat s‘ha hagut d‘actualitzar en les nostres relacions interpersonals de forma molt diversa i ensems intuïtiva, que no vol pas dir encertada. S‘ha hagut de comptar amb la ignorància, amb la repressió, amb els "tabús", amb uns vagues conceptes estàtics per a transformar una vital personalització sexual en una "genitalitat pràctica", gratificadora a curt terme. I tot això es realitza de forma inconscient, sense aturar-nos massa a considerar que la sexualitat forma part de la nostra personalitat i que a través de les seves possibilitats d'expressió hi ha molt de la nostra llibertat individual i del respecte a la llibertat dels altres.

Cal pensar que dins els paràmetres d‘una dictadura hi ha un trastocament fort. La manca de l'expressió lliure de les idees i la lògica expressió deformada dels sentiments, desdibuixa la dimensió del fet humà. S'ha hagut d‘arreplegar allò que podia significar un plaer o un benestar, sense poder disposar de la llibertat i alhora possibilitat de triar els "instruments" intel·lectuals adequats, per a entendre el sentit de les nostres necessitats psico-afectives.

Tenint en compte les característiques de les darreres dècades, el concepte de "generació Actual" no el podem pas formular sota una òptica de temps. Tots formem part d*una col·lectivitat traumatitzada que vol cercar un sentit al fet de viure i trobar una clarificació (que ens ha estat ben negada) de les nostres possibilitats expressives com a persones. Per això, la visió clara i científica de la sexualitat esdevé una necessitat urgent quan vulguem conèixer-nos una mica més a fons per a establir la comunicació d‘uns amb els altres, tot cercant la nostra autenticitat.

En el moment present, crec que cal evidenciar la necessitat de la generació actual d'establir una comunicació ample, de tenir un diàleg obert en el qual no hi hagi coses amagades sota el convencionalisme d‘un mode de fer "elegant", sinó que hom pugui manifestar les coses tal com les senti, fugint de la mentida i de recargolaments calculadors que porten a la desorientació i al recel. Hi ha una necessitat d‘ésser valents, de no capgirar les coses i de veure'ns tal com som. Per això, de forma lenta, l'interès pels diversos aspectes de la sexualitat humana, cada vegada més, s’allunyen de recaure en el marc informatiu d‘unes revistes

oportunistes que han fet confondre la sexualitat com genitalitat. Estem necessitats d'informacions objectives, clares, des de conèixer els mecanismes fisiologies del nostre cos fins a tenir les fons informatives adequades per a entendre la complexitat de la persona i el seu comportament sexual. El diàleg és possible quan el coneixement d‘allò que parlem l'hem pogut obtenir de forma objectiva, sense censura, assolint un criteri flexible, allunyat de demagògia.

El fet sexual ens importa a tots, fins i tot prescindint d'edats. Cal sentir-nos aprenents per arribar a admetre que la sexualitat no és una circumstància adscrita només com a vigent en uns anys tipificats com a "joventut". Cal veure que l'aprenentatge a la vida és constant i la sexualitat de cada un de nosaltres porta (com part integrant de la nostra personalitat) el dinamisme vital que ha d'impedir l'encarcarament de les nostres possibilitats d'expressió interpersonal.

El Maresme, nº 87. Del 31 d’agost al 6 de setembre de 1979.

La responsabilitat personal del fet sexual

Dins el context força complicat d'una col·lectivitat en la qual hi ha coincidència de diverses edats i la desigual oportunitat d'adquirir uns coneixements elementals, el comportament sexual pot esdevenir més pragmàtic que no pas deductiu. Es a dir: Cadascú pot cercar allò que li ofereix més avantatges que no pas maldecaps.

Si s'origina una situació conflictiva, la consideració crítica del fet sexual es farà després,amb tota una càrrega ben feixuga de penediments i justificacions derivats d'un històric codi moral característic de la nostra civilització occidental.

Allò que s‘amaga a tots —i s‘ha amagat durant segles— en la qüestió sexual, és la realitat de la suficiència de la responsabilitat personal, quan aquesta responsabilitat s'origina lluny de codis moralistes i ensems arbitraris, i es basa en l'adquisició i comprensió de coneixements ben clars i objectivables posats a l'abast de tothom.

Des del punt de vista científic no hi ha pas establerta una

"normativa" per al comportament sexual; no existeix un codi tipificat com a "normal, al qual fer referència dels nostres actes. Hi ha una connotació de possibilitats expressives i un intent d‘interpretació psicosocial d‘elles que afavoreixi el coneixement de la pròpia complexitat personal. El fet humà es prou complicat i l'anàlisi dels factors que hi incideixen possibilita cada vegada més, entendre els obstacles que s'oposen a la realització de la llibertat sexual fonamentada en la responsabilitat personal. Cal observar, fins i tot des del punt de vista històric, com el codi moralista occidental no ha sorgit pas d'haver entès les necessitats de la persona, sinó que s'ha imposat com a "normativa" a la qual fer referència dels nostres actes.

D‘aquesta arrelada contradicció ve la dificultat de poder assenyalar, en un determinat comportament sexual, on s'inicia la responsabilitat personal o la responsabilitat d’una civilització. A estones es veu més clar establir un "procés a la civilització occidental" que no pas un "procés individual". El desconeixement perllongat de tots els aspectes de la sexualitat humana, ha possibilitat de forma inconscient, establir una genitalitat pràctica, la qual de no sorgir alguna circumstància excepcional pot frustrar tota una realització personal.

Tanmateix, estem a l'inici de poder avaluar amb una certa perspectiva històrica, les conseqüències psicològiques d‘una sistematitzada desinformació al llarg de les darreres dècades. I sense aprofundir massa, hi ha un fenomen sociològic que encara té vigència: l’absurda tendència a comentar i condemnar (sense cap mena de criteri racional) el comportament sexual dels altres, sense tenir en compte els fets sexuals d'un mateix. Cal veure, dins el nostre context històric més recent, de quina manera més subtil, la responsabilitat personal no ha esdevingut exigència prioritària a nivell subjectiu, en les qüestions de la sexualitat. En quant s'accepta per mimetisme les actituds d‘un mode de fer general, l'inseriment dins aquest camp provoca una progressiva pèrdua de l'actualització de la responsabilitat personal, arribant a veure com a sexuals les satisfaccions genitals obtingudes. En aquest tarannà, s'arriba també a poder considerar el conjunt d'experiències personals com a única font útil per a conèixer la dimensió de la sexualitat. Tot això suposa l'existència d'una òptica deformadora que si no hi ha la correcció adequada, obstaculitza la comprensió de les diverses formes d'actualitzar una sexualitat per altres persones, diferents de la nostra forma de fer. En definitiva,

s'afavoreix de forma inconscient, el manteniment de la incomunicació en la generació actual, tot reforçant de retop un codi moral que no ens ajuda gens a entendre el fet humà.

Per tot això, actualment, quan s'està disposat a redreçar l'estudi de la sexualitat (partint dels estudis fets ací a Catalunya, l'any 1933 per en Jeroni de Moragas i d'altres metges i pedagogs, cal tenir en compte que hi ha molts aspectes més importants que no pas la fisiologia dels genitals per a donar una dimensió científica de la sexualitat. Hem de pensar que una de les característiques fonamentals de tota dictadura és la necessitat de devaluar la persona i la necessitat d'enterbolir la comprensió de la seva identitat, mitjançant la por, la repressió i desinformació. Ara hem de partir d'un "sota zero", de manera inevitable.

Bibliografia:

- Evolució sexual de l'infant. Jeroni Moragues. ."Monografies Mèdiques" núm. 85. Barcelona, 1935.
- Guix, Elements d'acció educativa, núms. 21-22. Barcelona, 1979.

El Maresme, nº 88. Del 7 al 13 de setembre de 1979.

Articles publicats al setmanari *El Maresme* sota l'epígraf: *Pensar no és malaltia* (de setembre de 1979 a l'abril de 1982)

Tilitrate

De la ignorància al mite. Aquest és el pas mental possible quan manca un procés racional de les coses que ens envolten. Si durant dècades hem estat condicionats pels trets especulatius d'una civilització que no afavoreixen gens ni mica la realització personal, no pot pas canviar de cop i volta la mentalitat mentre tenim a les mans. Uns "instruments" intel·lectuals fossilitzats enfront qüestions noves que exigeixen una nova perspectiva

analítica. El resultat és trist: opinem i jutgem afers de les persones sense aturar-nos a pensar en la seva realitat psico-afectiva. L‘aspecte extern, la cosa anecdòtica ens sembla suficient, mentre passa desapercebut el fet humà global.

El poder i saber pensar ha preocupat sempre els règims polítics i religiosos basats en un autoritarisme jeràrquic. D'ací ve la necessitat d'afavorir una acceptació d‘allò que s‘ordena més que no pas afavorir la volada lliure d’un pensament crític organitzat i ben informat.

De fet, des d'un punt de vista sociològic, tot l'anecdotari que s‘ha format entorn la venda del *tilitrate*, posa en evidència la situació caòtica del present moment històric. El tilitrate (1) és un analgèsic potent que consta en la farmacopea espanyola sense necessitat de la recepta especial d’estupefaents per adquirir-lo. Per ser despatxat n‘hi ha prou amb l'exhibició d'una recepta normal signada per un metge col·legiat. Aquest fàrmac no és cap droga ni es prescriu mai com a tal; es tracta del clorhidrat de tilidine que pertany al grup químic de derivats ciclohexanil-amines substituïdes. L'acció analgèsica que desenvolupa és semblant a l'acció que fan altres analgèsics de tipus morfínic o d’origen sintètic, si bé es diferencia d'ells pel fet de no conferir una potencial addicció primària ni produir tolerància. Enmig d'altres indicacions, destaca l'eficàcia en certes neuràlgies i neuritis. La dosi a emprar és qüestió del metge que ha estudiat el quadre clínic del pacient.

No deixa de sorprendre que avui, en tot el context de l’ús i abús d'unes determinades drogues (alcohol inclòs), els clients d'algunes farmàcies que portin barba, que tinguin els cabells llargs i que vagin vestits d'una certa manera estrafolària (que és una qüestió d'estètica, en definitiva), originin recels i actituds hostils al venedor de fàrmacs enfront un específic que no és una droga.

Però crec que el problema va molt més enllà d'una ignorància, d'uns vestits i d'uns cabells més o menys llargs. Avui, potser més que mai, l'hàbit no fa pas el monjo. "Trajos" ben tallats i corbates sensacionals (és un dir), poden amagar la possibilitat d'obrir comptes secrets a Suïssa i justificar inexistents crisis empresarials mentre uns "tejanos" i unes camises esfilagarsades, poden evidenciar una lluita autèntica per assolir una definició humana. Es a dir: cal primfilar a l'hora d’emetre un judici, tot tenint en compte en el cas concret de la venda del tilitrate, que en

definitiva, el responsable de la recepta és el metge.

(1) *Vademecum Internacional (de Especialidades Farmacéuticas y Biológicas)*. Ediciones Daimon. Barcelona, 1974.

El Maresme, nº 89. Del 14 al 20 de setembre de 1979.

Conèixer les drogues

Ens hem trobat gairebé de cop i volta amb el fet del consum de drogues, els uns com a protagonistes i els altres com espectadors. Però hem estat tots afectats pel desconeixement dels trets i conseqüències d'aquesta possibilitat consumista, tant pel fet de no saber ben bé la manera d'actuar la droga sobre el nostre organisme com per la minsa receptivitat mental enfront els problemes dels altres. Els resultats són prou evidents: han sorprès els efectes de l'heroïna en un mateix, i s'ha evidenciat la dificultat d'entendre aquella habitud pels qui han contemplat el problema des de l'escletxa del seu petit "búnquer" ideològic i moralista, com espectadors.

Cal detectar, tanmateix, que el "rol" de protagonista o d'espectador, ha estat més que una opció individual, una conseqüència d'un oportunisme històric. Quan en les dècades dels anys quaranta i cinquanta hi havia persones que prenien infusions de cascall, assenyalaven ja un precedent mig oblidat de la realitat d'ara. Es recorria a les infusions de cascall per a calmar dolors, per a estar més tranquils, per a dormir millor i en definitiva, per a esmunyir-se a estones de la situació econòmico-social que els envoltava. En certa manera, fugien ingènuament una estona d'una realitat no desitjada, tot sentint-se impotents per a modificar-la.

No existeixen muralles entre els diversos països, però sí Estats que limiten els coneixements dels seus súbdits. I quan degut a una inevitable evolució històrica, es troben a l'abast unes substàncies que poden modificar la sensibilitat de forma plaent enfront la conflictivitat del xoc generacional, la ignorància sobre els efectes nocius d'elles, no frena pas el seu consum. Aleshores ens trobem que tenim d'atendre en primer lloc els efectes sobre l'organisme d'una heroïna, per exemple, quan abans no hi ha

hagut una informació clara, científica, de les característiques farmacològiques d'ella. Per altra banda, la receptivitat pels problemes humans, deformada al llarg d'anys conferint una mentalitat immòbil, possibilita la condemna i la marginació sense sentir la necessitat d'una anàlisi exhaustiva del fet social que s'està produint. S'actualitza la comoditat del jutjar més que no pas l'esforç del pensar, que resta encara travat per rares temences.

Hom pot observar que l'aparició quasi sobtada de determinades drogues en el context social nostre, ja fa uns anys, coincidia amb evidents signes d'un presumible canvi polític. Però junt a això, es desenvolupava també un altre fenomen important: sorgien amb força, en diversos pobles del nostres país, constants iniciatives de joves interessats en promoure i organitzar (amb grans impediments burocràtics) xerrades informatives sobre qüestions bàsiques per afavorir el coneixement personal i facilitar una presa de consciència, tant a nivell individual com a nivell col·lectiu. Tot baixó pressuposava una marxa cap la definició personal i la consistència d'una exigència històrica.

Certament, l'aparició de determinades drogues, començava a jugar un inaparent paper polític en l'adolescència del nostre país, quan ja era palès en uns altres països.

El Maresme, nº 90. Del 21 al 27 de setembre de 1979.

El mite dels "cubata"

Certament l'acceptació de l'alcohol com a gairebé "droga oficial" legalitzada en el marc de la nostra civilització i la gamma variada de formes de consum, posa en evidència la necessitat de "descol·locar" les persones d'una realitat individual per a endinsar-les en un món convencional.

Potser caldran uns anys més per a tenir una perspectiva històrica clara d'allò que ha suposat sociològicament el consum de l'alcohol al nostre país. De fet, s'ha aprofitat la fase eufòrica inicial i ensems breu, que proporciona aquesta droga, per fer creure en la seva innocuïtat. No deixa de sorprendre que s'oblidi d'informar (amb una motivació ben clara) que després d'aquesta fase inicial hi ha la fase depressiva, en la qual la persona perd la

seva identitat racional.

Cal observar que gairebé tota la publicitat sobre l'alcohol es basa en unes imatges triomfalistes i de "confort", a cavall d'una expressió estètica sofisticada en la qual es perfila el valor del diner com a valor "sine qua non" i on no hi manca quasi mai l'al·lusió a una relació intersexual més o menys "deslliurada" (vegi's diversos exemplars de revistes com "Penthouse", "Play Boy", així com anuncis del "Martini").

Però en tota la iconografia de la publicitat sobre l'alcohol no hi ha cap referència als efectes realment importants i característics d'aquesta droga.

S'exalta la fase eufòrica com un estadi "gratifïcador" per assolir una comunicabilitat interpersonal i es deixa la segona fase, la depressiva (no passem per alt que l'alcohol és una droga depressora) com a inexistent.

Cal observar la superficialitat i el cinisme agermanats en aquesta desinformació, tota vegada que s'introdueix de forma inconscient en els consumidors d'aquesta droga, que l'aparició dels efectes depressius (incoordinació motora, pèrdua de reflexes, gestos malgirbats, enterboliment de les idees, mots mal pronunciats...) són deguts a la "poca resistència a l'alcohol", a "no estar-hi habituat".

Nogensmenys, sembla que per a establir una connexió interpersonal en certs "pubs" i "boites", la consumició de "cubates" és imprescindible. Des del punt de vista psicològic i mèdic aquesta exigència és comprensible.

L'alcohol, com altres drogues modifica les sensacions enfront els estímuls; es capgira la receptivitat nerviosa i es deforma la percepció de la realitat. Això porta a adoptar unes actituds i a originar un mode de comportament diferents dels que hom pot donar en un estat serè. Precisament el que es tracta d'aconseguir en aquests sectors és això.

Allò que no importa gens és el fet de la malaltia que suposa per a molts, la sensibilització orgànica per l'ús perllongant i creixent de l'alcohol.

El Maresme, nº 91. Del 28 de setembre al 4 d'octubre de 1979.

El progressisme

La generositat que brolla d'un autocontrol espontani és l'expressió d'una maduració evolutiva i d'una sensibilitat creativa...
(Concep Olona.-Setembre 1979)

La necessitat de trencar amb les formes rutinàries de viure, tot veient que la formulació tradicional de la família gairebé mai no era sinònim de comprensió i de felicitat, ha portat en el curs d'unes dècades, a cercar unes noves formes de convivència que a cavall de la mútua comprensió i del derrocament de "tabús", possibilités l'equilibri intern i l'expressió lliure dels sentiments.

En realitat, l'anomenada "gauche divine" fou un intent intel·lectual de modificar un mode de viure d'una minoria sense cap problema econòmic. Amb més ressò dins una joventut que s'obria pas enmig d'una societat encarcarada i hipòcrita, apareixia el moviment "hippy" com a alenada d'aire fresc i d'espontaneïtat, amb l'intent de trobar una autenticitat elaborada a partir de la destrucció de mites socials. Aquest moviment suposà pel nostre país un ideal impracticable més que no pas una realitat possible. Però obria camí a un moviment més ample, més encoratjat i més viable: el progressisme.

A l'inici de la dècada dels anys 70, el progressisme fou l'aglutinant de la convicció d'assolir una independència individual, de l'exigència d'ésser autèntics en l'expressió afectiva, de la ruptura amb el convencionalisme social (a través de la vestimenta, de l'interès en temes "prohibits", en la forma de conviure). Tanmateix, s'encarava amb el fet polític vigent, afegint-se a l'oposició creixent; pretenia trencar amb tot allò que fos repressió i manca de llibertat. Ensems, va suposar la denúncia dels obstacles que s'oposaven a la realització de la persona com a persona, assenyalant que l'evolució humana dins la nostra civilització s'inicia en el coneixement d'un mateix.

Molt aviat, i com a reacció defensiva d'una societat sense idees renovadores, el mot "progre" s'emprà amb sornegueria i menyspreu, sense diferenciar l'actitud veritable de la falsa, tota vegada que s'hi afegiren molts per seguir allò que creien era una "moda".

Des d'uns perspectiva actual, el progressisme no s'extingia pas enfront la reacció que va originar ni molt menys ha estat el

precedent immediat del "passotisme" actual, que crec efímer. De fet, quan la persona analitza amb valentia els seus actes, quan hom és capaç d'objectivar els mites que l'esclavitzen i els fa fonedissos, quan es pot arribar a entendre que estimar vol dir, a estones, acceptar patir i no es refusa el compromís personal, s'està fent progressisme.

El Maresme, nº 91. Del 5 al 11 d'octubre de 1979.

Les informacions mèdiques

Deixaré de banda tota mena de credo polític i religiós, de nacionalismes, races i de classes socials, tot evitant que aquests s'interposin enmig dels meus serveis professionals i el meu pacient.
(de la "Declaració de Ginebra", al 1948, en el moment d'ésser admès com a membre de la professió mèdica).

Que tots estem necessitats de conèixer allò que no és la nostra feina, però que ens pot afectar en un moment determinat, és ben cert. Potser perquè s'ha anat perdent, en general, la confiança d'uns amb els altres, cerquem una mena d'autosuficiència que ens permeti solucionar qualsevol situació conflictiva a nivell personal.

En les qüestions mèdiques és on es posa amb més claredat aquesta tendència, puix a la discutible eficàcia del clàssic "ull clínic" del metge, s'hi afegeix el diferent criteri que hom pot observar en diferents metges sobre una mateixa malaltia. Tanmateix, el carisma del metge de principis de segle, s'ha perdut de mica en mica i la moda dels "chequeos" ha anat portant a la creença d'una medicina tecnificada i de computadora com a més vàlida. Això respon a la necessitat de trobar en el metge més un tècnic que no pas un professional que ha d'investigar el significat d'uns símptomes.

No ens estranya gens que hi hagi una accentuada afecció als espais radiofònics i als de la TVE, que tracten temes mèdics i que en certa manera se'n faci cas. Ara bé: la pràctica professional de la Medicina ens porta a comprovar gairebé sempre, que no és igual el procés evolutiu d'una mateixa malaltia en persones

diferents. Es a dir, com deia l'Agustí Pedro-Pons, eminent clínic (el famós "Pere Pons" pels seus pacients): "no hi han malalties... el que hi ha són malalts". Amb això posava en evidència la necessitat d'una comunicació ampla i ensems individualitzada entre metge i pacient, tota vegada que l'exercici de la Medicina és difícil i a estones, malgrat l'interès del metge, pot haver-hi símptomes que despistin el diagnòstic correcte.

Tenint en compte aquesta realitat i l'avidesa receptiva de molta gent per saber quelcom més de la malaltia i dels remeis adequats, crec que les informacions mèdiques haurien de partir de les "beceroles"; és a dir, caldria confeccionar tot un programa de divulgació mèdica coherent, no gens contundent ni dogmàtic i sobre uns temes ben explicitats d'entrada, elementals, on els tecnicismes mèdics tinguessin una comprensible interpretació per a tothom, a fi de copsar la complexitat de les malalties més que mitificar el valor d'uns símptomes.

Allò que és perillós i si més no inútil, és l'exposició massa escarida de contingut i massa contundent. Amb aquestes característiques, més que no pas informar, s'està desinformant, tot fent adquirir falses temences, originant equívocs i a estones provocant comportaments totalment irracionals.

El Maresme, nº 93. Del 12 al 19 d'octubre de 1979.

El testimoniatge d'en Lluís Llach

SOMNIEU/ Sí, inevitable, el somni d'avui, com possibilitat del demà./ ESPEREU MASSA/ Es clar que sí, i no ens fa vergonya ésser esclaus de l'esperança./...

(De "Somniem", cançó amb lletra i música d'en Llach).

Parlar de les cançons d'en Lluís Llach fins aquest moment, és parlar d'una trajectòria artística evolutiva, excepcionalment coherent i d'uns poemes musicals plens d'un alt contingut humà, abstret d'un mode de viure sota unes característiques històriques ben concretes. Al costat dels arranjaments musicals i a les modulacions de la seva veu, hi ha el contingut vibrant i actual d'unes idees plenes de frescor. Un dels aspectes importants dels seus poemes és allò amb què fa pensar.

I potser la vigència dels seus temes, rau en la seva immanència. Es a dir: no inventa res, no mitifica res... però fa una descriptiva contemporània d'una temàtica ancestral. I per això, incideix en tots aquells que vivim en una col·lectivitat traumatitzada i amb ganes d'una volada imparable, tot trencant els sostres que s'oposen a la llibertat i sabent quins són aquests sostres.

Val la pena aturar-se en l'anàlisi del sentit dels seus poemes, a fi de copsar el testimoniatge de tota una època. Escèptic i trist a estones; entusiasta de la vida i de l'amor; subtil en altres ocasions ("... Si el sistema és un llum d'oli/i la flama el capital/no entenc massa l'estratègia/de posar oli al fanal/..."), ens porta a sentir-nos solidaris amb tots aquells que sentim les necessitats i les il·lusions d'un poble ("...millor un poble que es mou/encara que a vegades precipitat/encara que a vegades massa prudent/encara que a vegades, brut, baix, rastrer...").

A través dels seus poemes, la descriptiva dels sentiments esdevé senzilla, molt autèntica, ben allunyada de banderes polítiques i de credos mítico-religiosos. Parla, a estones, de la vida com una circumstància gens complicada i en la qual hi ha lloc per a l'autenticitat, tot fugint de falses transcendències derivades d'unes estructures deformadores. El fet de viure queda assenyalat com una ocasió concreta de realització personal, capgirada per les coaccions d'uns codis imposats irracionalment a tots.

La rebel·lió sorgeix ferma, consistent —tot partint d'una realitat feixuga—, contra la repressió, la violència, l'explotació, l'ensibornament...contra tot allò que s'oposa a la vida amb llibertat, de la persona.

I al·ludint a la necessitat de la dinàmica personal creativa, dins l'aventura de la vida, encarant-se a tota mena de dificultats i "tabús", en el poema "Viatge a Itaca", suggerirà: "...Més lluny, heu d'anar més lluny / dels arbres caiguts que ara us empresonen, / i quan els haureu guanyat/tingueu ben present no aturar-vos /..."

Es a dir: no hi hauria d'haver fites massa concretes a la vida. Caldria viure, pensar i ésser receptius i conscients de tot allò que ens proporciona el viatge cap a una llunyana Itaca.

El Maresme, nº 94. Del 19 al 25 d'octubre de 1979.

Joan Pau II i la sexualitat

"La Iglesia ha mantenido una política casi constante en estos temas. Si alguien espera que la Iglesia adopte una postura progresista no condenando cosas como el aborto o la homosexualidad, que no lo haga. La Iglesia no cambiarà nunca en algo fundamental y la moral religiosa de la Iglesia catòlica es que el acto sexual debe quedar reservado al matrimonio".

Joan Jarqué, sacerdot i director del setmanari "Catalunya Cristiana" al diari "El Periódico", del 12-X.79, a la pag. 3.

Certament, a estones és difícil d'entendre els motius que susciten discussions i polèmiques innecessàries sobre qüestions establertes dogmàticament, quan no fan res més que deixar ben actualitzada una postura inconcebible des d'un inici.

El papa Joan Pau II ha condemnat de forma precisa, fa unes setmanes als EUA, l'ús dels anticonceptius, les relacions sexuals anomenades "prematrimonials" i la pràctica de l'homosexualitat (masculina i femenina), tot mostrant-se contrari al matrimoni dels sacerdots i a l'ordenació sacerdotal de la dona. Fou una definició clara, concisa i molt rotunda. Venia a ésser com un recordatori a tots els cristians ("progrés" o no) dels supòsits immutables del catolicisme sobre les qüestions sexuals, tot prescindint de les interpretacions individuals que qui sia creient pugui fer sobre aquesta temàtica.

Nogensmenys, sorprèn que s'hagin alçat veus disconformes amb l'opinió papal, quan des d'una perspectiva històrica rigorosa, Joan Pau II era fidel al codi religiós del cristianisme sobre la sexualitat, mantingut i teoritzat amb vigència des de fa segles. Deixava ben clar (com havia fet ja, anys enrere, el seu predecessor Pau VI a l'Encíclica l'"Humanae Vitae") que una cosa són els principis dogmàtics que s'imposen a tots els catòlics i una altra ben diferent els progressos derivats de l'estudi científic i actualitzat de la sexualitat de l'home i de la dona submergits en el seu context sociocultural.

Val a dir que el coneixement clar dels supòsits doctrinals del cristianisme hauria de portar a tots els creients l'acceptació d'allò que defineix al Papa, malgrat suposés greus obstacles per ser conseqüents amb el seu compliment. El fet que crida l'atenció és la protesta d'una minoria enfront allò que es dóna com a immanent des de fa segles. Cal pensar que aquesta minoria ignora

el contingut del codi sexual del cristianisme o voldria fer del catolicisme un codi adaptat a la seva pròpia exigència sexual. Cal observar com Joan Jarqué manifesta ("El Periódico", 12-X-79': "...El propio Papa lo dijo claro: libertad religiosa quiere decir libertad de ser o no cristiano, no libertad de cambiar el catolicismo".

El Maresme, nº 91. Del 28 d'octubre al 1 de novembre de 1979.

Les pertorbacions psico-afectives

"En general, se denominan transexuales todos los adultos que viven conscientemente su propio hermafroditismo y que reconocen en sí mismos, en su propio cuerpo y en su mente, la presencia del "otro" sexo".
- Maxio Mieli, en "Elementos de crítica homosexual". Ed. Anagrama. 1979.

Que encara coneixem poques coses de la relació psico-biològica individual a nivell de l'expressivitat genital, és ben cert. Aquesta manca d'un coneixement clar i precís, fa que puguem portar de forma subconscient uns traumes més o menys profunds en la nostra psicoafectivitat. Certament no disposem de cap instrumentalització dialècticament i suficientment objectiva que ens permeti analitzar els nostres processos més íntims. I en el fons, potser ens fa por perfilar allò que sembla "dormir" en la nostra personalitat. I cada vegada més esfumat, el concepte de "realitat normal" s'esvaeix enfront l'autenticitat d'una forma de "sentir", que trenca sovint els motllos convencionals de la societat que va acceptar unes "normes de moral pública", sense pensar-s'hi gens, tot prescindint de la complexitat individual de la persona.

En realitat, l'intent de la psicoanàlisi freudiana per a objectivar els orígens de les nostres pertorbacions psico-afectives anava a escorcollar dins la formulació falsa de la sexualitat (aspecte ben important de la nostra personalitat), els efectes de les repressions i de les inhibicions genitals que podien establir-se a partir del xoc conflictiu entre l'impuls humà i unes "normes morals" imposades. Hem d'observar que, des del punt de vista

embriològic, la diferenciació genital pot ésser ben determinada en nombrosos casos, però que l'evolució sexual dins ja d'un concloent concepte de "vida pròpia" extrauterina, suposa tenir en compte aspectes psicològics, fisiologies i àdhuc sociològics que poden configurar una definició personal autènticament imprecisa, malgrat l'estructura anatòmica genital ben diferenciada.

Cal fer el recordatori de l'adolescència masculina, caracteritzada pel fet de constituir un període més o menys llarg en el qual, des del punt de vista hormonal i psicològic, la coexistència d'un afecte cap al sexe masculí i femení és una constant biològica evolutiva que no es desxifra ben bé del tot fins a una etapa final, que pot restar poc concreta. Es a dir: en molts casos, la selecció de la persona estimada pot tenir el mateix sexe o no. El conflicte sorgeix quan hom es troba enfront la normativa establerta i acceptada per la societat, que veu en l'hetero-sexualitat la forma "lògica" de la relació genital, quan la realitat possibilista humana és ben diferent.

Cal tenir en compte que la majoria de les vegades, les pertorbacions psico-afectives sorgeixen més pel fet d'una inhibició personal genital que no pas per les actituds lliures de la persona a la qual polaritzem la nostra afectivitat.

I tot això pel fet de no analitzar ben bé els trets de la civilització occidental, i prescindir de l'esforç per comprendre els sentiments dels altres.

El Maresme, nº 114, del 14 al 20 de març de 1980.

El record d'un amor finit

Ara / ordeno mots: un joc, un exercici; / i sóc plàcidament feliç, tal volta/profundament feliç. Ara les venes / se m'han endurit tant que ja no em sento / batre la sang. Ara només recordo. / I recordar no és viure altra vegada".

De "I recordar no és viure", d'en Miquel Martí i Pol, en Obra poètica III, "Amb vidres a la sang". Ed.del Mall. Barcelona, 1979.

Es evident que a mida que ens allunyem de les coses viscudes apassionadament augmenta la facilitat de l'anàlisi de la nostra

psicoafectivitat mentre disminueix el record de les sensacions emotives. Cal veure que la importància d'allò que visquérem no es pot pas valorar segons la "reproducció" de les sensacions experimentades, quan el record ens porta a una etapa anterior al moment actual. Curiosament, la nostra biologia no ens permet poder tomar a sentir allò que fou vibrant i hem d'assenyalar que les sensacions orgàniques tenen una realitat perceptible només en els moments de produir-se. Després, ja ni el record d'una situació eròtica viscuda intensament no ens dóna cap element sensible que "refaci" mínimament allò que vàrem sentir. Aquesta característica biològica ens ajuda a no "neurotitzar-nos" en una relació afectiva interpersonal, quan s'inicia una incompatibilitat que exigeix una renovació.

Des del punt de vista psicològic, el fet de recordar ens pot ajudar a fer la silueta ben precisa del nostre comportament afectiu, àdhuc tenir ben present situacions concretes agradables o no. Tanmateix, a la ment hi haurà tot un conjunt d'imatges que podrem anar ordenant (com si anéssim revisant unes fotografies) per donar constància de la realitat d'allò que vivíem en un altre temps. Fàcilment pot originar-se un sentiment d'enyor o de tristesa, sobretot si ens trobem en un buit afectiu. Però en mancar la reproducció vivent de les sensacions orgàniques, les imatges nítides que pot donar el record seran incapaces de donar la vibració adequada que ens permeti "tornar a viure" tot allò que resta en un passat irreversible. I no podem recórrer a la cosa passada com una fita irremeiable en la nostra psico-afectivitat. En tot cas, connotar la seva importància en aquell temps.

Crec que és una possibilitat humana arribar a prescindir de la formulació gramatical dels verbs (passat, present, futur) quan ens referim a la nostra psicoafectivitat. Hauríem de considerar el nostre temps com un present dinàmic evolutiu, en el qual la necessitat d'ésser plenament conscients d'un amor que podem viure, faria en tot moment factible que allò que sentim ho expressem.

En aquest sentit, no deixaríem res a mitges ni res inconcret. No ens quedaria cap recança i fóra del tot innecessari recordar el passat, per a tomar a "viure".

El Maresme, nº 117 del 11 al 17 d'abril de 1980.

Quan el pensament és lliure

"...tornaria a fer el camí/potser./però tindria de veure-hi més clar / enmig de la boira dels dies./I tindria de sentir a la sang/
la transparència/d'uns ulls nets/...".
- Anònim català. Segle XX.

Hem d'escoltar noves veus de joves que han viscut les evolucions d'un temps històric ben rar, gairebé com a espectadors, amb una sensibilitat mig dissimulada sota una aparença inconformista i rebel. Però amb una capacitat observadora del fet humà i amb un fort ressò sentimental. Es aleshores, quan el pensament pot arribar a abstraure de la realitat allò que incideix en la pròpia psicoafectivitat fortament, quan sorgiran unes expressions concretes. Si més no, per a donar al vent el testimoniatge de la pròpia existència.

El pensament podrà ésser lliure quan hi hagi la possibilitat de copsar les sensacions psico-biològiques no deformades per cap tipus de droga. Cal partir doncs de la circumstància personal, sense cap mena d'evasió, per a poder assolir una progressiva evolució humana. Malgrat sia pagant el tribut d'un patiment coent. La llibertat personal s'iniciarà quan puguem trobar-nos identificats en la nostra realitat, sia quina sia, però prescindint de qualsevol comparació amb un codi moral imposat. Aleshores el xoc amb les generacions precedents esdevindrà potser conflictiu, però no gens problemàtic. En trobar-se hom en si mateix, la possible solitud no esdevindria angoixa ni afavoriria la necessitat d'un atordiment vivent, que la societat convencional està disposada a donar fàcilment.

Cal observar també que l'adolescència ha de cercar de les generacions precedents tot allò que els fou autèntic; potser per poder entendre la realitat d'un avui gris. I caldria a tots saber per quin motiu ens podem trobar amb les mans buides, quan ens demanen una definició (caldria pensar si formem part dels "morts de l'any quaranta" amb encertada qualificació d'en Pau Riba, en un dels seus poemes, fet cançó).

Certament, l'adolescència necessita molt més que la "gratificació" breu de l'ús d'unes drogues, adquirides i consumibles en una m clandestinitat, a estones sota un greu lligam de dependència "comercial" (vegi's EL MARESME n.

114). És ben clar que la distorsió de la — relació "estímul-resposta" biològicament natural, pot destruir la sensibilitat d'uns adolescents, tot restant interès en l'esforç mental per a possibilitar una actitud analítica i responsable enfront la vida i el mateix fet personal.

La finalitat de les drogues és ben clara: a canvi d'un cert "benestar" transitori, confereix la pèrdua de la llibertat del pensament per a identificar l'esclavatge progressiu que suposa consumir i vendre. La **reacció antidroga a nivell personal** esdevindrà quan s'inicia la simptomatologia agressiva de la intoxicació.

En definitiva, per entendre la vida no cal deformar-la amb l'acció pertorbadora de cap droga. Cal copsar inicialment els trets de la pròpia sensibilitat.

El Maresme, nº 118. Del 18 al 24 d'abril de 1980.

Sartre i la filosofia de l'existència

"La postulació abstracta de la meva necessitat i la intuïció en brut de la meva existència subsisteixen costat per costat sense combatre's ni confondre's".

- De "Els mots", d'en J.P.Sartre. Col·lecció "La mirada", Aymà S.A. Editora. Barcelona, 1965.

L'any 1964 el premi Nobel de Literatura concedit a Sartre, fou refusat per ell sense cap més altra motivació que saber-se conscient d'un mode de pensar i sentint-se responsable en si mateix. El menyspreu al Nobel no fou degut a un esforç personal motivat per cap consigna política contrària a un règim establert, ni va pretendre mai (els fets ho han demostrat) treure'n una rendibilitat oportunista. Era una definició personal ben concreta.

Com a filòsof existencialista contemporani (junt a Gabriel Marcel, Karl Jaspers i Martin Heidegger) fou qui va saber raonar, de forma increïblement racional, la realitat d'una existència des d'una plataforma "existencial"; és a dir: elaborar l'estudi analític del fet d'ésser dins la mateixa realitat d'ésser. Seguint el pensament de Sartre, el fet de la vida podia copsar-se per a un mateix, tot partint de l'experiència vivent, sense situar-se com a

espectador d'aquest fet des d'una "platea" basada en unes normes moralistes i convencionals, que donaven unes pautes tranquil·litzants al fet de la vida i de la mort. S'encarà amb l'interrogant de l'abans de la vida i amb la incertesa de després de la vida. Resultava absurda la vida i la mort. I preocupat pel mateix fet de l'existència, calia trobar els elements racionals que expliquessin l'aventura humana, lluny d'interpretacions mítico-religioses que no feien res més que pertorbar l'objectivitat existencial, tot deixant mig penjat i amb plena angoixa, l'esdevenidor de la persona més enllà de la mort.

Amb el pensament de Sartre, la vida calia viure-la com un fet actual. I per en Bochenski, més que explicar l'existència humana, l' humanisme existencial d'en Sartre no era altra cosa que la teoria de la no existència. En altres paraules, el fet quotidià de viure havia de donar plena consciència d'allò que es vivia, sense cap més altra referència cronològica. Tanmateix, el compromís personal radicava en el fet d'existir i saber que s'existia. La normativa moral de qualsevol tipus de religió convencional no feia res més que distreure d'aquesta realitat, ajornant una realització personal cap a un parany senzillament metafísic i irreal.

D'ací la relativitat dels "valors ètics" imposats, de la servitud a un govern prepotent, de les il·lusions ingènues d'una creença en un futur més enllà de la vida com un acte, tot menyspreant les possibilitats d'un fet de viure present i alhora conscient, ple d'un dinamisme vital.

El recordatori a Sartre és un recordatori a la nostra vida, a tot un mode de fer lliure, a l'essencial llibertat humana. Per mi, no cal cap més homenatge a Sartre que el fet de llegir i entendre el seu pensament.

El Maresme, nº 119. Del 25 d'abril a l'1 de maig de 1980.

"S'hi ha de menjar un sac de sal"

Tot recordant la Virgínia Pell, que em donà a conèixer un aforisme català molt antic però ben actual, i pensant en la possibilitat, encara, de poder copsar individualment la responsabilitat humana mig oblidada a la golfa de la nostra

personalitat.

Certament, amiga, "s'hi ha de menjar un sac de sal":

-... per poder entendre que l'amistat és una possibilitat humana, basada en un "donar" i "rebre", sense cap mena d'especulació.

-... per arribar a oblidar l'estafa, l'engany i la picaresca de la persona estimada.

-... per sentir que una abraçada amb un "t'estimo" significa restar "penjats".

-... per saber conèixer que la veritat i la mentida poden tenir els mateixos trets a la cara.

-... per saber que "estimar" significa copsar la realitat dels altres, sabent com som nosaltres.

-... per ser valents en la contemplació de la nostra imatge i veure'ns incapaços de qualificar la vida dels altres.

-... per sentir de debò que la vida és curta i ens cal una progressiva evolució de la nostra personalitat.

-... per acceptar que les úniques disfresses vàlides són les del "Carnestoltes".

-... per fer entendre l'esforç personal, fugint d'aparèixer com a "víctima", enfront la desídia dels altres.

-... per parlar d'una pàtria autèntica, sabent com som nosaltres i com són els altres.

-... per jugar cínicament la política, tot creient-nos segurs, amb la teòrica ignorància dels altres.

-... per entendre que l'enveja s'agermana amb la ignorància i la mesquinesa tot necessitant la influència d'uns "padrins" que repten en l'anonimat fosc.

-... per creure que en la vida no tot són tristeses ni malaguanyades situacions.

-... per comprendre que un "adéu" valent i decidit no significa pas oblidar ni molt menys menysprear, sinó més aviat: "he copsat nous aires i he vist nous horitzons".

I haurem de "menjar-hi un sac de sal" amiga, malgrat la vida sia curta, en moltes més altres circumstàncies.

Però no ens fa por.

El Maresme, nº 121. Del 9 al 15 de maig de 1980.

La planificació sexual individual

"La guerra entre els sexes és tan antiga com la guerra entre les classes socials, però es presenta en formes més complexes perquè els homes han tingut i tenen necessitat de les dones, no només com a bèsties de treball, sinó també com a mares, amants, conhortadores".

- Erich Fromm en "Tenir o Ésser ?". Editorial Claret. Barcelona, 1980.

L'home i la dona necessiten una plena llibertat sexual fonamentada en un coneixement clar del funcionalisme dels seus cossos, disposant d'una anàlisi objectiva dels seus sentiments i de la flexibilitat mental obtinguda a través de la seva pròpia sensibilitat. Però tot això vol dir desterrar la ignorància, foragitar les supersticions mítico-religioses i analitzar el fet humà desproveint-lo d'interpretacions metafísiques i de la deformació originada pel manteniment d'unes lleis arbitràries i desiguals.

Cal observar com a fenomen ben curiós al nostre país (no és pas l'únic) el fet de parlar primer d'una "planificació" familiar abans de tractar amb profunditat la necessitat d'una "planificació" sexual individual. De fet, però, l'intent de donar una base sòlida a una "planificació" sexual individual suposa desplegar uns mitjans informatius i clarificadors de la sexualitat sense embuts ni vaguetats; comporta trencar motllos ben establerts i fer trontollar tot un "status" social, en el qual l'home es troba en una situació de privilegi sobre la dona.

Hem de veure que si existís una real i ben definida personalització humana a nivell sexual, l'anomenada "planificació familiar" no tindria raó d'ésser, puix el grau de conscienciació i d'informació de l'home i de la dona faria del tot innecessari parlar de les conseqüències d'un "fer l'amor" amb plena llibertat i responsabilitat. Tanmateix, establir una "planificació familiar" sembla deixar com a fites obligades "per se" la família i els fills, quan des d'una òptica científica sexual cal primer una definició individual de la pròpia sexualitat. Les conseqüències de la relació heterosexual podran ésser els fills o no i les característiques anatòmiques dels genitals femenins poden propiciar el fet de la maternitat, però no pressuposen gens ni mica l'existència d'un fatalisme biològic cap a la maternitat.

L'home i la dona haurien de disposar de les mateixes

possibilitats i facilitats per a poder crear, sense cap domini ni privilegi de l'un sobre l'altre, la seva aventura humana partint d'aquella "essencial llibertat" de què parlava Sartre. Això seria un primer pas per a fer una nova societat, però avui no s'albira cap interès concret a fer-la possible.

Des d'aquesta perspectiva, l'anomenada "planificació familiar" no fa altra cosa que posar un pegat a una situació humana mai no encarada amb valentia fins les seves arrels, en el decurs de la nostra civilització occidental.

El Maresme, nº 123. Del 23 al 29 de maig de 1980.

L'estètica de la sexualitat

Després, sobtadament, em llanço al seu damunt. Ell es desperta en els meus braços i no pot incorporar-se perquè jo no cedeixo mica. Llavors hi renuncia, i riu i m'abraça. I d'aquesta faisó juguem tota la nit".

- Pierre Louys, en "Petits poemes de Bilitis". Biblioteca "Univers", vol. 37.

És possible que cada vegada més, ens allunyem del ressò humà en les nostres relacions. I també és possible que la necessitat de la gratificació breu i a curt terme, sia la motivació d'una expressivitat limitada, tot deixant de costat la tendresa d'un mode de fer suau i sense pressa. Cal només observar com la societat consumista ha anat donant uns "models eròtics" als quals poder referir la nostra espontània expressió amorosa. Evidentment no és altra cosa que un intent de fer recaure en la genitalitat, el "resultat pràctic" de la nostra sexualitat.

Malgrat els tecnicismes fotogràfics i la varietat d'ambients sofisticats, l'expressió "genital" que pretén substituir l'expressió "sexual", no pot fer oblidar que, en les experiències vivents afectives amb expressió genital, hi rau la persona i els seus trets psico-dinàmics. Des d'aquesta òptica, no ens ha de sorprendre gens que les dificultats d'una personalització creativa hagin fet factible l'acceptació per a molts d'una rara i dubtosa estètica genital comercialitzada quasi de forma "standard". I en aquest sentit tota la iconografia manipulada tendeix a cercar colors,

objectes, vestimentes i àdhuc acords musicals per concretar una ambientació falsa que es presenta com assequible. Però això sí, amb un tribut sinistre: la devaluació de nosaltres mateixos i de les espontànies actituds personals. S'ha entès que a estones ens resulta difícil pensar i que optem per les coses més fàcils.

Per sort, tant l'home com la dona, bé conscientment o inconscientment en l'expressió sexual, hem de refiar-nos de les nostres possibilitats partint de la nostra realitat orgànica, amb la vibració d'uns sentiments dinàmics, tot comprovant que la veritable estètica sexual recau en una autenticitat psico-afectiva i no pas en el color d'uns llençols ni en la distribució d'uns objectes decoratius. Una cosa és crear el nostre ambient, tot partint de nosaltres mateixos i l'altra ben diferent creure que hem de viure en un ambient que s'ha pretès configurar com a realitat estètica indiscutible. Cal dir tanmateix que, quan l'expressivitat sexual és poc consistent, la necessitat de recórrer a elements "ambientals" esdevé del tot inevitable. Quan l'amor se sent de debò i fa lògica l'expressió sexual, l'ambient no compta per res; en tot cas, és anècdota més o menys divertida.

Per això, el coneixement clar i detallat dels trets funcionals dels nostres cossos en un fer l'amor vibrant, ens donaria la llibertat expressiva necessària per a viure amb autenticitat el nostre sentiment, fugint d'actituds errònies.

Aleshores, la dubtosa estètica genital (sexual no, per favor) oficialitzada gairebé en revistes i films, esdevindria un convencionalisme més. I un mite menys.

El Maresme, nº 132. Del 29 d'agost al 4 de setembre de 1980.

Recordatori d'un onze de setembre

"...Car sóc també molt covard i salvatge/ i estimo a més amb un / desesperat dolor / aquesta meva pobra, / bruta, trista, dissortada pàtria".

- D'"Assaig de càntic en el temple", de Salvador Espriu.

No és pas l'hora d'escoltar himnes triomfals ni de creure que som descendents d'una nissaga d'herois; ni de parlar d'una ètnia fantasmagòrica, ni de referir-nos a una història sense conèixer-la

massa. Ni tampoc és l'hora pels sentimentalismes vagues, buits de contingut concret i que sorgeixen sense un estímul proporcionat. Potser ens trobem en un temps en el qual s'imposa la necessitat d'una anàlisi individual, feta amb molta valentia i objectivitat si volem parlar d'una pàtria dinàmica; és a dir, d'una col·lectivitat conscient del seu agrupament en un marc geogràfic concret. Per a entendre si vivim de la manipulació sentimental d'ella o lluitem per afavorir una presa de consciència col·lectiva.

Tanmateix, sense una presa de consciència individual responsable i compromesa, basada, enmig d'altres coses, en el coneixement d'uns fets històrics pretèrits i en la comprensió de la realitat històrica present, el concepte pàtria esdevé un mot sense cap contingut clar. S'ha d'observar que, el sentiment de la pàtria, sorgeix de la persona amb més o menys força però no sorgirà mai a través d'una imposició política violenta o coactiva.

No s'hauria de viure romànticament de cap temps històric passat ni treure'n una rendibilitat coercitiva. Caldria tenir en compte els diversos elements que configuren les actituds humanes en qualsevol gesta, a fi de no caure en mitificacions deformadores de la seva gènesi. S'han de conèixer bé els aspectes sociològics, la situació econòmica, l'estat cultural d'una idea sentimental (força inútil la majoria de les vegades) a un criteri racional generador d'accions conseqüents i positives. En aquest sentit, la lectura pacient de "Catalunya dins l'Espanya moderna" de l' historiador Pierre Vilar, ens permet copsar la desigual transcendència de l'onze de setembre del 1714 en les comarques del nostre país i en les diferents classes socials. Certament, l'estudi de Pierre Vilar és molt exhaustiu i s'estén als camps de l'economia, del comerç, de les explotacions agrícoles, del procés demogràfic... en resum: una visió molt documentada, vàlida per a conèixer les facècies de tot un poble sota uns canvis polítics o administratius, i els esforços de les classes prepotents per a mantenir el seu poder.

Sembla arribat el temps de pensar on fineixen les necessitats del nostre Jo i on rau el sentiment de col·lectivitat d'aquest Jo. Per a fer aquesta consideració no cal cap bandera concreta. Adquirida una identitat, potser la faríem després.

El Maresme, nº 134. Del 12 al 18 de setembre de 1980.

La plataforma impossible

"Si l'home vol retrobar una idea de l'home i sostreure's a l'esclavitud en la qual ha caigut, ha d'ésser conscient que és home, i per arribar a aquesta consciència ha d'abandonar una vegada per sempre l'acció per la contemplació".

-Alberto Moravia: "L'home com a finalitat". Col. "La mirada". Aymà S.A. editora. Barcelona, 1968.

El Sistema ens ha fet difícil poder aturar-nos a pensar, ja sia sobre nosaltres mateixos com sobre les coses que ens envolten. S'ha obstruït -i se segueix fent- l'adquisició intel·lectual fàcil de poder elaborar un procés racional coherent. Flota en la col·lectivitat una mena d'acceptació inconscient de la mediocritat i de la irracionalitat. Alhora, la frivolitat ens espera sempre amb els braços oberts, i amb gratificacions superficials si sabem deixar de raonar.

Hom hauria d'observar que la progressiva pèrdua de les conviccions personals, tot adoptant unes actituds pragmàtiques rendibles, sembla respondre a la desorientació creixent entorn al sentit de la vida pròpia. Certament, l'augment imparable de les dificultats econòmiques i professionals fa que, cada vegada més, sembli del tot lògic deixar-se d'abstraccions mentals i "anar al gra", que vol dir enfortir sòlidament l'economia individual. Si aquest criteri opcional i, a estones exclusiu de la persona, coincidís en una etapa postbèl·lica, fóra ben lògic, car la supervivència en circumstàncies extremes exigeix mutilacions importants de la personalitat humana. En aquest sentit, algunes característiques socials del nostre país en l'actualitat, ens fan recordar situacions molt concretes de la postguerra italiana, molt ben descrites per Curzio Malaparte. Però que tot això esdevingui com a fenomen evolutiu d'una situació psicosocial regressiva, és força greu.

Tanmateix, no ens ha d'estranyar gens que el contingut ideològic del consumisme capitalista afavoreixi més el "fer" que no pas el "pensar", tota vegada que hi ha ben establerta la predisposició mental a veure més concreta l'acció que no pas el pensament. No oblidem, per altra banda, que en la conjuntura històrica actual s'està fent passar l'astúcia per la intel·ligència; la verbositat estratègica per l'exposició clara d'unes idees. A més a

més, s'està difonent la fórmula màgica per a "no pensar": l'atordiment de noves sensacions, de noves experiències i de nous comportaments sense una anàlisi prèvia. Es a dir: l'esbojarrament d'un *fer*, la fugida d'una identitat, a fi d'estalviar-se les conseqüències d'un *pensar* responsable.

La resultant grotesca és que en aquest parany no hi ha possibilitat de trobar els elements sòlids per a combatre el Sistema i s'esdevé més esclau que abans.

Ens resta pensar que és possible encara trobar elements imaginatius nous que, sorgint de la persona, facin possible la seva definició dinàmica.

El Maresme, nº 136. Del 26 de setembre al 2 d'octubre de 1980.

La xafarderia sexual

"...Quina follia és aquesta d'exposar a la llum del dia allò que la nit amaga, i de contar en públic els actes que fas en secret? La meretriu, que està a punt de lliurar el seu cos al primer romà que arriba,allunya abans el públic fent córrer el pestell".

- "Amors" (III, 14). P. Ovidi Nasó. Fundació Bernat Metge. Barcelona, 1971.

En el context de la complicada realització personal, s'observa amb freqüència l'existència d'un fenomen ben curiós quan es perd la coherència entre allò que es pensa i allò que es fa, entre allò que hom desitja i allò que hom té. Aquest fenomen consisteix en una imperiosa necessitat visceral de difondre les experiències sexuals individuals, fonamentada en una malentesa comunicabilitat i gairebé sempre a esquenes de les persones que hi han participat. Psicològicament, aquesta actitud es pot interpretar com l'afirmació subconscient d'un protagonisme frustrat, i posa en evidència la superficialitat d'un amor i la inconsistència d'una amistat, per una banda; i per l'altra banda, la immaturitat del propi procés psico-afectiu.

A la vegada, la recepció d'aquestes informacions sol recaure en unes mentalitats diverses i complexes que propaguen allò que han escoltat. La transcripció oral successiva deforma els fets i se'n deriven a la fi unes consideracions frívoles, gratuïtes i pedants

que pretenen passar com unes opinions autèntiques d'una "sinceritat progressista" deslliurada de prejudicis, quan en realitat constitueixen els ingredients típics de la més elemental xafarderia, que és un tret cultural característic dels agrupaments humans més desenvolupats.

Tanmateix, la conseqüència d'aquest conjunt de confidències morboses és l'empitjorament de la comunicabilitat. En aquest sentit, no ens ha d'estranyar gens que a l'inici dels anys 80 tingui plena vigència l'obra cinematogràfica del realitzador italià Antonioni en la dècada dels anys 60, en films tan suggestius com "II deserto rosso" (1963) i "Blow Up" (1966), tot descrivint la crisi de sentiments i la incomunicabilitat com a testimoni, segons en Lahosa, del món burgès del neocapitalisme.

Cal reconèixer que, quan l'amor batega de debò, les incidències de l'expressivitat sexual entre els amants són viscudes en el marc d'una intimitat espontània recíproca, sense necessitar cap mena de publicitat ni de difusió xafardera; no pas com a mecanisme de defensa d'ells, sinó més aviat per entendre que el contingut de la llibertat expressiva sexual és inherent al fet de la sensibilitat humana, que els permet copsar la importància de la realització personal en les manifestacions amoroses que es poden bescanviar.

Quan l'expressivitat sexual s'estableix de forma superficial és quan sorgeix de forma necessària la seva divulgació a dojo, a fi que tot un auditori més o menys frustrat o fracassat sexualment pugui àvidament conèixer, celebrar, comentar i envejar fins i tot el comportament genital dels altres.

El Maresme, nº 138. Del 10 al 16 d'octubre de 1980.

La parella, una estructura?

Amb afecte a l'Anna Sans, tenint present unes converses en les quals palesà el seu interès a poder fer una anàlisi objectiva de la responsabilitat personal en la definició de la parella.

Resulta fals treure conclusions generalitzadores, vàlides per a tothom, partint de les experiències vivents individuals, quan s'analitza una determinada forma de convivència com és la parella. Justament, un dels incentius de l'aventura humana és el

fet de la impossibilitat d'ésser idèntics. I amb això s'hi aplega l'esforç constant per a establir una comunicabilitat duradora, tota vegada que l'evolució psico-afectiva de cadascú no coincideix mai del tot en el fet de la parella. Naturalment, aquest esforç no ha d'ésser mortificant ni imposat, sinó la resultant d'una espontània actitud conscient.

D'antuvi, cal veure que la parella no es pot improvisar ni considerar com una situació incerta en la qual "ja farem segons allò que trobem". Ni molt menys no és una fusió de dos éssers a nivell psicoafectiu en una realitat humana, diferent de les seves pròpies individualitats. Precisament, la crisi d'aquesta modalitat de convivència es dóna més en aquells que accepten com a real allò que constitueix la mitificació de la parella; entre els qui creuen que és un recíproc bescanvi de renúncies, gustos, idees i afeccions distractives per tal de mantenir una harmonia i una pau entre els dos, tot sentint-se "condemnats" a viure en un constant "estirar" i "afluixar", segons calgui.

S'ha de tenir ben clar que viure en parella no vol pas dir despersonalitzar-se l'un en benefici de l'altre; ni sotmetre's, ni establir un domini, sinó més aviat: conviure dues persones amb la seva pròpia definició personal individual i, coincidint en uns trets vitals, reconèixer com a necessària aquesta convivència per a la realització personal. D'ací deriva la gran dificultat de cristal·litzar el viure en parella, ja que és del tot necessari un clar coneixement d'un mateix i sentir que no s'ha de fer responsable l'altre de la pròpia evolució psicoafectiva. A més a més, establir una relació existencial de parella a partir d'una afectivitat necessitada d'una expressivitat sexual, com a motiu primordial o únic, suposa deixar de costat altres aspectes de la personalitat dels dos, que més o menys tard sorgiran amb força i poden evidenciar la fragilitat d'aquella unió.

Cal assenyalar també que la consistència de la parella no radica pas en l'entusiasme "a priori" d'aquesta convivència, per més vibrant que sia la motivació d'ella, sinó que és la resultant d'un llarg procés de definició evolutiva dels dos, sense interferències recíproques. Quan falla el procés evolutiu humà a nivell de la realització personal lliure, és quan la situació dels dos esdevé insostenible i la convivència deriva cap a la constitució d'una estructura opressiva i, a estones, demencial.

Tanmateix, s'ha de recalcar que el fet de constituir una parella no és pas actualitzar una estructura preestablerta, sinó endinsar-se

en una possibilitat de convivència humana que demana molt poca frivolitat i sí molta responsabilitat conscient.

El Maresme, nº 140. Del 24 al 30 d'octubre de 1980.

La realització personal

"...I escoltar-se un mateix és tan difícil, perquè aquest art exigeix encara una altra habilitat, rara en l'home modern: la de restar sol amb si mateix".

- "Per una ètica humanística". Erich Fromm. Ed. 62, col·lecció "biblioteca bàsica de cultura contemporània". Barcelona, 1965.

De fet hi ha vocables i frases fetes que han sorgit en un moment concret, i que en passar els anys s'han anat vulgaritzant tot perdent el seu significat genuí. I és que allò que podia ésser motiu de preocupació autèntica en uns anys determinats, al cap d'un temps pot ésser ignorat per les noves generacions. No oblidem que tota etapa històrica predisposa a una forma de pensar i a cercar formes noves de convivència. En la dinàmica psicosocial no hi ha res etern ni immutable.

Justament i de forma ben clara, l'anomenada realització personal que va definir la motivació fonamental del progressisme autèntic en la dècada dels anys 60 i primera meitat dels anys 70, no és pas un concepte artificiós ni superficial, sinó que suposa un interès concret pel fet de la vida individual. I, precisament, l'originalitat d'aquesta pretensió individual recau en el fet d'acceptar la vida com un espai de temps marcat per un inici i per una fi, tot deixant de banda les qüestions metafísiques del "més enllà" de la mort. Certament, la filosofia existencial que li donà suport fou el coneixement de Sartre (vegi's EL MARESME n. 119, a la pàg. 22: "Sartre i la filosofia de l'existència"). Va prendre corporeïtat la necessitat de saber per què fem les coses, prescindint dels resultats gratificadors, i conèixer ben bé si en allò que fem hi ha la nostra forma de pensar i la nostra forma de gaudir l'ús del nostre temps, tot sentint-nos coherents amb el pensament i l'acció.

Mirant de trobar el sentit a la vida, la realització personal no significa pas viure gestes heroiques ni molt menys assolir

plataformes sòlides a partir d'un mode de fer "quasi perfecte" o "transcendent". Ni ha significat mai l'establiment d'unes activitats que, donant una compensació gratificadora, justifiquessin l'encert d'una elecció, ja fos a nivell afectiu o intel·lectual. Parlar de realització personal, tanmateix, no és parlar d'èxits ni de triomfs, sinó d'una coherència humana a nivell individual, que no reconeix cap formulació ni general ni particular per a la seva adopció, i que a la vegada no necessita de cap reglamentació religiosa ni estructural per a la seva existència. Requereix, d'entrada, la consideració de la persona com a persona en el si de la col·lectivitat.

Tot pensant en la realització personal, es dóna consistència a la necessitat de l'espontaneïtat conscient, a un viure sense esclavatges, i a la identificació de les nostres incoherències, per tal de trobar un sentit a la nostra existència. Al mateix temps, s'actualitza la necessitat d'un present dinàmic evolutiu, d'un "mossegar" la vida vibrant que dilueix un fals "demà", ben deformador del sentit de l'existència del temps individual.

El Maresme, nº 142. Del 7 al 13 de novembre de 1980.

La presa de consciència

"... Seguia mirant-lo amb fixesa, com si l'anés descobrint i no l'hagués vist mai, com el veia ara.Creixia en ella una sensació de profund disgust, gairebé de fàstic, d'irritació incontenible".

- Odó Hurtado. "L'Araceli Bru" (premi Fastenrath, 1957). Editorial Xaloc. Mèxic, 1958.

Lamentablement, el Sistema ens ha abocat a viure més de la relació simplista estímul-resposta que no pas de la relació reflexiva observació-anàlisi, tot amagant-nos els efectes caòtics de la ignorància en els nostres actes i en els nostres pensaments. Per això, s'observa com la successió més o menys accelerada dels fets humans i el sorgiment de problemes derivats de situacions imprevistes, predisposa que cadascú atengui més allò que viu que no pas comprengui allò que fa.

I situats ja en aquesta línia receptiva, les coses són admeses com a realitats inamovibles enfront de les quals resta amb

prioritat la reacció emotiva derivada de la manca d'un pensar racional. Quan s'accepta la ignorància sense adonar-se'n, quan es parteix d'unes definicions radicals sense cap anàlisi, els fets vivents són vistos a través d'una òptica ben deformadora del seu sentit. La resultant és un viure superficial que ajuda a mantenir les supersticions i els mites.

Aleshores és quan sembla necessària l'existència d'una codificació restrictiva (a nivell religiós, a nivell polític) i una normativa imposada a la qual referir els nostre actes. I curiosament, quan més s'interioritza la ignorància, més es veuen justificades les normes restrictives i canalitzadores del comportament humà.

Però quan en el decurs d'aquest mode de viure sorgeix una situació conflictiva, que obliga a aturar-se a reflexionar, si no hi ha un procés raonable prou desenvolupat, l'actitud personal esdevindrà marcada ja sia per una covardia o per una precipitació incoherent o bé per una possible reacció emotiva totalment desorbitada. La despersonalització pot ésser, en definitiva, el resultat del conflicte.

Tanmateix, si hi ha un procés mental analític i observador de la realitat, la sensibilitat personal s'aguditzarà enfront una eventual situació límit (que obliga a pensar de forma inevitable), mentre tot allò que podia romandre silent en la psicoafectivitat individual farà prendre clara consciència de la situació, impel·lint a una actitud valenta i decidida que, segons en quines circumstàncies, pot arribar a capgirar del tot una postura enfront la vida, acceptada com a vàlida fins aleshores.

S'ha d'assenyalar que la presa de consciència pressuposa un més o menys llarg procés mental lògic i valent, i que possibilita l'encarament vigorós contra tot allò que s'oposa a la llibertat individual i obstrueix la realització personal. I que, conseqüentment, posa en marxa una actitud nova ben definida.

Sense ignoràncies, la persona desfà els mites que empresonen la llibertat, possibilita la sempre necessària presa de consciència i pot actualitzar, de forma ben vibrant, el seu dinamisme psicoafectiu.

El Maresme, nº 144. Del 21 al 27 de novembre de 1980.

Les emocions racionalitzades

"Les emocions fan la vida interessant i ens fan sentir importants.Des d'aquest punt de mira són l'element més valuós de l'existència humana. Però quan intentem de comprendre el món tal com s'esdevé en filosofia, són més aviat un destorb".

- Bertrand Russell: "Iniciació a la filosofia". Ed. 62, col. "bbcc". Barcelona, 1965.

Caldria observar de quina manera, en el context de la civilització occidental, s'ha afavorit constantment la definició del món emotiu, diferenciant-lo del món de la racionalització en les qüestions psico-afectives, com a dues realitats antagòniques enfront les quals s'opta per una o altra d'entrada, o bé se n'ha d'admetre una quan l'altra ja ha demostrat el seu fracàs. Certament, quan s'estableix de forma conscient o inconscient la tria d'una d'elles, no es fa altra cosa que limitar la possibilitat expressiva de la persona, abocant-nos a la submissió ancestral de la comptabilització d'actes erronis que poden motivar un sentiment d'inferioritat o de penediment.

I és interessant observar que en les qüestions de l'amor s'ha fet creure que és més propici el món emotiu que no pas el món racional. És a dir: s'ha configurat com a més autèntica l'expressivitat esbojarrada que no pas l'expressivitat racionalitzada, per a definir l'existència d'un amor. Fins i tot és acceptat gairebé per tothom que la mostra d'un amor vibrant consisteix en la manifestació exaltada i incoherent que posa de manifest la persona, quan li és negat l'amor d'aquella a qui estima. I s'arriba a considerar com a reacció ben lògica l'actitud més estrafolària.

Però l'experiència vivent situa les coses en el lloc adequat a través de conflictes i enrenous, i quan la persona comença a entendre que el raonament no es desdiu de l'amor més vibrant, sinó que poden anar junts i originar una expressivitat afectiva recíproca ben exultant és quan s'evidencia el mite institucionalitzat de la fragmentació de l'ésser humà. Conseqüentment, s'inicia aleshores el procés de reconèixer la pròpia identitat, tot sentint que l'emoció no va sempre lligada a un caire sentimental esbojarrat i aventurer, sinó que pot sorgir de la contemplació reflexiva i serena d'una relació interpersonal.

La difícil adquisició d'una relació harmoniosa món emotiu -

món racional, suposa un progrés autèntic per a la persona, tota vegada que possibilita el reconeixement de la pròpia identitat i determina una personalització dinàmica, afavorint la comunicació interpersonal i afeblint la consistència dels mites.

Quan el pensament deixi de constituir la censura de les emocions, i quan aquestes deixin d'obstruir el procés mental objectiu, el comportament humà assolirà una definició madura que no necessàriament anirà lligada a cap altre temps que no sia el de la presa de consciència.

El Maresme, nº 146. Del 5 al 11 de desembre de 1980.

Les opinions malaltes

"La enfermedad es el lado noctumo de la vida, una ciudadanía más cara. A todos, al nacer, nos otorgan una doble ciudadanía, la del reino de los sanos y la del reino de los enfermos".

- Susan Sontag: "La enfermedad y sus metáforas". Muchnik Editores. Barcelona,1980.

Certament, l'aventura conscient de cadascú a la vida és possible si hi ha salut. Ens hem acostumat a definir-nos comptant amb una fisiologia harmònica i amb l'absència del dolor, trets fonamentals del regne dels sans. Tots els afanys, tota la forma de raonar l'existència i totes les actituds decidides s'aturen quan s'entra al regne dels malalts. Allò que interessa només és fugir d'aquest nou parany, tot veient-lo com un destorb a la dinàmica habitual.

Per a molts, el temps de la malaltia suposa un temps perdut en el qual es deixa de copsar la silueta concreta dels fets vivents, per a deixar pas a una inevitable contemplació de la pròpia realitat individual en unes condicions anòmales, de les quals és necessari sortir-se'n.

Curiosament, en la nostra civilització no s'han donat les pistes adequades per a comprendre el món de la malaltia, sinó més aviat s'ha plantejat com una circumstància vital que cal evitar, combatre i vèncer. I això tot comprovant que, pel fet de néixer, tan lògic és un món com l'altre.

Seguint aquest procés discursiu, el món dels sans hauria de

posseir els elements precisos per saber estar sa però, amb freqüència, la relació s'inverteix i a estones el pas pel món dels malalts suposa adquirir un perfil més concret del món dels sans. I de fet hi ha coses que només es copsen en circumstàncies extremes, en les quals Ies persones es veuen obligades a improvisar un nou comportament. Val la pena assenyalar, tanmateix, que, en molts casos, és el pas transitori pel regne dels malalts el que ens fa entendre alguns comportaments dels qui viuen en el regne dels sans, però difícilment l'estada en el regne dels sans suposa una comprensió per a l'estada en el regne dels malalts.

S'hauria d'observar la necessitat de comprendre tant un estadi com l'altre, com dos estadis successius alternants, més que no pas antagònics, i en els quals l'expressivitat de la persona pot ésser coherent, malgrat les característiques diferents d'aquests estadis.

En certa manera, la possibilitat d'atendre objectivament un i altre món s'inicia quan les radicalitzacions es veuen deformadores de la realitat humana i quan deixem de moure'ns en els paràmetres fixos de la nostra civilització occidental.

Ja no ens hauria de sorprendre gens la paradoxa habitual en aquesta civilització: el sorgiment d'un pensar creatiu i racional en una minoria d'éssers vivents que, contemplats per la gran majoria, s'arriba a opinar d'ells que viuen en un món rar, recargolat, gairebé malalt.

El Maresme, nº 148. Del 19 al 23 de desembre de 1980.

La Rosa dels Vents

"16. Per les raons que segueixen jo sostinc que els atacs es produeixen durant el canvi dels vents, principalment quan bufen vents del migjorn; en segon lloc la tramuntana i, finalment, els altres vents...".

- Hipòcrates: "El mal sagrat", en "Tractats mèdics", vol. I. Fundació Bernat Metge. Barcelona, 1972.

Gairebé des de sempre, l'ésser vivent racional s'ha preocupat per entendre la relació del vincle existent entre el seu entorn i el

seu propi Jo, sobretot quan les observacions dels fenòmens climatològics ajudaven a interpretar l'evolució d'uns trastorns orgànics o encertar la sembra per a obtenir una bona collita.

Durant molts anys s'ha cregut que per sobre del progrés tecnològic de la civilització occidental hi havia la immanència d'un ordre ecològic, que regia la freqüència i la intensitat d'una pluja, o d'unes nevades o d'uns vendavals. Certament, abans de la manipulació de l'energia nuclear, tot fenomen climatològic, per insòlit que fos, tenia una interpretació lògica "a posteriori" i la contemplació d'uns núvols o la persistència d'un determinat vent, esdevenia una observació potencialment precisa d'un encertat pronòstic meteorològic.

Actualment hom pot observar que els "comunicats del temps" la majoria de les vegades constitueixen uns "comunicats per a riure" degut a la inexactitud dels pronòstics. Hi ha alguna cosa que trastoca els plànols de les isòbares i la localització d'una borrasca: o els aparells científics no són prou detectors de la realitat atmosfèrica, o el personal cada vegada està més distret o els càlculs matemàtics són erronis.

O més aviat, hi ha algun nou element a l'atmosfera que no es capta o no se'n pot parlar i que ha capgirat l'evolució natural de la fenomenologia climatològica.

Tal com han anat els fets, quan en la dècada dels anys 60 Joan Baez feia vibrar la cançó de Malvina Reynolds "What have they done the rain?" i que fou adaptada al català per en Ramon Casajoana i Xavier Oliveras ("Clams per la pau". A 4V-5), la pregunta "a la pluja què li heu fet?" esdevenia una denúncia consistent i un trist presagi. I tal com van les coses, a l'inici de la dècada dels anys 80, caldrà afegir al comunicat meteorològic la informació real sobre el grau de contaminació radioactiva de l'atmosfera, per a deixar de riure cada vegada que escoltem o llegim les prediccions del temps.

Tanmateix, cal pensar que en aquesta dècada dels 80 s'haurà d'iniciar la confecció d'una nova rosa dels vents, que arraconi la que hem conegut o tenim gravada en algun plat de ceràmica de La Bisbal o en algun cendrer, com a recordatori melangiós d'una situació natural malmesa pels interessos financers d'una política concreta.

Trencada l'antiga rosa dels vents, la nova serà més tecnificada, gens poètica però molt més real tota vegada que es tindrà en compte la radioactivitat incontrolada, inevitablement lligada a

l'explotació de l'energia nuclear.

Cal recomanar el coneixement de les instal·lacions nuclears existents en tot l'Estado Español.

El Maresme, nº 150. Del 9 al 15 de gener de 1981.

La dialèctica de l'engany

" - I què esperes trobar-hi, Lew?

- No ho sé, però és molta cosa la que pots descobrir si busques la veritat...".

- James Had-ley Chase: "Els culpables tenen por". Ed. 62. Col·lecció "La cua de palla" n. 61. Barcelona, 1968.

Possiblement s'haurà d'escriure a la dècada dels anys 80 un tractat envers la mentida i la seva utilització pràctica en la societat de consum. I alhora, s'haurà de fer una estadística dels resultats positius i negatius d'aquesta actitud al llarg de la dècada dels anys 70. Però l'enquesta que es posi en marxa per recollir dades tindrà sempre el dubte de si s'ha elaborat dins la veritat o dins la mentida. I és que ja s'han esborrat gairebé del tot les línies frontereres entre una cosa i l'altra.

Actualment la veritat esdevé una connotació impertinent, ofensiva i ingènua, mentre la mentida s'ha convertit en una mena d'estratègia elegant, una actitud lògica ben natural i excel·lent defensa a la impertinència dels tafaners. He de reconèixer avui l'agudesa racional d'una amiga meva que fa uns anys era ben autèntica quan em deia, tot cercant la seva autenticitat: "Sabes lo que te digo?... Es mejor evitar que te pregunten a tener que recurrir a la mentira, que siempre es una cosa desagradable de decir". Sense ella saber-ho sintetitzava com mai el conflicte entre allò que era una estructura social despersonalitzada, convencional, i la necessitat de mantenir una intimitat personal autèntica que fos inatacable. Certament hi ha preguntes que exigeixen una mentida, quan ha fracassat el diàleg i la comprensió.

De forma ben pregona, el recurs de la mentida és gratificador a curt termini i la sinceritat espontània esdevé més un inconvenient que no pas un encert en el si de la nostra civilització occidental

actual. Des del punt de vista psicològic, la mentida sorgeix com una formulació necessària quan fracassa l'intent d'ésser acceptat cadascú en el seu propi context ideològic i psicoafectiu i quan hi ha incompatibilitat de mentalitats; és a dir: a estones per a poder sobreviure i definir-se cal el silenci d'un mateix o la disfressa dialèctica. Es digui mentida o cinisme, és igual.

Òbviament, si cadascú sap que en el joc de la comunicació interpersonal hi ha un espai clar per la mentida quan calgui, no hi ha cap trastocament seriós en les relacions humanes... només es tracta de conèixer-nos ben bé tal com som i de saber per quins motius no podem expressar-nos fidelment del tot. Els grans conflictes de la psicoafectivitat es donen quan hi ha una situació desigual en la qual un parla d'allò que té com a veritat i l'altre creu que ha de recórrer a la tergiversació dels fets com a actitud prudent i lògica d'una defensa personal per evitar decepcions depressives.

I és curiós: la mentida no té raó d'ésser i no existeix quan hi ha una comprensió recíproca i uns propòsits coincidents; quan hi ha una flexibilitat ideològica i una mentalitat receptiva al mode de fer espontani de l'altre.

El Maresme, nº152. Del 23 al 30 de gener de 1981.

El retrobament possible

"Jo crec que els motius ètics i religiosos, tot i els esplèndids sistemes imaginatius als quals han donat origen, han estat en definitiva un obstacle per al progrés de la filosofia..."

Bertrand Russell. "Misticisme i Lògica". Ed. 62, col. "Llibres a l'abast". Barcelona, 1969.

Potser sí que haurem de coincidir tots en la possibilitat de saber-nos reconèixer quan els mites s'hagin enderrocat. O quan cadascú pel seu costat i amb les seves forces, els haguem fet fonedissos. Certament, ja no importa pas massa tot allò que poguérem viure separats, si, en refer la comunicació al cap d'uns anys, la veu té el ressò suggestiu de la tendresa per l'altre i la mirada recíproca esdevé nítida com abans. I és curiós poder també coincidir a donar als records la mateixa dimensió afectiva

quan retorna el diàleg.

Cal tenir en compte que l'amor quan s'origina i es desplega de debò passa per uns estadis lògics i dinàmics que li dóna consistència i que ni el pas del temps no pot esborrar. I en tot cas, quan sorgeix la ruptura imparable, és un dir "adéu" a un temps coherent, definit i que pot restar com un record més o menys mortificant o entristidor. O bé restar com una etapa de plena realització psicoafectiva d'un ahir vibrant.

En certa manera l'equilibri intern en el pla psicoafectiu esdevé quan la nostra experiència vivent actual no enyora les coses viscudes en un passat més o menys llunyà, quan no es confonen les veus ni la pell i ens sabem submergits en un procés evolutiu constant.

Tanmateix, en les condicions difícils per a la realització personal que ofereix la nostra civilització occidental, no hi hauria d'haver lloc per a l'exclusivitat afectiva transformada en una situació emotiva, apriorísticament eterna. Cal veure que hi ha una profunda inadequació entre allò que som i allò que voldríem com a realitat inamovible.

Curiosament, en el pla dels sentiments partim a estones de mites no analitzats i hem de fer-nos càrrec més endavant de les complicacions derivades d'una plataforma falsa, donada com a autèntica pel Sistema. Només quan hom és capaç de reflexionar sobre si mateix i necessita trobar l'equilibri intern, és quan queda clar que cada procés afectiu té un temps propi de realització evolutiva i no necessàriament lligat a un concepte de realització absoluta definitiva.

I en la incertesa de la vida, retrobar-se no vol pas dir tornar a fer un camí interromput o partir de reviscolar uns records, sinó més aviat poder establir una comunicació sense recels ni retrets, amb plena autenticitat i partint de les experiències vivents individuals en paranys ben diferents.

Justament, una de les possibilitats expressives de la persona és la de viure sense sentir-se empresonada en coses ja finides... cal, però, tenir la genialitat de sentir la vida com un aprenentatge inacabable.

El Maresme, nº154. Del 6 al 12 de febrer de 1981.

La funció eròtica

"Con una rabia incomprensible, una fracción notable de pensadores se ha ingeniado e ingenia todavía en querer reducir la actividad psíquica del hombre a la prisión del determinismo, de donde justamente ella le ha permitido salir".

- Dr. Gérard Zwang: "Enciclopèdia de la función sexual" (2 vols.). Ed. ATE. Barcelona, 1980.

La crisi actual del pensar objectiu i conscient no és més que un aspecte parcial de la crisi global de la personalitat i que encara no ha arribat al fons del tot. Certament, les exigències personals d'adoptar una actitud decidida enfront la vida s'afebleixen cada vegada més, i de forma progressiva, es retorna a l'adopció de models socials antics plens d'una "moral convencional" vigent per a tothom... fàcil de vulnerar. Cada vegada més, fa por l'actitud personal valenta, conflictiva, encarant-se amb les estructures socials.

La funció eròtica, inherent a la definició de la persona i malmesa pels condicionaments religiosos i socials, es ressent de l'actual crisi de la personalitat. I de forma increïble, s'està assistint en alguns sectors de la població jove a un progressiu procés psicològic de retorn a unes formes inhibitòries genitals, sota el sofisme justificador d'un transcendentalisme expressiu. El desconeixement de la funció eròtica pels integrants d'unes generacions trencades, com a funció necessària de la persona que cal conèixer bé i saber viure, és lamentable però lògica. Allò que configura una perspectiva negra a aquesta dècada dels 80 és precisament la possibilitat d'accentuar-se la manca de vibració pel coneixement de coses que afecten la mateixa personalitat.

I, en la sexualitat, no es pot mai partir de la pròpia experiència per a definir-la. Cal el coneixement d'allò que sentim i d'allò que necessitem. I no es pot incloure la funció eròtica dins el concepte de la funció reproductora; les dues funcions tenen unes finalitats ben diferents. Tanmateix, el Sistema està afavorint el confusionisme conceptual d'aquesta funció elemental de la persona fent servir l'anomenada pornografia, que no és més que un invent semàntic sense una definició precisa, però, de la qual, hom ja n'ha acceptat el mot, donant-li una explicació individual més emotiva que racional. I en aquest sentit, la repetició, en les noves generacions, de problemes personals derivats de la

ignorància sexual, no fa altra cosa que anar mantenint l'"status" social inamovible, reforçant el mateix Sistema.

S'ha de dir que, enlloc d'intentar explicar i donar les dimensions precises de l'erotisme espontani, realitat científicament estudiada, cada vegada més es pretén institucionalitzar l'erotisme dirigit, com a única realitat expressiva genital. Per altra banda, mentre hi hagi la persistència de les consideracions moralistes sorgides d'una mitologia religiosa que pretenguin ordenar, prohibir i "orientar" el comportament genital dels humans, en coincidir amb la ignorància sexual, la funció eròtica restarà totalment una entelèquia, més pròpia dels bordells que no pas un conjunt d'elements imprescindibles per a la realització personal.

El Maresme, nº160. Del 20 al 26 de març de 1981.

El silenci, altre vegada

''L'ésser més íntim de la persona pot romandre de fet informulat en moltes situacions. Sabrem, doncs, de la seva "naturalesa" només quan la situació objectiva li permeti de manifestar el seu ésser total".

- Xavier Rubert de Ventós: "Teoria de la sensibilitat". Ed. 62, col. "Llibres a l'abast". Barcelona, 1968.

El fet quotidià suposa gairebé sempre el desplegament d'una energia vital limitada i, de no sorgir cap imprevist, una reiteració successiva de situacions desproveïdes d'incentius nous. La rutina seria la resultant d'aquest mode de viure, que de forma ben evident pot arribar a fossilitzar la dinàmica de cadascú, quan no hi ha un estudi seriós de la pròpia activitat. No és pas el mateix acceptar la rutina com a necessitat real sorgint de les pròpies possibilitats individuals, que patir-la com a imposició d'unes estructures polítiques, més prepotents que la pròpia gestió personal.

De fet, si l'acceptació del fet quotidià suposés una realització personal, ni la rutina ni les situacions repetides no serien gens ni mica un dogal insuportable; ni la personalitat en resultaria malmesa. Allò que passa però, és que ens adonem dels passos

cronometrats, de les hores ocupades, quan hi ha alguna circumstància insòlita que trenca la regularitat i potser monotonia de les nostres hores. Psicològicament, habituats a uns reflexos condicionats (que fan pensar en Pavlov) i a una activitat idèntica en el decurs dels dies, l'autèntica expressivitat personal roman mig adormida i, sense saber-ho, en cada circumstància no podem donar la definició precisa de la nostra psicoafectivitat. Només quan hi ha el terrabastall d'un imprevist, és quan a estones pot emergir l'impuls vigorós de tot allò que som i no hem pogut expressar abans.

Cal assenyalar el perill d'aquesta expressivitat mig adormida, quan ens trobem, de cara a cara, amb un fet important. La rutina costa molt de trencar, sobretot si ja l'hem incorporat com a realitat indiscutible en la nostra vida. No ens enganyem: massa acostumats a cremar hores sense color ni vibració, podem oblidar les nostres possibilitats reactives, que poden ésser genials.

En un aspecte molt concret, si al costat de la rutina no hi ha el desenvolupament dinàmic de la nostra personalitat, és difícil poder donar la dimensió precisa d'allò que podem fer i tenim ganes de fer. Això suposa saber entendre on s'inicia la nostra responsabilitat professional i on s'inicia la nostra definició personal, que són uns estadis de presa de consciència no pas necessàriament lligats. I cal tenir els ulls ben oberts per impedir que la rutina esmicoli la nostra vitalitat.

En definitiva, i de cara a una dècada molt fosca, potser sí que cal anar pensant que ens hem d'espolsar l'adormiment d'allò que som, treure'ns les teranyines mitificades de la nostra història i copsar que ara necessitem més intel·ligència malgrat ens suposi més silenci.

El Maresme, nº162. Del 3 al 9 d'abril de 1981.

Primaveral-81

Escoltàvem forts / arguments del sabre / el meu poble i jo./ Una tal lliçó / hem hagut d'entendre / el meu poble i jo. / ... Ens alcem tots dos / en encesa espera, / el meu poble i jo".

Salvador Espriu a "les cançons d'Ariadna". Ed. 62, "clàssics catalans del segle XX". Barcelona, 1973.

Sense pensar massa en els sants: un Sant Jordi petit i un drac molt gros. Una iconografia medieval ajustada al segle XX, segons el sentiment romàntic o la presa de consciència històrica. Una impossibilitat factible ara. Els colors d'una primavera, esvaïts entorn de la necessitat apressant d'una identificació individual. Unes roses, la majoria d'hivernacles, en les quals haurem de pensar demà. Acostumats a la pressa, podem perdre el sentit de la nostra col·lectivitat i de les possibilitats individuals.

Psicològicament, la mescla d'elements diversos i conflictius suposa una pèrdua de l'eficàcia de la gestió personal. Només l'anàlisi objectiva de la realitat ens pot donar el marc de la nostra acció positiva. I ens cal deixar el recordatori dels colors de les flors i la flaire de la gespa humida... quan el camí estigui fet, si podem tomarem a viure-ho. Avui necessitem el reconeixement honest de la nostra forma de sentir i de pensar enmig del treball de cada dia, i haurem de foragitar el desànim i el cansament per donar consistència a la nostra col·lectivitat, si és que creiem encara en la nostra realització personal.

En la situació actual, la definició íntima i silent de cada un de nosaltres és l'estadi psíquic que creiem bàsic per a iniciar uns altres gestos i potser una altra història. I en aquest indret no hi ha lloc per a caure en l'engany una altra vegada. Reconèixer una ignorància o una ineficàcia o fins i tot una inhabilitat, no vol pas dir acceptar un fracàs, sinó més aviat poder posar en marxa tota una manera de fer diferent, sorgint d'un coneixement concret d'una realitat refusable. Certament, l'enfortiment d'un jo amb vocació a la col·lectivitat és un fenomen humà que necessita molt poc del sentimentalisme i sí molta informació autèntica i objectiva.

Per això, en aquesta primavera els colors gairebé no ens diuen res i hem començat a no mirar massa el pas dels núvols, tot fent una anàlisi del jo, en el silenci i soledat de les hores breus d'un repòs quotidià.

En definitiva, per ésser-hi o no en la dinàmica de la conjuntura històrica actual, ens cal prescindir de formulacions utòpiques prefixades i partir de la comprensió de nosaltres en relació amb el fet històric i social que ens toca viure. Esbrinar si entenem el moment polític actual o no; entendre que necessitem hores de treball anònim i constant més que no pas triomfalismes i manifestacions emotives exterioritzades amb massa ingenuïtat.

I també, saber que podem fer realitat potent allò que l'Espriu en el poema "Indesinenter" admetia com a possibilitat malaguanyada: "... Li hauria estat/senzill de fer/del seu silenci mur/impenetrable, altíssim:/va triar/la gran vergonya mansa/ dels lladrucs".

El Maresme, nº164. Del 24 d'abril a l'1de maig de 1981.

El temps i les il·lusions

"El poble menut pot tenir preferències íntimes per l'una o l'altra de les grans famílies que monopolitzen el país; però els problemes de sobirania, d'independència d'aquest, no el preocupen gaire, i encara, l'opinió d'ells, cas que existís, hauria comptat ben poc".

- Ramon d'Abadal i de Vinyals: "Dels visigots als catalans". Vol. I Ed. 62. Barcelona, 1969.

Algú va dir que viure és un "anar deixant il·lusions". Però crec que és un "anar desmitificant". En l'amor, la força i el convenciment d'ell, cal actualitzar-lo en el moment precís i no deixar per a un demà suggestiu allò que sentim en un avui concret. I en el sentiment, cada vegada més difícil de definir de pàtria, cal posar en primer lloc el coneixement històric que no pas el sentimentalisme iconogràfic de la barretina i de la gastronomia.

Certament, el coneixement de la nostra història ens pot donar la comprensió dels fets actuals, de forma ben provisional. Allò que esdevé mortificant és el fet que no tothom pot partir d'unes plataformes intel·lectuals per abastar els coneixements precisos de la seva col·lectivitat. I allò que és un obstacle seriós al moviment social, és precisament la confusió de conceptes i de coses mig explicades. Evidentment, ací rau l'èxit d'un Sistema. La simbologia d'unes banderes pot ésser comercialitzada fàcilment i ensems constituir un "souvenir" que faci testimoniatge d'unes vacances inoblidables.

La política és l'art de l'encanteri que pot fer veure garses per perdius; trastocar l'ordre lògic de les coses i fer sentir inútil el ciutadà poc intel·lectual. I és curiós; en l'afer del Banco Central

de Barcelona (23-5-81), les explicacions donades són més qüestió de fe que no pas de racionalització. És a dir: creure en allò que es dóna com a versió oficial que no pas en la pròpia imaginació positiva del ciutadà desproveït d'un títol universitari. Però s'arriba al temps de les cireres (recordatori afectuós a la Montserrat Roig) i al temps de les desmitificacions... amb "cultureta" o sense "cultureta catalana". I és d'agrair la manca de l'estètica d'una pistola a la mà, si posa en marxa el "who is who" en el panorama català actual. Aquest "qui és qui", és ben necessari: no estem en el país de l'Alícia.

I no és pas que no ens agradi l'aventura, sinó que abans de perdre bous i esquelles en la contemplació de les cabrioles d'uns polítics votats (ai!), preferim considerar la nostra aventura personal, en les seves petites facècies com a afer important i que no podem menysprear.

I en aquest punt, retre homenatge a una noia de 16 anys, del segon de BUP, que tot parlant de la sexualitat, escrivia. "... pero teníamos dudas, lo que se podria decir "inhibición sexual", pero un día lo teníamos en bandeja: un piso para nosotros solos. Yo al principio dudé bastante, pero pensé "qué puñetas!"; si lo estoy deseando como una loca, ¿por qué no hacerlo? (...) fué algo maravilloso y que nunca se olvidarà".

Y després de tants penjarolls, que no ens vulguin fer combregar amb rodes de molí. S'avisa.

El Maresme, nº170. Del 5 a l'11de juny de 1981.

La plataforma de la llibertat sexual

"El destí que la societat proposa tradicionalment a la dona és el matrimoni. La majoria de les dones, encara avui, són casades, ho han estat, es preparen a ésser-ho o pateixen perquè no ho són".

- Simone de Beauvoir: "El segon sexe" (vol. II) Ed. 62. Col·lecció "bbcc". Barcelona, 1968.

Molt sovint, quan parlem del concepte de la llibertat sexual ho fem a tot un jovent que ha aprés més d'unes experiències sobtades i incompletes, que no pas del coneixement científic

d’aquesta parcel·la de la personalitat humana. Lògicament, la manca del coneixement racional dels fenòmens funcionals dels genitals, els porta a estones a establir unes deduccions errònies i preocupants, quan calia assaborir les experiències vivents sense cap restricció moralista.

Massa sovint, encara, les anomenades "relacions extra conjugals" configuren l’home com a un heroi o com un ésser privilegiat que "sap viure la seva vida", mentre es condemna la dona pel mateix fet qualificant-la de "fulana" o de "puta". I és ben curiós el fenomen: l’home sembla que té "patent de corsari", sense cap entrebanc i la dona està sotmesa a la condemna inflexible en una societat malalta, en una idèntica actitud afectiva sexual, solament pel fet d’ésser dona.

Ho he preguntat moltes vegades i no he obtingut resposta: per què l’home i la dona no poden ésser idènticament lliures en les seves expressions afectives a nivell sexual i tenir la mateixa consideració i acceptació social?

Evidentment, la resposta històrica la conec, després d’haver-la estudiat. També la resposta del cristianisme. Em manca la resposta actualitzada i vibrant de la gent d’avui, que m’ho expliqui a la seva manera, "a mi aire", com diria la Mari Trini. Per a poder saber fins a quin punt el Sistema ens ha malmès a tots, fent-nos perdre sensibilitat i humanitat. I és que quan puguem conèixer les destrosses concretes del Sistema sobre les persones, potser serà quan podrem començar a pensar en la forma eficaç de combatre’l. Malgrat no ens agradi la violència.

Mentrestant, hem de tenir en compte allò que ens pot propiciar la plataforma de la llibertat sexual: l’objectivació dels fets personals, el reconeixement de la nostra pròpia realitat psicoafectiva, la valentia enfront el conflicte estructural, el coneixement clar de la font de les lleis restrictives de l’erotisme natural. Tanmateix, els mites institucionalitzats: el "pecat", la "culpa", el "penediment", aquest "això és bo" i aquest "això és dolent".

Quan puguem establir els fonaments d’aquesta llibertat sexual, entendrem que l’amor és una forma expressiva que va més enllà del contacte de dues pells. I no ens enganyem: la llibertat sexual és la mínima llibertat que podem actualitzar les persones i és l’inici del concepte ample de la llibertat personal. Per això es limita i es pretén confondre, tot fent passar el funcionalisme genital com la resposta sexual.

Per assolir la plataforma de la llibertat sexual hi ha un camí: la valentia personal al costat de la definició psicoafectiva individual conscient. Les estructures occidentals són febles enfront la presa de consciència autèntica.

El Maresme, nº172. Del 19 al 25 de juny de 1981.

"In secula seculorum" (1), de moment

"Sociològicament, la llibertat ha d'ésser considerada com a possible quan un nombre prou variat d'opcions de vida permeten que el subjecte es trobi amb plena responsabilitat d'ell mateix i del seu futur".

- Salvador Giner: "L'estructura social de la llibertat". Ed. 62. Col. "L'escorpí". Barcelona, 1971.

Ens havien d'haver dit abans de finir l'adolescència (i és una tasca a fer, avui) els mestres o els pares, que el procés de la vida suposa una dinàmica imprevisible i que allò que avui constitueix una veritat absoluta, demà pot esdevenir una falsedat ben pregona. I que no és gratificadora la necessitat d'esforçar-se a mantenir una estructura familiar quan no se sent de debò. I que no s'havia de fer una parella heterosexual amb la finalitat de tenir fills, "a priori" d'unes amples coneixences que ens facilitessin la presa de consciència personal. Ens varen enganyar, certament; però no pas amb malícia sinó per ignorància.

El conflicte sorgeix quan els compromisos personals (signant per exemple el contracte matrimonial, sense massa reflexió de les clàusules que l'integren) resten desfasats de les pròpies possibilitats humanes, tot ignorant la realitat i vibració del dinamisme evolutiu de la nostra psicoafectivitat fins que ens trobem enfront una realitat humana nova.

Com a contrapunt sinistre, ens crida l'atenció el paràgraf del comunicat de la Comisión Permanente del Episcopado Español sobre la Ley del Divorcio publicat en "El Periódico" (28-VI-81) a la pag. primera, afirmant: "Lamentamos seriamente la aprobación de una ley que daña gravemente la estabilidad del matrimonio y deja, además, de una manera tan amplia al arbitrio de los cónyuges la disolución del mismo". Bé: la lamentació és lògica

tenint en compte la intransigència religiosa tradicionalment mantinguda durant uns dos mils anys. Tanmateix està històricament fonamentada. Però ens resulta una lamentació rara, desconnectada de la realitat, desproveïda de realitat humana i d'allunyament de la problemàtica de les persones. I a la vegada és una lamentació que posa en evidència el menyspreu a la llibertat individual com a punt de partida per a un redreçament psico-afectiu voluntari i compromès.

Certament, com ja he anat comentant des d'aquesta secció, només el derrocament dels mites tradicionals de la civilització occidental ens poden donar la plataforma per a reconèixer la nostra pròpia identitat. I malgrat sia sentint la soledat a estones, ens cal partir honestament del què som per a trobar-nos amb qui parteixi del mateix parany, tot sabent que les coses ja passades són història i que no les hem de portar a l'esquena com a feixuga càrrega, limitadora de la nostra llibertat.

I no ens n'oblidem: l'amor no necessita una normativa religiosa i la llibertat, en el marc occidental, ja sia a nivell individual o col·lectiu, s'ha de conquerir.

1.- "Pels segles dels segles"; nom d'una cançó de La Trinca, en el disc "Nou de Trinca".

El Maresme, nº174. Del 3 al 9 de juliol de 1981.

El mite de l'envelliment

"Recorda els impulsos que va haver de refrenar i tantes / alegries sacrificades. Ara, cada bona ocasió perduda / es mofa de la seva prudència insensata".

- Konstandinos P. Kavafis: "Un vell", en "Poemes". Clàssics Curial (quarta edició). Barcelona, 1979.

No podem retornar a cap parany pretèrit per a trobar el gust del present. I a estones, el contingut vivent del present no ens justifica gens ni mica els esforços per a viure determinades coses en el passat. I és més: a molts records d'un ahir vibrant els hi passa com a les postals antigues arraconades o bé ben arxivades, que perden el seu color per anar assolint una pal·lidesa

groguenca. El recordatori d'uns fets no ajuda a viure un present diferent; el sentiment de responsabilitat més o menys conscient sí que pot lligar a un passat.

Cal observar, tanmateix, la manca d'un model vital vàlid per a tothom i a la vegada, el fracàs de fer dels fets personals una mena de cadena massa llarga d'anelles lligades una amb l'altra. La vida no és una successió cronològica inapel·lable en la qual hi ha coses que caracteritzen cada època concreta, de forma indiscutible. L'actualització d'un mode de fer personal dinàmic no depèn pas de l'edat sinó més aviat de la convicció d'allò que es pot fer o es vol fer. La psicobiologia ens posa en contacte amb una aproximació real a l'anomenat problema de la tercera edat, que més que problema de la persona amb ella mateixa és un problema polític, social, familiar, estructural i en definitiva, de comprensió elemental entre les persones.

Psicològicament podem dir que a la vellesa s'hi porten les frustracions, els desànims, la resultant d'un fer i desfer i un deixar, en definitiva les iniciatives creatives per a viure un tipificat repòs que no arriba mai del tot.

Certament, la nostra civilització occidental no ens ajuda gens a mantenir la definició individual evolutiva amb un constant dinamisme, sinó que l'aparició de constants entrebancs posa en evidència el pes d'unes estructures immòbils i d'esquena a la realització personal.

Però l'envelliment biològic no té cap coincidència amb l'envelliment mental, car aquest no requereix cap cronologia definida sinó que es presenta en edats que teòricament són adscrites a una plena joventut o a una exultant maturitat. I aquest envelliment és precisament el que no es mitifica mai.

I com a tret característic de la nostra civilització, quan es deixa el contacte racional i analític de la relació "Jo-Societat", assumint la soledat o la marginació si cal, o bé la no participació conscient, serà quan de debò s'inicia el procés d'envelliment. Justament quan ens aturem en un procés psicoafectiu d'un amor o d'un desamor; o ens aferrissem a una plataforma ideològica o religiosa, de forma definitiva.

El Maresme, nº174. Del 3 al 9 de juliol de 1981.

El dinar de la Festa Major

"Pollastres rustits.- Després de plomats y ben nets, sels tallan alas, colls y peus, se posa dins cansalada en talls menuts, sal y pebre, y un poch de julivert y tomatech: se embolican cada un ab un paper de estrassa.,.".

- De "La cuynera catalana", facsímil de l'edició de l'any 1851. Ed. Alta Fulla, dins la col. "El Pedrís". Barcelona, 1980.

Certament, cada època històrica té unes característiques econòmiques i socioculturals que obliguen més o menys a una creativitat i àdhuc inventiva personal per a treure'n el màxim profit del fet de viure, tot partint de les disponibilitats reals. Molts costums d'abans, i que ara podem qualificar de "tradicions populars", responien a una necessitat concreta d'una col·lectivitat, més que no pas a un caprici distractiu. Sobretot en tot allò que fa referència al menjar, quan les possibilitats adquisitives són mínimes o és un temps de penúria.

Val la pena observar com en el nostre país gairebé sempre van juntes una efemèride religiosa i una creació gastronòmica. Fet el calendari litúrgic anual hom diria que s'estableix un calendari gastronòmic paral·lel. Evidentment, avui ja en franca decadència degut als moviments socials amb possibilitats diferents. Aquesta relació festa religiosa - incentiu gastronòmic és un fenomen sociològic que s'origina al nostre país, com en altres indrets d'Europa, en plena Edat Mitjana, quan la gent havia de treballar de sol a sol, amb poc menjar i amb poques possibilitats de desplaçament d'un poble a l'altre. La festa del diumenge així com les festes de Nadal i de Pasqua s'afegeixen a les festes de l'ermita veïna i a les festes patronals (la Festa Major) de cada poble. En totes elles, el repòs del treball i l'incentiu d'alguna novetat menjable, a estones distribuïda pels mateixos clergues a la parròquia o a l'entrada de l'ermita, després de la celebració de la missa, trencaven la rutina de la gasòfia quotidiana. De mica en mica, però, la gent oprimida va entendre que calia espavilar-se per a poder menjar millor sense esperar l'almoina tradicional en les festes religioses.

El coneixement dels costums de cada poble del nostre país en l'aspecte gastronòmic ens posa en contacte amb el ritual de la taula ben parada, com a sinònim de prosperitat i de treball. I gairebé sempre amb la presència constant d'alguna advocació

religiosa, que no destorba gens. Es diria que s'arriba a prescindir del fet d'un sant o unes santes a nivell de creença pietosa, i que s'aprofita però, per a justificar la presència a la taula d'un pollastre rostit, d'un peix al forn o d'unes pomes farcides, com a elements bàsics indiscutibles. Es un fet històric la pervivència d'advocacions religioses per a justificar un bon àpat.

En aquest sentit, cal recordar l'espectacle d'en Boadella, "M-7 Catalònia", com a mostra d'una superficialitat crítica ben pregona, massa caricaturesc per a referir una realitat fortament sentida i arrelada... fins i tot justificada. El pas imparable del temps i dels costums, l'arrencada de noves generacions amb possibilitats diferents, fan que les coses no romanguin sempre iguals i que al 1981, un dinar de Festa Major no pugui tenir el mateix sentit que a l'any 1951, per exemple. I amb un gran respecte a la història petita de cadascú, cada vegada més no ens atrevim a ridiculitzar ni a menysprear allò que es feia fa trenta o cinquanta anys. I és que en la majoria de circumstàncies, les generacions actuals ens hem limitat a viure de renda de tot un costumari espontani i necessari de generacions pretèrites, sense aportar-hi altre cosa a estones que un somriure benevolent de persona més civilitzada.

Per això, i dins la dinàmica evolutiva social, hem d'entendre que si bé és important recordar allò que vivien els nostres avis i besavis en un marc històric social diferent del nostre temps, veritablement més important és veure quina cosa o quines actituds creatives i originals som capaços de fer, tot vivint en el mateix àmbit geogràfic que els nostres avantpassats. Hauríem de convenir tots que la relativitat del fet humà ens dóna la possibilitat de fugir de fossilitzacions folklòriques d'unes facècies que foren transcendents pels qui les creaven i que ja no diuen res a unes generacions amb problemes ben diferents. I que és arribada l'hora de crear alguna gesta que doni testimoniatge de la problemàtica del nostre poble, que podria ésser un silenci intel·ligent més que no pas una variant de l'escudella i carn d'olla.

S'ha de veure que els costums populars sorgits en un passat vibrant i autèntic no es poden institucionalitzar com un fet sempre igual en el pas dels anys. Es a dir: es pot organitzar tècnicament l'ambient per a reproduir una festa dita popular, però no es pot improvisar de nou el sentiment i la necessitat d'una expressió col·lectiva autènticament sentida al 1920, a l'any 1981.

Les constants històriques són variables i avui també nosaltres fem història; més o menys gris però la fem.

Per tot això, ens resta el record del dinar de la Festa Major a uns quants, altres no l'han conegut, però tan a uns com els altres ens espera l'ocasió per a donar-li una dimensió actual si és que encara l'anomenada Festa Major té algun sentit o no. En un o altre cas, no ens enganyem: ens cal fer un foc nou.

El Maresme, nº177. Del 24 al 30 de juliol de 1981.

Dosinda d'as cortihas

"Xan Antonio da Cabana, feito de pau de xanguiño, dame forces no carallo, como o porco no fucino!".- Invocació quasi religiosa per a obtenir un esplèndid comportament genital.

En castrapo, modalitat lingüística del gallec.

En el costumari popular de qualsevol agrupament humà, amb història de segles, sol trobar-s'hi una indiscriminada invocació a éssers metafísics que potencialment poden ajudar en les dificultats terrenals. Sian sants, bruixes o bruixots; tant se val. Tot és qüestió de fe.

I potser sí que hi havia massa expectació a la Pedra Gentil de Vallgorguina o potser les invocacions foren fetes amb massa frivolitat, però la cosa certa fou el refús d'aquell indret per allotjar fins i tot la presència d'unes bruixes foranes que cercaven un altre ambient. I a través de l'espai, "de Llers, terra de bruixes, la màgica contalla/ d'un cap d'Empordà a l'altre, no l'heu sentida a dir?/A mitja nit encenien la falla/dels focs follets que apagava el matí" (1), varen trobar l'abraçada d'una hospitalitat ancestral.

I val a dir que enguany, el dotze d'agost al Puig Ventós (2) no hi bufava la tramuntana i que el capvespre suau s'omplia d'una flaire insòlita sorgida de l'espígol florit, de la farigola, del romaní i del fonoll. No semblava pas un temps d'estiu, car la vegetació espontània de Les Garrigues tenia un aspecte ufanós, com si unes mans invisibles acaronessin cada matoll. I en el silenci del capvespre, un dels assistents, un home gallec integrat a la nostra història, reconeixent la inexistència de fronteres humanes malgrat l'intent deformador de les fronteres polítiques, realitzava un ritual

de desagravi a la Dosinda d'as Cortiñas. Havent observat una pedra blanca, llisa, enmig de matolls diversos, netejà la seva superfície, com acariciant-la i sobretot les herbes que mig tapaven un petit forat, les fou arrencant amb molta cura.

Invocant a la Dosinda, li sol·licità expressar el seu afecte amb una relació amorosa. S'estirà amb moviments lents sobre la pedra i hi va romandre uns instants. En aixecar-se, les mans d'una de les assistents col·locà en aquell forat unes branques d'espígol i d'olivera.

Parlant involuntàriament amb veu baixa, la silueta fosca de les oliveres semblava testimoni unànime i respectuós dels nostres passos, la flaire de les herbes semblà accentuar-se en fer-se més fosc el capvespre i la lluna apareixia a l'horitzó majestuosament. Vàrem coincidir en la sensació de benestar, de pau i amb la discrepància brutal del temps interior i del temps mesurat pel rellotge. I semblà que la Dosinda somreia benèvolament.

Certament la parapsicologia només ha connotat el tema, fins ara.

1.- "Les bruixes de Llers".- Fages de Climent. Amb pòrtic de Ventura Gassol (versió definitiva). Aubert Impressor. Olot, 1977.

2.- "Bruixeria a Catalunya".- Joan Guillamet. Edicions "la paraula viva". Barcelona, 1976.

El Maresme , nº179. Del 4 al 10 de setembre de 1981.

La decadència de la sensibilitat

"Me duele que los pájaros se ahoguen en petróleo, que los lagos se encuentren anegados de basura y que las ovejas perezcan intoxicadas, para no hablar de los muchachos que mueren en Vietnam".

- Jane Howard: "Tóqueme, por favor". Ed. Kairós, (2a. edició). Barcelona, 1977.

Justament quan la giravolta oportunista de persones conegudes, quan la marxa preocupant dels fets polítics i econòmics exigeixen una reflexió sorgeix de forma imparable i progressiva el desencís i l'apatia. Però aquest procés psicològic no s'improvisa sinó que ve de temps. Es va deixar de reflexionar durant massa dècades,

en les quals, la prioritat d'un "primum vivere, deinde philosophare" està fent els seus estralls.

I, en els inicis de la dècada del 80, sembla que la sensibilitat enfront les persones i les coses es vagi perdent de mica en mica, mentre augmenta el reforçament del JO i la seva estructura convencional. Tanmateix, l'anàlisi de les coses sembla que faci por i que s'opti per la no-participació en res.

Cal tenir en compte que la sensibilitat humana no és pas una mena de sentimentalis-me individual ingènuament espontani, sinó que és l'estat d'ànim derivat de la presa de consciència, de la reflexió objectiva i de la receptivitat constant que ens fa connectar amb les altres persones i amb les coses, tot copsant el fet de la vida més enllà de les nostres pròpies necessitats. I no pas per a "arreglar" res, sinó per a ésser-hi només. Quan la sensibilitat va disminuint de forma accentuada, la relació amb les persones esdevé superficial, convencional sense cap més altra motivació a estones que la d'aconseguir algun avantatge material. En certa manera, esdevé un procés de "tancament" individual, que suposa un deixar l'esforç personal per assolir la pròpia definició. Naturalment, la ideologia que reforça aquesta actitud és la que propugna l'existència de codis restrictius i prohibitius i la persistència de la doble moral occidental.

Lamentablement, l'existència d'aquesta manca de sensibilitat fa que avui encara es pugui observar com en la relació pares-fills persisteix més la consideració moralista sobre la genitalitat que no pas la consideració científica sobre la sexualitat dels fills. Certament hi ha d'haver excepcions, però seran aquelles en les quals els pares s'hauran preocupat per informar-se sobre la temàtica, sense partir de les seves experiències vivents únicament.

La pèrdua de la sensibilitat no fa altra cosa que descol·locar de la realitat quotidiana amb el seu dinamisme i accelerar el procés d'envelliment psico-afectiu, molt més greu que l'envelliment biològic (vegi's: "el mite de l'envelliment", El Maresme nº. 176). I a estones, copsar el desenvolupament dels fills és més qüestió de sensibilitat que no pas de connotacions mèdiques en revisions periòdiques. En definitiva, la comunicació psico-afectiva entre els humans pot ésser possible quan podem partir d'una sensibilitat individual que sia poc deformada.

El Maresme, nº181. Del 18 al 24 de setembre de 1981.

Cant a la tardor‘81

"S’obre l’ull clar de la tardor, i ens mira / cansat d’ésser indulgent, d’haver de dir-nos / amb molta paciència, com sempre, / que trepitgem aquests castells de sorra / d’oblit, i ens afanyem...".

- Gabriel Ferrater: "Octubre", en "Les dones i els dies". Ed. 62. Barcelona, 1968.

No estem pas tots d’acord. La tardor del 81 no ens agermana gens. Es un equinocci que el podem mitificar poèticament o viure’l sense pensar-hi gens: dependrà de tot allò que portem en la nostra psicoafectivitat com a definició, com a frustració o fracàs. Curiosament, vivim l’inici d’una estació climatològica ben romàntica, però podem prescindir d’ella. Al meu país avui no hi ha esma per a descriure la tardor a la muntanya ni a les planúries: hem de raonar la consistència històrica de la nostra col·lectivitat i la responsabilitat conscient de la nostra potència individual.

Ja t’ho deia estimada amiga, fa uns anys, que vivíem dies sense repetició possible i que el cicle repetidor de les estacions no és paral·lel al nostre estat d’ànim. Torna la tardor i sembla que tot pot canviar. I no és així. No anem com el temps, estimada; no som el paisatge amb colors nous, ni la pluja ni el vent. Som tots uns éssers que cerquem una mítica felicitat, però més modestament, en podríem dir equilibri intern? I necessitem la comunicació sincera, oberta; després si cal, ja poetitzarem els núvols i el temps.

Et donaria les quatre estacions de Vivaldi a canvi d’un somriure net i coherent. I la iconografia de la tardor romàntica te l’oferiria tota per a obtenir una abraçada sense prejudicis, sense càlcul i ben valenta. I lluitaria per coincidir en la dimensió poètica espontània de tots nosaltres quan hem esperat alguna vegada que: "el otoño vendrà con caracolas,/uva de niebla y montes agrupados/..." (1). Però sabem que no anirem al camp a cantar la tardor sinó que l’activitat quotidiana ens impedirà veure-la, bo i sentint la necessitat d’estimar. Com sempre, i junt amb altres, caldrà la sinceritat i la valentia; saber trencar convencionalismes i restar sols a estones.

I malgrat els pronòstics catastrofistes (2), enmig d’un temps progressivament més conflictiu, necessitem trobar-nos més

humanitzats que mai i no desaprofitar el moment per actualitzar una amistat o expressar un amor. I possiblement ens caldrà copsar el color dels castanyers i el groc esmorteït sobre el verd cansat de les fulles i escoltar el clapoteig de la pluja, per a no sentir-nos perduts en la rutina dels dies.

Ja t'ho deia també estimada amiga, que la nostra comunicació i la nostra expressió amatòria, com la de tants altres, era un petit prodigi que calia viure plenament. I quan una pluja a les darreries de setembre és capaç de canviar els colors del dia següent, fent oblidar la xafogor de l'estiu, no fa altra cosa que assenyalar com a fenomen ben natural la no eternitat de les coses.

I ens entossudim massa en mantenir la vigència de sentiments quan ja han desenrotllat el seu procés vital del tot. Ens aturem de forma innecessària en la contemplació d'allò que no vàrem saber viure plenament i a estones, amb excessiva melangia.

1.- Federico García Lorca: "Llanto por Ignacio Sánchez Mejías", en Obras Completas. Ed. Aguilar. Madrid, 1955.

2.- Jean Charles de Fontbrune: "Nostradamus, historien et prophète". Editions du Rocher. Mónaco, 1980.

El Maresme, nº 183. Del 2 al 9 d'octubre de 1981.

Diàleg a la tardor

"Es molt difícil que tu i jo puguem estar junts i celebrar el nostre aniversari. Però crec que cada dia al teu costat, cada moment de la meva vida que puc estar amb tu, és una festa i és un aniversari..".

- Fragment d'una missiva de la Isabel al seu amic. Any 1979.

Amb amor, Isabel. I al teu amic, a la persona que és una definició dinàmica, receptiva de la teva tendresa. Enmig de les constants decepcions de la praxis política i de la caòtica mentalitat col·lectiva, manipulada fàcilment amb argumentacions sense cap ni peus, ens agrada connectar amb amics que lluiten per la seva felicitat (vegi's El Maresme nº. 183, "Cant a la tardor'81"), com a prioritat vital. Que saben reconèixer les estructures i patir tot estimant, i pensen en tots aquells que han

conegut abans i amb qui potser s'han compromès, inconscientment, massa.

Us tenia al pensament en un cap de setmana a Aiguablava fa quinze dies. La tarda va perdre el seu color amb rapidesa i el vent, esbufegant amb força, portà núvols plens de pluja. A través del finestral vaig veure la pluja fer-se fúria amb ràfegues, mentre a la cambra hi havia una suau tebior als llençols.

- Això hauria de durar fins al 1983, sense esperar cap comiat... -em va dir amb dolcesa.

- Però hi ha coses a fer encara -vaig insinuar, tot acariciant els cabells d'ella- i em sembla que, si no fos així, ens hi podríem quedar; però, tu creus que Nostradamus...

- Deixem-nos de profecies i de càlculs astrals -digué amb fermesa tot mirant-me amb tendresa- i siguem fidels a aquesta hora. T'has fixat en aquella parella a la recepció?

- Aquella noia del jersei blau que estava abraçant el seu company de forma insistent? -vaig preguntar tot sabent la resposta.

- Sí -em respongué amb un somriure ample tot fixant-se en la pluja que colpejava els vidres.

- I què? -vaig preguntar mentre les mans acariciaven la seva esquena-, no feien res més que expressar uns sentiments...

- Precisament això és el què volia dir-te -digué tot estrenyent-me les mans-, que potser resta poc temps per a estimar amb tranquil·litat i que ens hauríem de deixar de massa consideracions que no porten a res.

Hi hagué un silenci trencat pel soroll del vent i de la pluja. L'hora era estàtica i plena de vibració. Semblava que estrenàvem la tardor, la meva amiga i jo. I només amb el bagatge d'una reciprocitat afectiva.

- Creus que durarà molt aquesta tempesta? -vaig preguntar sense interès, mentre sentia els seus llavis en els meus.

- Quina tempesta? -em digué mig rient i separant els seus llavis.

Les nostres mirades es fongueren en un somriure ample, lent i ple de joia.

I a fora, la pluja i el vent i la mar enfosquida composaven una simfonia gairebé irreal com si l'haguéssim programada com a fons de la nostra abraçada que s'iniciava suaument, tot sentint aturar-se el nostre temps interior.

Sense voler, vaig recordar: "Jo tem la mort per no ser-vos

absent,/per què amor per mort, és anul·lats,/...(1) i us vaig tenir al pensament, Isabel. I, senzillament, us vaig comprendre.

I vaig sentir la necessitat d'un present dinàmic evolutiu, sense ajornar cap mena d'expressivitat afectiva.

1 - Ausiàs March.- "Veles e vents han mos desigs complir", dins "Les poesies d'Ausiàs March". Ed. Quaderns de Crema. Barcelona, 1979.

El Maresme, nº185. Del 16 al 22 d'octubre de 1981.

La nostàlgia impossible

"La biblioteca del que fué uno de los primeros geógrafos del país, Pau Vila, ha sido localizada diseminada en un tenderete de libros de ocasión, ofrecidos a precio de saldo".

- De "El Periódico", corresponent al divendres dia 23-X-81, pag. 20.

El temps, a estones, és un jutge cruel que sol perfilar allò que semblava una definició autèntica, arribant a dibuixar una realitat ben diferent. Hi ha fets que només amb el pas del temps poden ésser ben interpretats. En aquest sentit, la nostra col·lectivitat catalana desproveïda del sentimentalisme folklòric del present oportunista, esdevé una realitat força complicada i només la perspectiva històrica d'ací unes dècades en podrà conferir una anàlisi adequada en mans d'uns historiadors objectius.

Cada vegada més hi ha un capgirament de conceptes i una acceptació rendible de tòpics patrioters sense la base d'un coneixement profund i ben analitzat. Ferrater Mora gosava assenyalar ja fa uns anys: "Es naturalíssim que els catalans es preocupin sovint d'ells mateixos. Naturalíssim, però també perillós. Perquè de continuar per aquest camí em temo que ens pastarem una "filosofia de la catalanitat" no gaire més atractiva que, diguem, una "filosofia de la guatemalitat"..." (1). El pas del temps li està donant la raó, i al 1981 les estratègies polítiques (seguides sense interès i amb sentit de l' humor per molts ciutadans) semblen més exemples d'un maquiavelisme d'estar

per casa, com a exercici parlamentari, que no pas els afanys de solucionar les necessitats d'una col·lectivitat. I això és ben greu, tota vegada que fa créixer l' individualisme consumista i esmicola el sentiment de solidaritat dins el context col·lectiu.

L'escepticisme envers la gestió dels polítics, la creixent fraseologia fatalista de la gent del nostre poble, com "cadascú s'ha d'espavilar com pugui", o "si no són els uns seran els altres a remenar les cireres" o "no hi ha res a fer", no fan altra cosa que posar en evidència el procés psicològic imparable de desconfiança en el concepte país i de reforçament de la necessitat d'atendre les qüestions personals per sobre de tota ideologia.

No és possible sentir l'enyor d'un país si aquest país no posseeix un contingut que ens ajudi a la nostra realització personal. La nostàlgia sorgeix quan s'ha viscut un temps satisfactori o quan la persona estimada està lluny de nosaltres, però no pot sorgir mai del no-res.

I, de fet, no es pot improvisar un sentiment sense l'existència d'una realitat. Sí que podem mitificar uns fets i elaborar un sentimentalisme grandiloqüent a partir dels mites acceptats com a realitats indiscutibles. I ací és on el Sistema ens ha teixit l'atapeïda xarxa que impedeix veure-hi clar, en el si de la civilització occidental.

Lamentablement, no sempre podem arribar a disposar dels instruments adequats per a desfer aquesta xarxa. I, amb tristesa, hem de reconèixer que també Catalunya és un país de l'occident, en el qual, amb massa freqüència, la nostàlgia és impossible.

1.- Josep Ferrater Mora: "La filosofia en el món d'avui". Ed. 62. Col. "Llibres a l'abast". Barcelona. 1965.

El Maresme, nº 187. Del 30 d'octubre al 5 de novembre de 1981.

Amics Comediants, amb amor

"Un altre tret característic de Plaute (251 aC-184 aC), és el seu talent a fer actual, no solament els personatges, sinó també les circumstàncies; per als contemporanis, les seves "palliatae", tot i prendre ambients forasters, res no tenien d'arqueològic ni d'exòtic, de diferent, en aquest sentit del que ells acostumaven a

contemplar i a viure en la vida de cada dia".

- Marçal Olivar, a la "Introducció" de les "Comèdies", de Plaute, vol. I. Fundació Bernat Metge. Barcelona, 1934.

Certament, la creació original d'un mode de sentir i de fer un espectacle es deixa sentir en cada moment històric, quan sorgeix del contacte amb el món real i es cerca l'expressió adequada per a incidir amb la imatge sobre la receptivitat del públic. El vostre espectacle és viu, vibrant i emotiu pel fet de partir del coneixement d'una realitat sociològica, i per prescindir de tot particularisme partidista polític, cercant la comunicació senzilla, tan difícil d'assolir.

El compromís humà responsable amb vosaltres mateixos i amb el grup, crec que és la base fonamental per aconseguir l'estètica de l'expressió personal que fa impacte en l'ànim del qui us observa. Sense exageracions, configureu una realitat que s'encara a la rutina i a la comoditat d'un "anar fent". Poseu en evidència la necessitat d'una motivació individual. I l'esforç i la continuïtat de tots no és res més que la conseqüència d'un plantejament dinàmic inicial. Heu fugit de la fossilització i heu provocat la resposta dinàmica de l'espectador. I heu fet desaparèixer la relació "escenari-platea".

M'he trobat amb amics que vivíem amb vosaltres a la Sala Villarroel a l'any 75 amb "Plou i fa sol" i us tornàvem a sentir a la Festa Major d'enguany a La Bisbal amb el sensacional "pregó" i fent una cercavila inesborrable. Però també hem vist cares noves i de ben diferent edat quan ens hem retrobat al Teatre Lliure, fa uns dies. I és que incidiu en el concepte de la llibertat de cadascú i per una estona, la música, el moviment, els colors de tots vosaltres porta a un món inassequible i qui sap si l'hem perdut per unes futeses anomenades "confort" o "alienació professional".

Sense voler transcendentalismes, heu provocat una breu estona de pensar i de fruir a partir d'una iconografia no gens ni mica sofisticada i plena d'un contingut humà. I tal com han anat les coses al llarg de la dècada dels 70, cal pensar si vàreu ésser uns privilegiats per entendre que el fet de la vida i de la realització personal s'havia de posar com a realitat per sobre de tota altra consideració. I que calia partir més d'un mateix que no pas d'una consigna incerta i immatura d'un partit.

I el temps us està donant la raó. Per això, en un espectacle

vostre hi coincideixen persones a qui provoqueu reaccions ben diverses: ganes de participar en la gresca, de ballar, de cridar; però també de pensar, de tenir els ulls oberts per copsar la dinàmica estètica del moviment i del gest... tot reconeixent que per a molts, una rara melangia envaeix l'estat d'ànim quan veus que el calendari establert no coincideix amb el temps interior.

Per aquestes coses, i per les inquietuds de cada un de vosaltres, sense les quals no fóra possible l'espectacle vostre, us ho havia de dir. Gràcies, amics.

El Maresme, nº189. Del 13 al 19 de novembre de 1981.

Una heroïna anònima

"El que vull dir-te és algo que em fa molt feliç. Vaig a aprendre el català (...) de nou a deu del vespre vaig a l'Omnium Cultural (...) La gent de casa s'ha limitat a aixecar les celles com dient: ara? (...) Només la meva filla petita li ha fet il·lusió (...) ja fa temps que les celles enlaire no em preocupen".

- D'una missiva de l'amiga E.N. (16-XI-81)

Tot fa pensar que ens trobarem altra vegada en una lluita silent. I en ple postfranquisme (a qui se li va ocórrer batejar-lo de "democràcia"?), període històric ben insòlit, quan la ventada de presagis nefastes s'estén de forma progressiva, s'ha de parlar de la presa de consciència individual vencent tota mena d'obstacles. I aquest és un fenomen psicològic ben típic d'alguns sectors del nostre poble.

Estimada amiga, allò que viu en tu i en altres persones com tu, sap prescindir del desencís general i és capaç de moure's en silenci sense esperar altra cosa que un millorament intel·lectual per comprendre el nostre país i la nostra història. I com deia en Salvat-Papasseit, "per ser-hi tot prest/ si arriba una gesta"(1). No oblidis que el present també és la història.

I potser només cal sentir-nos responsables de la nostra petita història de cada dia, observant les giravoltes dels dirigents, escoltant la fraseologia buida de contingut i anar connotant les ganyotes malicioses d'uns polítics, per entendre que cal partir de nosaltres mateixos i entendre les limitacions que podem trobar a

la nostra realització personal en un país que no vàrem escollir per néixer i, ni molt menys l'època històrica per viure-hi.

Per això, amiga, un comportament com el teu fa pensar que no hi ha res finit ni exhaurit. Que el cansament de molts serveix, potser, per crear energies noves a d'altres i poder anar fent modestament una progressió aritmètica en la conscienciació històrica del nostre poble. I també fa pensar en la dimensió humana i les estructures opressives quan escrius: "... vaig voler anar a treballar per fugir de la rutina dels sofregits i del món tan reduït que li queda a la dona a casa" tota vegada que poses en evidència la necessitat de trobar la pròpia identitat personal, fortament obstaculitzada pel Sistema, abans d'acollir altres protagonismes.

I en la tardor d'enguany, plena de colors cansats i amb ben poques il·lusions en un horitzó massa enterbolit, el teu gest i el de persones com tu, posa una nota d'indesxifrable tendresa al fet de vibrar per la definició individual en el si d'una col·lectivitat en la qual s'hi sent un compromís humà de col·laboració.

1.Joan Salvat-Papasseit: "La casa que vull", en *La gesta dels estels*, dins "Poesies", Clàssics catalans. Ariel. Barcelona, 1979.

El Maresme, nº191. Del 27 de novembre al 3 de desembre de 1981.

La progressió Impossible

"... JULIETA. (...) L'esquerpa sang que a flor de galta em truca,/ tapa-la amb el mantell, fins a tal punt/ que l'amor ignorant, tornant-se audaç,/ prengui per la modèstia més senzilla,/ l'acte viu de l'amor. Dolça nit, vine;(...)"

- Shakespeare: "Romeo i Julieta" (acte III, escena II). Traducció de Josep Ma. de Segarra. Ed. Alba. Barcelona, 1959.

Certament, la coexistència de cronologies diverses amb necessitats i poders fàctics diferents en el si de qualsevol societat occidental, suposa la prepotència d'una mentalitat conservadora i retrògrada per sobre l'intent renovador d'una joventut amb ideologies noves, que: podrien capgirar ancestrals modes de

comportament hipòcrita. Enfront el perill el Sistema es defensa de forma ferotge. No fa massa dies la TVE emetia un reportatge d'una mostra de models de Pierre Cardin a la Xina. Encara no fa 10 anys, el "Llibre roig" de Mao-Tsé-Tung era sinònim d'un potencial revolucionari que preocupà les entitats polítiques occidentals.

La seducció del confort, l'incentiu constant del diner i les ideologies recolzades en la força del Sistema, quan hi ha una aparent crisi del capitalisme, poden desballestar l'esforç individual per a la definició pròpia i la consolidació del sentiment de col·lectivitat. La sort dels pobles no és res quan el factor econòmic de les potències està en perill. La necessitat d'assolir la felicitat individual és mera entelèquia quan interessa mantenir un immobilisme social.

La nostra societat occidental té por al canvi profund, a les modificacions substancials d'una forma de viure i òbviament a la responsabilitat racional individual. Qualsevol mode de viure, diferent al mode de fer "normal" és vist amb 'una crítica ignorant, plena de recels i de ressentiments que cal marginar. A nivell psicoafectiu amb contingut expressiu sexual, encara avui, per combatre les actituds decidides i valentes i que suposen una ruptura, les al·lusions a la ''moralitat" convencional, la "de sempre", sorgeixen com argumentacions plenes de vigor condemnant als "dissidents" de forma implacable. I el Sistema ajuda a la formulació d'aquesta crítica fàcil. Només quan al costat del sentiment hi hagi el coneixement científic de la nostra realitat í la possibilitat de raonar la fragilitat i la inconsistència filosòfica de les codificacions restrictives: de la sexualitat (1), serà quan es podrà partir d'una plataforma resplendent individual, inatacable pels convencionalismes socials.

Aleshores s'haurà establert la prioritat de voler saber qui som al costat de saber reconèixer perquè fem les coses. I per pensar i saber definir aquesta llibertat, haurem de convenir que cal més trobar la pròpia identitat que no pas integrar-se en l'estultícia d'una participació col·lectiva, manipulada pel Sistema.

1.- Enciclopedia Ilustrada de Sexologia y Erotismo.- Dirigida per J.M. Lo Duca, (3 vols). Ed. Daimon. Mèxic, 1979.

El Maresme, nº193. De l'11 al 17 de desembre de 1981.

La imposició d'una diada

"... Desitjo que aquests dies de NADAL tinguis la fragilitat i la delicadesa de viure dins l'alta PAU... í que el núvol, l'opac núvol del temps no ens impedeixi escriure'ns una altra vegada.
MERRY CHRISTMAS & HAPPY NEW YEAR"
- D'una missiva de la Rosa Ferrer, des de l'Índia. Desembre,1981.

Amiga que m'has parlat d'en Joan Llacuna ("... ets la lluna-llum del Nadal Opac.") a la fi d'un període cronològic anomenat 1981, et vull dir que no hi ha fites obligades a festejar malgrat que el calendari convencional les imposi. És el nostre temps interior el qui diu "avui és festa" o "avui és dia feiner". I et tinc al pensament quan penso que el suro i la molsa; en Haëndel i el seu Messies; les figuretes de fang o plàstic, són coses que arriben a la nostra psicoafectivitat segons el nostre estat d'ànim... no pas a l'inrevés.

Som nosaltres els qui podem celebrar una diada si sorgeix de nosaltres mateixos, però no podem integrar-nos a la cosa imposada si tenim un estat d'ànim diferent. I la vida ens marca unes etapes a estones totalment d'esquena al calendari. Per això, el refús més clar i resplendent al sentit d'una frase castellana: "esta noche es Nochebuena y mañana Navidad, saca la bota María, que me voy a emborrachar". En pocs mots tens l'argumentació cabdal del Sistema en un àmbit geogràfic concret. Cal partir de la nostra petita història de cada dia, i si cal plorar, fem-ho. Lluitem contra els mites i cerquem la nostra identitat en tot moment, sense contemplar calendaris o festes imposades, car són variables i porten una càrrega política ben notòria.

I cal veure, amiga, com el Sistema necessita festes i atordiments massius... "d'allargar més el braç que la màniga", de contraure deutes i de "flipar-se" amb l'alcohol... un dia és un dia. El caos, dolça amiga. Però és un caos en el qual hi ha protagonistes i espectadors. Que cadascú sàpiga trobar el seu lloc és una feina a fer i a tenir en compte; pensa que no pots responsabilitzar-te del mode de fer dels altres i t 'has de demanar i exigir que cadascú sigui responsable dels seus actes. Per això hem de partir cada vegada més de nosaltres, esmicolant mites i normatives que s'oposen a la nostra llibertat. Si cal, capgirarem

el calendari, per trobar la nostra felicitat, el nostre equilibri intern. No ho oblidis.

I si et decideixes, fes-ho amb intel·ligència, amb mesura de les teves possibilitats i amb el compromís de tots dos. Un compromís espontani, madur i potser lent. Però progressiu. I oblida el calendari, els reclams publicitaris, les cançonetes tradicionals i l'origen religiós-mitològic de tota aquesta faràndula.

Amb dificultat, com tots els qui van per aquest parany, coneixeràs que la marginació social racionalitzada, la solitud guanyada (ben descrita per l'Espriu) són uns estadis d'autèntic progressisme. I no hem d'oblidar la vigència a la fi del 81, del poema musical de l'Albert Batista: "una llarga processó" (disc A4V. 12), quan fa referència a l'existència d'un carrer de l'amargor on justament s'apleguen tots aquells qui creuen més en la lluita individual, a estones aspra i dura per aconseguir l'equilibri intern, que no pas en la mansuetud dels xais sobre una gespa ben triada.

El Maresme, nº195. Del 25 al 31 de desembre de 1981.

El retorn impossible

" (...) Demà hi pensaré, en tot això, a Tara. Allà em serà més fàcil de suportar-ho. Demà, pensaré la manera de fer tomar en Rhett. Al capdavall, demà serà un altre dia".

- Margaret Mitchell: "Allò que el vent s'endugué". Traducció i pròleg per Jordi Arbonés. Aymà, S.A. Editora. Barcelona, 1977.

Potser et porto massa planys, dolça amiga, però ésser valents i tocar de peus a terra, ens cal en aquests temps. I a tots aquells que vàrem sentir la necessitat de viure a la fi dels anys 60 i fins els darrers tristos anys d'una democràcia malalta d'entrada, ens restaran els records d'uns esforços, els fragments d'unes il·lusions trencades i les lluites inútils. I haurem de recollir-ho tot, no pas per reconstruir res, sinó per acceptar la derrota.

Certament, la petita història de cadascú no es pot esborrar, malgrat la podem oblidar. Però sempre hi haurà qui ens la pugui fer recordar. Si portem un dinamisme vital, el recordatori serà com un romàntic passeig pel passat, però si ens trobem ancorats

en una situació psicoafectiva no resolta, pot esdevenir com un reclam a aturar-nos en un passat ja mort, tot creient que el podem revifar. I això no és possible. No podem fer cap arrencada d'allò que fou realitat vibrant en un ahir, quan avui és un record, i pensar que podem tomar a l'ahir. El pas del temps no el copsa només el rellotge, sinó també nosaltres mateixos.

I és ben curiós: no es poden contemplar les modulacions climatològiques ni el canvi del verd a la primavera quan hi ha una feina que obliga a observar uns horaris rígids en unes quatre parets. No oblidis amiga, que és ben cert l'aforisme del nostre poble: "no es pot repicar i anar a la processó alhora", tot assenyalant que la decisió s'imposa de forma inevitable, per a assolir la definició i la tria de cadascú, quan hi ha diversos camins a escollir. I no podem anar d'un costat a l'altre, a cavall del dubte, fent històries com: "si hagués fet allò, ara..." o "si hagués pensat en..." o bé: "si arribo a saber que ell..."

Ens ho hem jugat a una carta, amiga, que no creies massa en la necessitat d'una autenticitat i sinceritat constants, mentre veies la mentida com a estratègia inevitable per a encarar-se a situacions compromeses. Els resultats de l'actitud presa són ara mera anècdota, quan cal partir d'un present concret. I si ens hem de comprometre de nou, ho farem tal com som ara, amb les nostres possibilitats actuals portant a l'esquena un bagatge del qual no hem de viure sempre de renda.

Hem de reconèixer que ens cal una expressivitat nova, malgrat sia ben primitiva; sense hipocresies i sense "revivals" folklòrics d'un mode de fer d'un ahir, perdut ja en la boira dels temps. Ara, el marc històric és diferent i nosaltres, essent els mateixos, tenim un dinamisme diferent i, partint dels inicis d'aquesta incerta dècada dels 80, la història serà ja una altra història.

El Maresme, nº197. Del 15 al 21 de gener de 1982.

Comiat

" (...) Tu i jo sols en la tarda, sense nosa / de gent ni de records, com si nasquéssim / a una nova, profunda coneixença".

- Miquel Marti i Pol: "La veu se'ns torna", dins "El llarg viatge" (obra poètica II). Edicions del Mall. Barcelona, 1979.

A dos quarts de quatre del dia 14 de gener, a Barcelona

plovisquejava i la tarda s'enfosquia amb rapidesa. L'ambient convidava a una tèbia intimitat, oblidant el temps. Però havíem d'anar a la feina quotidiana. Havíem de deixar enrere allò que ens aplegà durant unes hores. L'"Adagio" de l'Albinoni, també.

Però en deixar-nos, vaig sentir que alguna cosa nova, potser algun gest teu o alguna paraula teva, feia el dia diferent i em semblà que la trobada no havia estat un "treure la pols i les teranyines", sinó la descoberta d'una comunicació massa poc actualitzada... no calia refer res sinó que podíem partir de com érem al 1982.

De retorn a Mataró, l'aspecte del mar i de l'horitzó i el plovisqueig sobre els vidres, donaren ales al pensament. Certament, dolça amiga, com si disposéssim de cent anys de vida, ens perdem moltes vegades pel fet de no actualitzar una amistat, tot tenint en el record les persones que estimem, sense pensar que és necessari veure'ns, xerrar espontàniament, i saber on som i on ens han portat les decisions d'un temps passat. I amb massa freqüència, ajornem contactes personals, limitats per les nostres obligacions.

La sorpresa esdevé quan, tenint una trobada molt de temps ajornada, ens posa en evidència el pas del temps i la necessitat de dir "adéu" a algunes coses que fèiem. Penso que l'amistat autèntica és capaç de fer-nos veure tal com som i de copsar on es troba aquell dinamisme vital del qual he parlat tantes vegades.

Justament, si encertem a cuidar la nostra receptivitat, podrem rebre elements objectius que ens facilitin la comprensió del nostre moment psicoafectiu. I això, amiga, no es compra amb diners.

Atordits per la rutina dels dies solem anar fent, sense una reflexió serena d'allò que ja no és tan important o d'allò que ja no serveix.

La comunicació oberta, sense enganys, entre tots aquells qui hem fet una petita història al llarg d'uns anys (dècada dels '60 i dels '70) és necessària per a no envellir i potser per a reconèixer que no ens hem d'adormir en un definit "anar fent", però que ens pot fossilitzar la nostra possibilitat evolutiva.

Tanmateix, Anna Maria, la nostra expressivitat és la que ha de traduir el procés evolutiu de la nostra personalitat, tota vegada que la sinistra successió d'ensurts, de problemes professionals, de qüestions mèdiques, dels sentiments nascuts de coneixences noves, ens possibiliten, al llarg d'un període de temps, la

modificació d'una forma de sentir i de fer. I no pas per a sentir-nos més "bons" o més "dolents", sinó per a ésser més forts enfront les estructures agressives i que pretenen immobilitzar-nos.

El Maresme, nº 200. Del 5 a l'11 de febrer de 1982.

La vigència de les mascares

"Educar per independitzar intel·lectualment, personalment, això semblaria un objectiu o un programa universalment admès i pretès. En realitat es tracta, però, d'un programa massa subversiu que implica la violació d'alguns dels tabús democràtics més sagrats".

-Herbert Marcuse: "Per una nova definició de la cultura". L'Escorpí, 32. Ed. 62. Barcelona, 1971.

Des d'aquest n. 200 s'albira un temps a venir ple de núvols negres i d'un retorn progressiu a l'acceptació de la limitació de la llibertat personal, mig veient com a innecessària la volada ferma de la personalitat. De mica en mica, el Sistema ens farà dependre més de les qüestions econòmiques que no pas de l'aventura de la personalització independent i solidària amb la dels altres. Veurem esmicolar-se esforços personals per a afavorir la justícia i la llibertat.

Tornarà a tenir l'apogeu d'abans el cicle rutinari: treball quotidià-diners-poder adquisitiu-convencionalisme-consumisme. El pensament filosòfic farà més nosa que servei i els llibres aniran perdent addictes. S'anirà vivint més de l'anècdota que no pas de la transcendència. Per això, les màscares invisibles sorgiran de nou amb més força, tot oblidant l'intent humà, malaguanyat, per a fer-les fonedisses a la primera meitat de la dècada dels '70.

De fet, però, ja no sorprendrà ni la mentida ni la hipocresia del gest, a tots aquells entrenats en aquesta experiència vivent. No deixarà d'entristir-nos el fet de comprovar que de nou es tornarà a la dialèctica dels anys 50 i 60, però sense vibració pel futur i amb ben poques possibilitats de crear res original. Ja no és possible la creença estimulant de la mort d'una dictadura per a un

retrobament de la pròpia identitat. I és impossible partir d'una mediocritat reformista.

La incomunicació tornarà a ésser realitat quotidiana i "lògica", i la seqüència final de "Il deserto rosso" (1963) de l'Antonioni recobrarà la força d'un testimoniatge excepcional de la nostra societat. Ja hi ha signes d'aquesta regressió, avui. Tanmateix hi ha una "por de segles", afavorida per la mitologia religiosa, a encarar-se amb un mateix i per això veurem que, cada vegada més, s'acceptarà la filosofia d'un ordre establert, amb la base d'una "moral i buenas costumbres" i recordarem diverses seqüències de "Il conformista" (1970) de Bertolucci, quan perilli la vida a través d'una llibertat d'expressió.

I tomarem al silenci, però potser amb més agressivitat que mai i forçosament s'haurà de coure a foc lent una presa de consciència amb el menyspreu a la vida carent de dignitat humana. I si la manca de dignitat ens la proporciona el Sistema, recordarem Sartre. Però la resultant ja no serà la mateixa que a la segona meitat dels '70. Haurem après el llenguatge d'unes màscares i entendrem que el Sistema viu d'aquest joc. I s'haurà de veure qui vol jugar o no.

A tots els amics que refusin el joc, no els caldrà aprendre cap llenguatge convencional... la marginació voluntària, sense màscares, els pot portar a trobar l'ambient escaient per a trobar el gust de les coses senzilles, ben autèntiques.

Tots aquells a qui faci vibrar la gran mascarada, hauran de tenir ben en compte les regles del joc. I caldrà exigir-se cinisme, habilitat parlamentària, perspicàcia, astúcia, tot oblidant el gest espontani, l'esguard net i transparent, la paraula ajustada al pensament autèntic. I de cara a l'esdevenidor, el joc de la màscara subtil suposa saber conèixer les esquerdes fines de la psicoafectivitat dels altres, fer confondre la veritat i la mentida, aigualir els trets de les emocions i aparentar allò què no se sent, per aconseguir l'èxit de la manipulació sobre la sensibilitat d'aquells que desconeixen el joc. Quan l'hagin d'aprendre, l'incentiu de la conquesta puja de graus i no es trenca la cadena. És l'èxit del Sistema.

Tot això, dolça amiga, ho parlàvem una nit nítida d'aquest gener, contemplant l'Ossa Major a través del finestral, escoltant la simfonia núm. 4 en re menor, op. 120, de Schumann. Ens diguérem que potser ens equivocàvem en els auguris de cara al n. 300 d'El Maresme. En l'abraçada hi havia, però, la necessitat de

fer un present viu fugint de tot allò que exigia l'ús d'una màscara... tant de bo fossin com les que crea en "Nona"!.

El Maresme, nº 200. Del 5 a l'11 de febrer de 1982.

La bibliografia del tema sexual

"El propòsit de la ciència és establir quins són veritablement els fets reals. Potser la meitat de l'esforç intel·lectual de la humanitat es concentra avui dia en aquesta tasca".
- Barrows Dunham: "L'home contra el mite". Col. "Llibres a l'abast", 88. Ed. 62. Barcelona, 1970.

Certament, amic lector, que em demanaves on poder trobar una bibliografia bàsica per a tenir un criteri racional sobre la sexualitat, he de dir-te que encara hi ha llibreries que no disposen d'una secció de sexologia adequada i que hi ha biblioteques (no t'estranyis gens) que desconeixen aquesta branca científica de la persona i que es mouen sota una ideologia que menysprea hipòcritament la sexualitat tot fent referència a una "moral y buenas costumbres".

Fent cas a la teva sol·licitud, connotaré les obres que són gairebé de lectura obligada si volem tenir un criteri humanístic i ensems científic de la sexualitat, i que vagi més enllà de les conclusions que podem elaborar de les nostres experiències vivents.

Hem de fugir de parlar de coses que no coneixem massa i en tot cas, llegir una mica més si és que volem tenir un criteri i creiem que podem opinar racionalment. D'entrada, cal partir d'unes obres que et porten a veure que la sexualitat no és solament una qüestió del funcionalisme genital:

- *Enciclopèdia del erotismo*.- Camilo José Cela. Ed. Sedmay. Madrid, 1977.

- *Enciclopèdia ilustrada de Sexologia y Erotismo*.- Dirigida per J.M. Lo Duca. Ed. Daimon, Mèxic, 1979. Aquesta obra és la traducció en castellà de l'original en francès "Nouveau Dic-

tionnaire de sexologie", del 1970. La traducció és molt acceptable.

- *Enciclopèdia de la función sexual*.- Dr. Gèrard Zwang. A.T.E., Barcelona, 1980. Aquesta obra té com a títol original: "la fonction érotique", molt més escaient.

I sota un caire mèdic-científic, cal assenyalar de forma indiscutible:

- *Respuesta sexual humana*.- William H. Masters i Virgínia E. Johnson. Ed. Inter-Mèdica. Buenos Aires, 1967.

- *Homosexualidad en perspectiva*.- William H. Masters i Virgínia E. Johnson. Ed. Inter-Mèdica. Buenos Aires, 1979.

Per a conèixer la qüestió homosexual des d'una òptica objectiva:

- *Elementos de crítica homosexual*.- Mario Mieli. Ed. Anagrama. Barcelona, 1979.

Per a obtenir una idea de la dimensió psico-socio-cultural de la masturbació:

- *Onanismo*.- Suzanne Samoff & Dr. lrving Samoff. Ed. Grijalbo. Barcelona, 1980.

I per contemplar la panoràmica de la sexualitat dins el context social actual:

- *Política sexual*.- Kate Millet. Ed. Aguilar. Mèxico, 1975.

Per considerar les possibilitats autènticament pedagògiques d'una informació sexual, desmitificant de bell antuvi els tabús ancestrals:

- *A ver!*.- Helga Fleicshhauer-Hardt. Ed. Lóguez. Madrid, 1979.

Per a entendre la naturalitat biològica en un fer l'amor net i

sense sofisticacions:

- *Posiciones*.- Mogens Toft & John Fowlie. Ed. Rosicler. Barcelona, 1977.

I per reflexionar sobre el procés psicològic de la inhibició sexual, massa freqüent avui:

- *Transtornos del deseo sexual*.- Hellen S. Kaplan, M.B., Ph. D. Ed. Grijalbo. Barcelona, 1982.

Això amic lector és una petita bibliografia, imprescindible de conèixer, per poder opinar i conversar de forma racional i científica sobre la sexualitat. Justament, crec que no hi ha cap plataforma més vàlida que la del raonament científic per a parlar de la sexualitat.

El Maresme, nº 203. Del 26 de febrer al 4 de març de 1982.

La ideologia sense crepuscle

" -¿La piel? ¿Qué piel? - dijo el general Guillaume.
- La piel -respondí en voz baja- nuestra piel, esta maldita piel.
No puede imaginarse siquiera de cuantas cosas es capaz un hombre, de qué heroísmos y de qué infamias, para salvar la piel...".
- Curzio Malaparte: "La pelle". Trad. al castellà d'en Manuel Bosch. Col. "Los libros de nuestro tiempo". 1949.

Tractar una ideologia sota uns paràmetres frívols i superficials em sembla la resultant d'una estultícia increïble, incapaç de copsar ni la realitat humana ni la veritable tragèdia d'una col·lectivitat conflictiva. Tanmateix, crec que la temàtica ideològica d'un feixisme, d'un anarquisme o d'un marxisme s'ha d'analitzar objectivament i sense cap mena de tergiversacions. Penso que el temps actual no és gens propici a la gresca i sí a les definicions valentes (vegi's El Maresme nº 200, a la pàg. 37: "La vigència de les màscares").

Tot això sorgia després d'haver vist l'espectacle d'en Boadella

"Olympic Man Movement", que segueix la línia d'una excessiva simplicitat argumental, ja estrenada arran de "M-7 Catalònia" i del malaguanyat esforç de "Laetius". L'"atrezzo", per descomptat, amb moments de fort impacte estètic al costat d'una línia descriptiva gens convincent.

Penso que tota mena d'ideologia, fins i tot el feixisme, cal tractar-la de forma raonada i metòdica, sense cap concessió arbitrària i convencional. Sobretot ara, a l'inici de la dècada dels 80, quan en molts casos, l'espontaneïtat de persones amb pocs neguits intel·lectuals i progressistes, coincideix amb els postulats d'aquesta ideologia.

L'oportunisme de l'"Olympic Man Movement" no rau pas en el fet de dir les coses pel seu nom, sinó en el joc d'unes definicions simplistes i caricaturesques amb una rara simbologia, que a estones deixen l'ànim perplex i desorientat (al·lusió incomplerta a en Miró, a la Marta Mata, al significat d'una marca tèxtil, com és la de Fred Perry...).

Penso que avui no s'hauria de jugar amb la sensibilitat ni amb la ignorància d'uns espectadors, tot fent a través d'una plàstica escenogràfica discutible (l'art sempre serà discutible) un impacte fàcil d'una temàtica que és prou important per a prendre ben seriosament.

Alberto Moravia fa dir a un dels seus personatges: "... Nací en 1920, de manera que mi adolescencia transcurrió bajo la enseña negra del fascismo, o sea de un régimen político que había erigido como sistema la incomunicabilidad tanto del dictador con las masas como de los ciudadanos entre si y el dictador..." (1).

Tenint en compte les condicions polítiques, econòmiques, socials i culturals del nostre país, no crec pas adequat l'any 1982 per a emetre missatges mig explicats, ni crear confusionismes innecessaris.

Lamentablement es llegeix molt poc i agrada massa la imatge que distreu i que ajuda a no pensar, tot simplificant falsament la realitat.

1.- Alberto Moravia: 'El aburrimiento". Ed. Losada. Buenos Aires, 1963.

El Maresme, nº 205. Del 12 al 18 de març de 1982.

La pressa del temps

"Escolto sempre/el teu etern silenci/a la muntanya./ Altres temps, altres hores/fan el record difícil/".

- Salvador Espriu: "Memòria", un dels poemes de "Les hores". Dins "Els llibres de l'Escorpí". Vol. 49. Ed. 62. Barcelona, 1978.

Inevitablement, amiga, tornaré, en aquesta primavera que s'inicia, a caminar pels viaranys solitaris dels boscos i tornaré a copsar els colors de les flors a les voreres, clapejant la gespa humida que serà ben verda enguany. Veuré la silueta blavosa del Montseny, a la llunyania, i retrobaré la flaire de la terra xopa de pluja. Possiblement aniré sol amb la sensació d'un canvi profund, sentint com el pas del temps és ben diferent d'un ahir potser massa apassionat.

I no és pas que senti el temps com a càrrega feixuga, sinó que coincideixo amb amics d'edats ben diverses en una percepció de les hores força curiosa: sembla com si el temps anés més de pressa, com si les setmanes fossin més breus. Certament, el pas del temps té una mesura arbitrària, molt convencional, al costat del nostre temps interior. Però hi ha en alguns sectors de la població la sensació subjectiva, no gens explicable, que el temps va més de pressa ara que no pas fa uns anys.

Comentant aquest fenomen, una també dolça amiga, va opinar que aquesta sensació d'anar el temps més de pressa del compte podia anar lligada al fet de viure sense una il·lusió concreta o un afany determinat, i que el temps costa de passar, quan esperes viure una cosa amb forta vibració. Potser tenia raó... per a molts, de petits, la setmana se'ns feia inacabable tot esperant la festa del diumenge. I, tanmateix, fa pensar tot això que és possiblement a la dècada dels '80 quan pot ésser factible la trobada intel·lectual d'unes generacions mig penjades a les quals no resta cap més altre apropament que la possibilitat d'un diàleg, sota un temps que transcorre massa ràpid.

Hem de pensar, amiga que has vist el Montseny a la llunyania amb una blavor gairebé irreal al meu costat, que la història no es repeteix mai i que, allò que vèiem i allò que sentíem en una primavera plujosa als inicis dels anys '70, no ho podem refer de bell nou. Malgrat ens creiem que som els mateixos i que és el temps el qui és diferent. Les il·lusions no són eternes, ni podem

congriar un món irreal quan toquem de peus a terra. I si decidies aquest camí, trencaves de forma definitiva la receptivitat al món fet de senzillesa i ingenuïtat.

A la vegada, he arribat a creure, sota el pas accelerat del temps, que les flors de la primavera poden perdre el seu color i esdevenir taques blanques sobre la gespa humida, com uns petits forats sense atractiu. I que la pluja no arribi a mullar i que els núvols que vàrem poder contemplar abraçats amb silenci, siguin invisibles a la nostra sensibilitat, ja malmesa per tot allò que el consumisme ens ha ofert.

Certament, dolça amiga, m'agradava més sentir la humitat de la gespa a l'esquena, contemplar el canvi dels núvols amb un blau fort al fons i ensumar la flaire del camp en una primavera incerta, que no pas sentir la setmana curta, plena de coses a fer inexorablement i sota el marc d'una programació d'activitats.

Però, ja t'ho deia, no podem fer un retorn a l'ahir. Podem fer un present sense presses.

El Maresme, nº 207. Del 9 al 15 d'abril de 1982.

El despropòsit de la Setmana Santa

"Perquè una cosa és retornar a un món familiar on era conscient i autònom, però protegit per un ordre i un amor enfront dels quals era perfectament irresponsable, i una altra cosa és tornar a un món uterí on sóc part o peça d'un continu amb el qual estic perfectament sincronitzat".

- Xavier Rubert de Ventós: "Ofici de Setmana Santa".- Col. "L'Escorpí", n. 35. Ed. 62. Barcelona, 1978.

Es utòpic pretendre fer actualitat vivent el temps litúrgic dins el temps interior individual. Allò que suggereix una certa emotivitat per a uns, esdevé totalment indiferent per altri, sortosament. De fet, és el risc que corren les celebracions commemoratives imposades o el recordatori ritual d'unes efemèrides religioses: cadascú s'ho agafa com vol o com pot. Però sí que coincidim en pensar que fem una fita concreta en el calendari, sobretot si l'experiència vivent respon a tot el que havíem desitjat.

Per això, estimada amiga, valia la pena romandre aquella tarda del dimecres sant al monestir de Sant Miquel de Cuixà, la meitat d'un abril ple de verd arreu i amb el soroll de l'aigua esberlant-se enmig de les roques. I escoltar les nostres veus apaivagades en aquells indrets fets història, silenci i esclat primaveral. El "picnic" preparat per can Duran, de Figueres, fou la nota gastronòmica sòbria que no ens destorbà el pensament. Podem dir que vàrem viure de debò quan érem capaços de comentar el color de les petites flors enmig de la gespa fulgurant de verd.

L'endemà, ja de tomada, ens neguitejava una certa transcendència mentre fèiem quilòmetres per l'autopista. El migdia d'aquell dijous era nítid i prop de Sant Celoni, la silueta del Montseny es perfilava majestuosa.

Fixa't en la corrua de cotxes... nosaltres tornem quan la majoria inicien les vacances —vaig dir sense entusiasme, pensant en les hores viscudes.

- A Figueres, al matí, volia dir-te una cosa important -apuntà sense fer cas d'allò que havia assenyalat.

La nostra mirada esdevingué en breus segons, diàleg profund i silent.

- M'ho penso... -vaig insinuar convençut- que hi ha quelcom que s'imposa i que ens ha de fer pensar i enfortir allò que sentim.

Un llarg silenci ens envoltà. Penso ara que fou un presagi sinistre. L'estreta de la nostra ma fou enèrgica i no la vàrem afluixar de seguida. Volíem dir moltes coses, amiga, i semblava que ens donéssim coratge enfront el conflicte futur.

- Ens trobarem les coses de cada dia... a mi m'esperen i no puc dir no, encara. Tu ho tens més complicat... —definí amb un to de veu dèbil.

- Tornaria enrere... —vaig interrompre ingènuament—, per a veure't menjar aquell entrepà; per a sentir les veus esmorteïdes a la cripta del Pessebre, amb les explicacions d'aquell frare; per a sentir-nos història dins la història.

Somrigué sense dir res.

I vaig pensar en la petita història de molts amics, com nosaltres.

El Maresme, nº 209. Del 9 al 15 d'abril de 1982.

El despatx-consulta buit